

Yùwanì
andí Yěsù Krístò bhà Ídzi
Màkǔrù
Yàrí bhǔkù ò ì nòtù ádròdrò
dhu tí dhu

Ungbòta-Ɔwúta ò, Yùwanì tí ka kátina ale rǐ'ì ibí nyá. Pbé̀tù, yàrí bhǔkù nandí tsí tí ka kìrè ní Zèbèdayò mà pbìndà tsìbhále Sàlòmè màná t'ídhùnà, yà Yěsù bhà uvitatále tí í'ì. Pbìndà bhǔkù ò, kà rǔ̀te dòná ndìtírò, ndàtì ndì «Yěsù ózè ábhàlǐ» tí (21.20-25). Kǔndí átò dhu ní'ì Upfòta tó bhǔkù, 1 Yùwanì, 2 Yùwanì, ndirò 3 Yùwanì tó bhàrùwà.

Yùwanì andí yàrí bhǔkù mbèmbè àrù kumì dòná imbò nà ato mà nzínzì ǒ àrùgyètdí kumì ato nà Yěsù ka kùgù dhu-dzidǒ. Kǎndí Yěsù Krístò bhà yàrí Ídzi Màkǔrù, ndínǐ ndì ndabhù tí pbàkrístò-afí ròtsì ɔbi nǐ. Kǎndí ndi Màkǔrù átò yà iri í'ì fíyó pbìrì ǒ rò Pbàyàhúdì tò. Abádhí nzínzì ǒ ábhǒ ale nyá náa'ù nzá dhu Yěsù rǎrǐ Másiyà. Yùw 20.31 ò, Yùwanì rǎtina, ndì randí dhu ndínǐ ìndrù náa'ù tí dhu Yěsù rǎrǐ Másiyà, Kàgàwà t'ídhùnà, 'àdè í'ì ípìrǒnga nà kǔvò rǒ.

Pbìndà andítá ò, Yùwanì rǔ̀te óyǒ dhu dǒ: «Pbàyàhúdì» (2.18-20, ndirò 5.10-16), yà Yěsù nu-gyénà atdíǒ ale, mà «a'uta» màná. Pbàyàhúdì ní Pbàfàrisáyó mà Pbàyàhúdì tó ngǔkpà kámá màná (11.57). A'uta tó atdí ófò rǐ'ì 2.23-24 ò. Ábhǒ ale nyá náa'ù Yěsù yà kà rǎrà ònzìnà rǒ

wiwì àlǎ ì í dhu-okú dò rò tí. Pbé̀tù, kà tò inga nafò ndíní ka kí'í tí obhóná a'utatále tí dhu ní'í yà ndì ndùdhe dhu ifù ka kí atdíđò dhu (8.31).

Bhǔkù-nyìtì ka kóhù tí dhu

- Yùwanì rǐ Yēsù àti Kàgàwà ìtè rí kpangba Ɔte tí dhu (1.1-18).
- Bàtizò nubhónà Yùwanì rǐ Yēsù, Màsiyà rǐrà dhu òvɔ dhu (1.19-34).
- Yēsù rǐ wemberè tó pbìndà ábhàlǐ òvò dhu (1.35-51).
- Yēsù rǐ àrùbhù ize nítè, rítè ndì ràrǐ Kàgàwà t'ídihùnà nyú dhu (2.1-12.50).
- Yēsù rǐ kà rǐku dòná rò dhu ùdhě pbìndà ábhàlǐ tò, ndàdù ndìtsò abádhí đò dhu (13.1-17.26).
- Yēsù òsò ka kí dhu mà kà rǒvè mèsàlabhà đò dhu mànà dhu (18.1-20.9).
- Yēsù ingbè ndì ɔve-bvè rò, ndàdù ndìtè pbìndà ábhàlǐ tò dhu (20.10-21.25).

Kàgàwà t'Ídhùnà Yēsù núugèrè ndì ndòngò indrǔ tí dhu

(1Yù 1.1-3; 5.20)

¹ Ɔpè tí kóró dhu rǐ ndòpè rò, Ɔte tí ka kátina ale ní'í ìnè. Ndi Ɔte tí ka kátina ale mà ní'í atdíkpá Kàgàwà mànà. Ndirò ndì Ɔte ní'í Kàgàwà. ² Ɔpè tí kóró dhu rǐ ndòpè rò, kí'í Kàgàwà-tí'ò. ³ Kàgàwà náanzì kóró dhu kǒtù ǒ. Ndirò Kàgàwà náanzì nzá atdí dhu mà ìnzá ndì ndònzì kǒtù ǒ rórò. ⁴ Ndi Ɔte-nyutsì ì'í dhu ní'í ípirǒnga, ndì ípirǒnga ràdù ì'í awáwù indrǔ tò. ⁵ Ndi awáwù nátdyi nga ìnò ǒ rò, ìnò náadù nzá ndì awáwù náko. ⁶ Nírò ní ndì Kàgàwà nívi

atdí ale níto ndì. Ndi ale-ɔvò ni'ì Yùwanì. ⁷ Kíra ndíní ndì ndadì tí ngàm̀bì tí ndi awáwù tò, ndíní kóró ale náadù tí ndi awáwù ná'ù kà rùnona ndi awáwù dǒ dhu-okú dò rò. ⁸ Ndi Yùwanì nyú ndìtírò ni'ì nzí awáwù, pbétù kíra ndíní ndadì tí ngàm̀bì tí ndi awáwù tò.

⁹ Ndi Ɔte ni'ì obhóná awáwù nyú, yà kóró ale-nyínga náwù rǎdù yà adzi ǒ ndì ndìrà àhù rò awáwù. ¹⁰ Kí'ì inè yà adzi ǒ. Ndirò Kàgàwà náanzì yà adzi kǒtù ǒ, pbétù yà adzi ǒ ale náadù nzá kùni. ¹¹ Kíra àhù fíyó pbìrì ǒ ale nyú nzínzì ǒ, pbétù i ale nádù nzá kàko. ¹² Pbétù kóró ale, yà ka nakò 'àdù kà'ù tò, kǎdù ádrùngbǎnga tó ɔbi nábhù rùgèrè ì 'òngò Kàgàwà bhà inzo nyú tí. ¹³ Abádhí nóngò Kàgàwà bhà inzo tí, ìnzí ní ale-ngbò tó ǒfò ǒ, ndirò ìnzí ní ìndrǔ-afí nózè ka dhu bhěyi ka kugu ì dhu-okú dò rò. Pbétù abádhí nóngò kà bhà inzo tí Kàgàwà ózè ka rì'ì ndi dhu bhěyi dhu-okú dò rò. ¹⁴ Ɔte tí ka kátina ale núugèrè ndì, ndòngò ìndrǔ tí, ndàdù ìrà àdì àlě nzínzì ǒ, àlè tí ndì ndalè ídzìnga mà, obhónga màná nǐ rórò. Àlě kala kàbhà ádrùngbǎnga tó awáwù. Ndi awáwù ní, yà Àbanà Kàgàwà-fó ndi atdí tí arí ì'ì kàbhà ingba náabà. ¹⁵ Kà dǒ ndì ndí dhu àwě rò, bàtizò nubhónà Yùwanì náavò dhu àrǐ nyú tí, ndàti: «Yàrí ní ndi yà ma muno ale, mati: <Dzidu dǒ rírà ale ràrǐ Ádrùngbǎle nyú, ròsè dùdunǎ. Kí'ì inè angyangyi ìnzá ka kàpè mugu rórò nídhunǐ.>»

¹⁶ Pbìndà ádrùngbǎ ídzìnga-okú dò rò, káso àlě, àlě ràbà ídzìnga, ídzìnga dò. ¹⁷ Kàgàwà níibho pbìndà Ɔyatá àlě tò, Músà-otù ǒ. Pbétù

kǎdù p̀b̀ìndà ìdzìngà mà, p̀b̀ìndà obhóngà mà nà nìbhò àlě tò Yěsù Krístò-otù ǒ. ¹⁸ Atdí alē mà nápè nzá Kàgàwà àlǎ akekpà màtì. P̀b̀étù ka nábhu àlě r̀ùnì ní yà atdí tí arí'ì kà t'Ídhùnà. Ndi kà t'Ídhùnà ní ndì Àbanà tí arádi, ndirò ka ní Kàgàwà.

Bàtizò nubhónà Yùwanì náawε ndìtírò dòná dhu
(Màt 3.1-12; Mrk 1.1-8; Luk 3.1-18; Yùw 5.33-36)

¹⁹ Atdíku Yèrùsàlemà rò, P̀b̀àyàhúdì tó ádròdrò alē náavì p̀b̀àkùhání mà, p̀b̀àlávì mà nà r̀òwù dhu ìvu Bàtizò nubhónà Yùwanì-tsù ka r̀arí àdhi. Ní, yàrí ní ndì Yùwanì adù àdunà dhu. ²⁰ Inzá ndì ndàgò ndì r̀órò, kǎvò dhu kpangba ndàtì: «Ìma, ma ní nzì Krístò.» ²¹ Ní, abádhí adù dhu ìvu tdítǎ kà-tsù 'àtì: «Olu, ìnyì ní àdhi? Nyì tí Èliyà?» Ní kǎdù dhu àdu, ndàtì: «Ìnzì ní ma Èliyà.» Abádhí níívú dhu tdítǎ: «Nyì tí Kàgàwà bhà nabì yà mǎ m̀aródona?» Yùwanì náadù dhu àdu: «Ìnzì ní ma Kàgàwà bhà Nabì.» ²² Ní abádhí adù dhu ìvu kà-tsù, 'àtì: «Olu, nyì ní àdhi, ndínì mǎ madù tí òwu nyì nyádùna fǎkà dhu òvò yà mǎ nìvìnà alē tò? Ádhu nyì nyú nyì nyùnò nyì-tírò dùnú?» ²³ Ní, Yùwanì adù yà Kàgàwà bhà nabì Ìsayà náandí dhu nádu abádhí tò, ndàtì: «Ìma ní yà r̀èngù ò rò r̀úkù, t̀una r̀àmbe ndìrì dǎ alē: <Nyùtǎ Ádr̀èngbǎlε bhà otu*.>» ²⁴ Kǒkò ka kìvìnà alē ní'ì P̀b̀àfàrìsáyó. ²⁵ Ní abádhí níívú

* 1:23 1.23 Ìsa 40.3

dhu tdítđǒ Yùwanì-tšǔ, 'àti: «Olu, ìnzǐ ní nyi Krístò mà, ndirò Èliya mà, ndirò ìnzǐ ní nyi yà mà marí òdona Kàgàwà bhà nabi mà rò, ádhu nyi nyári bàtizò núbhò ìndrǔ tò nǐ?»

²⁶ Ní Yùwanì adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ima, ma marí bàtizò núbhò ìndrǔ tò idha nǐ. Pbétù nzínziku ǒ atdí ale rǐ'ì inè. Ndi ale ní inzá nyi nyuni ale. ²⁷ Kà rǐrà dzidu dǒ, pbétù ma màkà nzá mòkò ma, munga kà-pfò rǒ kàyitò-mbǐ mà.»

²⁸ Wò dhu náanzì ndì Bètàniya tí kátina pbanga ò, yà Yùwanì ongónà bàtizò núbho ìndrǔ tò òná rò, Yòròdanì tí kátina idha-akpà-adzèná rò.

Yèsù ní Kàgàwà bhà Tàmǎ-ngba dhu

²⁹ Tsútsǎ nínganí, Yùwanì náala Yèsù tina ò rǐrà ró, ndàdù àtìna: «Kànǐ Kàgàwà bhà Tàmǎ-ngba, yà adzi ǒ ale tó nzérenga nú'ò rí. ³⁰ Ka ní ndi yà ma munǒ dhu okúna dò rò, mati: <Dzidu dǒ rǐrà ale rǐrǐ Ádrùngbǎle nyú ròsè dùdunǎ, kǐ'ì inè angyangyi, inzá ka kàpè mugu rórò nídhunǐ.>

³¹ Ima nyú mà ma muni nzá ka. Pbétù, ma mirà bàtizò núbho ìndrǔ tò idha nǐ, ndǐnǐ Ìsràyeli ǒ bhà nabhù tí rùnì ka.»

³² Ní kǎdù dhu òvò tdítđǒ, ndàti: «Ma mala Kàgàwà bhà Hǐlǎ-Alafí òrù-akpà ò rò rífo àmbò tó ǒfò ǒ, ndàdi kà-dǒ ró. ³³ Ndirò ima nyú mà, ma muni nzá ka. Pbétù Kàgàwà, yà ima nivi mirà bàtizò núbho ìndrǔ tò idha nǐ, náati ima nǐ: <Nyi nyálǎna Hǐlǎ-Alafí rífo, ndàdù àdi dòná ale ní ndi Hǐlǎ-Alafí nǐ rí bàtizò núbho ìndrǔ tò ale.>

³⁴ Nírò, ma mála wà ndi dhu, ndirò ma mí dhu òvò k pangba, àbadhi rǐrǐ ndi Kàgàwà t'ídhùnà.»

*Yěsù rĭ wemberè tó pbìndà ábhàlĭ núnzi dhu
(Màt 4.18-22; Mrk 1.16-20; Luk 5.1-11)*

³⁵ Tsútsă nínɡaní tdítđǒ, bàtizò nubhónà Yùwanì mà ní'ì yà inzì ì í'íná òná ngari ǒ tí, pbìndà óyǒ ábhàlĭ mànà. ³⁶ Ní, Yěsù ndì ndàla ùda rúda ró rò, kǎti pbìndà ábhàlĭ nĭ: «Kòńĭ Kàgàwà bhà Tàmă-ngba.» ³⁷ Ní kǒkò óyǒ ábhàlĭ níri wò Yùwanì ùnò dhu, 'àdù 'ìvà, 'òwù Yěsù-owù ǒ. ³⁸ Ní, àrà ndì ndàrà rórò, Yěsù náagéré ndì ndàndà olunga, ndàdù kǒkò ábhàlĭ nála owùna ǒ ríwù ró. Ní kǎdù dhu ìvu abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhu nyĭ nyónena?» Ní abádhí adù dhu ìvu Yěsù-tsǔ, 'àti: «Rabĭ, nyĭ nyarádi ìngbòró?» Rabì-tì ní Málímò. ³⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Nyìwǔ, ndínĭ nyĭ nyala tí ka.» Ní abádhí adù òwu, 'àdù kǎrádi ró nga àla. Abádhí adù òko atdíkpá kà mànà ndi nínɡaní. Ndi dhu ní'ì mbèmbè idrè adyifò-sisì adyídǒ nga tó ǒ dhu. ⁴⁰ Kǒkò Yùwanì rúnɔna dhu nĭrĭnà, 'àdù òwu Yěsù-owù ǒ ale nzínzi ǒ atdí ale-ɔvò ní'ì Àndèryà. Ndi Àndèryà ní'ì Simoni Péterù t'ádòná. ⁴¹ Ní Yěsù-tí rò ì ìvà ì rò, Àndèryà náadù àrà angyi adòná Simoni rĭ'ì i, ndàdù àtìná kànĭ: «Mă màla Màsiyà.» Màsiyà-tì ní Krístò. ⁴² Kǎdù wò ndi adòná, Simoni, núnđà 'òwù nà Yěsù rĭ'ì i. Ní ányì abádhí òwù ùvò rò, Yěsù udí nyĭkpóna ndàndà Simoni, ndàdù àtìná nĭ: «Ínyi, nyĭ ní Simoni, Yùwanì t'ídhunà. Ní ròpè ndì kòmbí, ka kóngo nyanzi Kefà tí.» Kà-tì ní Péterù.

*Yěsù rĭ Filipò mà Natànelì mànà núnzi owùna
nungu tí dhu*

⁴³ Tsútsǎ nínganí, Yěsù azè ndàrà Gàlìlayà tó pbìrì ò. Ní ànyì ndì ndàrà rórò, kǎtù Filipò, ndàdù àtìnà nǐ: «Filipò, írà owùdu ǒ.» ⁴⁴ Wò ndì Filipò ní'ì Àndèreyà mà Péterù màná mà tó pbanga, Bètèsàydà tí kátina ǒ ale. ⁴⁵ Ní Filipò arà, ndàrà àhụ Nàtànèlì-tí, ndìtsì àtìnà kànì: «Mà màla wà yà pbìndà Ƴyátá ò Músà avò dhu okúna dò rò, ndìrò yà fíyó andítá ò Kàgàwà bhà pbànábí náavò dhu okúna dò rò ale*. Ndi ale ní Yěsù, Nàzàretì tó kigò ǒ ale, Yòzefù t'ídhùnà.» ⁴⁶ Ní, Nàtànèlì adù dhu ìvu Filipò-tsǔ, ndàti: «Ídzì dhu nyú t'ádù àhụ àhǔ Nàzàretì rò dhéè?» Ní, Filipò adù àtìnà kà nǐ: «Írà pé ndínǐ nyi nyala tí ka.»

⁴⁷ Ní, Yěsù itdègu Nàtànèlì àlǎ tina ò rírà ró, ní kǎdù dhu òvò kǒkú dò rò, ndàti: «Kànǐ Pbàìsràyélì tó pbìrì ǒ ale nyú ní yà, ìmbǎ Ƴtrátá rǐ'ì nyùnatsì.» ⁴⁸ Ní Nàtànèlì adù dhu ìvu Yěsù-tsǔ, ndàti: «Nyi nyùnì ma ìngbǎ dhu bhěyi?» Ní Yěsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ínzá Filipò àpè nyanzi rórò, ma màlanà nyi mùtìnì-kpa-tsìnǎ nyi nyidè ró.» ⁴⁹ Ní Nàtànèlì adù àtìnà Yěsù nǐ: «Màlimò, ìnyì ní Kàgàwà t'ídhùnà, ndìrò nyi ní Pbàìsràyélì tó Ádrùngbǎ Kamà!» ⁵⁰ Yěsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Nyi nyà'ù tí dhu, yà ma màti, ma ràlanà nyi mùtìnì-kpa-tsìnǎ nyi nyidè ró dhu-okú dò rò? Pbétù, nyi nyí wò dhu dònǎ róse ádròdrò dhu nyú nálǎ!» ⁵¹ Yěsù adù àtìnà tdítdò: «Ma mí obhó dhu núnò fǔkù. Nyí nyí òrù-akpà-tsù nálǎ ndì nàngbe, Kàgàwà bhà

* **1:45** 1.45 Tòr 18.18; Ìsa 9.5

màlàyíká ràdù òwu ùpo rǒ orè, 'àdù ifo obvò Ìndrù t'ídhùnà dǒ rǒ*.»

2

Yěsù rǐ wemberè tó pbìndà wíwì nónzi dhu

¹ Ìbhu ráhu idho ǒ, ka kanzi àdhìngbǎ ka kùndà nǐ mùhendù Kanà tí kátina pbanga ǒ, Gálìlayà tó pbìrì ò. Yěsù tsánà, Màriyà, ní'ì inè ndi mùhendù ǒ. ² Ndirò ka kadù Yěsù mà, pbìndà ábhǎlǐ mànà núnzi átò riwǔ ndi mùhendù ò. ³ Ní, yà òmvùna ka kí òmvayì níku rò, Yěsù tsánà náati Yěsù nǐ: «Kàrí ale rǒmvùna òmvayì rǐ'ì mbǎ.» ⁴ Ní Yěsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Iyá, ádhu ndi nyi nyòzè mǒnzi? Inzá pbàkà kàsùmì nàpè àkǎ.» ⁵ Ní kà-tsánà adù àtìna kasutále nǐ: «Ònzi nyònzi kà rǎvina nyònzi kóró dhu.» ⁶ Ányìrǒ, yà odu nǐ ka kóbhòlò andu-abábá ní'ì inè aza. I andu ní'ì yà Pbàyàhúdì náarí 'ù'ò 'ílá Kàgàwà-nyìkpó ǒ nǐ idha nùdhǒ ka karí òyà andu. Ndirò, i andu ní'ì mbèmbè atdí miyà lítrè mà ràdù òtsù atdí ò nǐ dhu bvùtí andu. ⁷ Ní Yěsù ati kǒkò kasutále nǐ: «Nyùtdyò idha, nyìrǎ kòrí andu nǐ kóró.» Ní abádhí adù i andu níra idha nǐ rùlè liyá.

⁸ Tdítdǒ, Yěsù adù àtìna abádhí nǐ: «Nyùtdyo pé ka ake, nyòwù nà mùhendù tó ádrùngbǎle rìnè.» Ní abádhí adù òwu kà nà ndi ádrùngbǎle rìnè. ⁹ Wò mùhendù tó ádrùngbǎle nínè yà òmvayì tí Yěsù ùgèrè rǒngò idha, ònzi ndàdù àdhà rò màtí ka kiwù ndi òmvayì nà dhu núnì. Pbétù yà ndi idha nùtdyòna kasutále kèlě ní i iwà ka núnì. Ní wò mùhendù tó ádrùngbǎle nánzi

* 1:51 1.51 Ɔpt 28.12

akpatsi, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàti: ¹⁰ «Ìgyò! Kóró ale náarí atdíđ òvù òvù dīvayì nábħù kōpè òmvù ròná rò angyi, kadù yà inzà òvù mběyitsí níbhò olù, iwà ìndrũ òmvù ì 'òrì rórò. Ní, nyi nyàdù tí atdíđ òvù dīvayì nyú nódò rìrà àħu kòmbínga ò màtí?» ¹¹ Wòrí ní ndi Yěsù anzì pbìndà wemberè tó wìwì. Kǎnzì ka Kanà tí kátina Gálilayà tó pbìrì ò atdí pbanga ò. Ndi dhu adù kàbhà ádrungbǎnga tó awáwù nítè, kàbhà ábhǎlǎ rǎdù kà'ù.

¹² Wò dhu-dzidò, Yěsù mà náadù òwu Kàpèrnàwumù tí kátina pbanga ò atdíkpá, íyànà mà, adóna mà, ndirò pbìndà ábhǎlǎ mànà. Abádhí náadù òko ànyì ngúfe idħo kèlě tí.

Yěsù rǎ Kàgàwà bhà idzá rò rǎ dhu ùdzi ale nòdi dhu

(Màt 21.12-13; Mrk 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ Atdíku, Pbàyàhúdì tó Pásika tó m̀hendù-idhò ní'ì iwà ndi ndìndù ndi ró. Ní Yěsù iwà ndi, ndàrà Yèrùsalemà tó kigò ò. ¹⁴ Ní ànyì, kǎtsù Kàgàwà bhà idza, ndàdù ìkyì-akpá mà, tàrà mà, àmbò mànà nábħù rí kudzi ale mà nótù obvò òkò ró. Ndirò ànyì-dza kǎtù ngũkpà ale ní'ì f̀rangà ò nga nábħù rí k̀wũ ale. ¹⁵ Ní, Yěsù akyè imbi asé bhěyi, ndàdù kòrí ale nòdi nǎ kóró, ndìpfo Kàgàwà bhà idza rò, f̀yó tàrà mà, ndirò f̀yó ìkyì-akpá mànà. Kǎdù yà f̀rangà-ònga nábħu rǎ rúbhi k̀wũ ale tó f̀rangà-ònga núvo obvò, ndàdù abádhí tó mizà nátdi ràwà ì adziya dó. ¹⁶ Ndirò, kǎdù àtinà àmbò nábħu rǎ rúbhi kudzi ale nǎ: «Nyìpfo kòkò dhu iró rò. Ìnzì nyì nyàdù Àbadu bhà idza núgèrè ròngò

dhu t'údzítá-idzà tí.» ¹⁷ Nírò ní ndi Yěsù bhà ábhàlǐ náadù yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu nírè. Ndi andítá rătina: «Pbùkù idza ma mózè nǐ àzè náarí mobi àdzò bhěyi*.» ¹⁸ Ní Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale náadù dhu ivu Yěsù-tsǔ, 'àti: «Íngbǎgà wìwì nyi nyávina fǎkà wò nyi nyònzì dhu-okú dò rò?» ¹⁹ Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyùgolo pé wòrí Kàgàwà bhà idza, ní ma mí kòsì rìdè ìbhù idho ǒ.» ²⁰ Ní, kòrí Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale náadù àtìna Yěsù nǐ: «Hòkò! Wòrí idza ka kasì ràrà àhù ifo kumì dòná azà nà ato nyú tí, ní nyi tí àdù kòsì òsì ìbhù idho ǒ?» ²¹ Pbétù, Yěsù ipbé ndàmbe àtìna dǒ idza tí dhu nǐ'ì ngbǒna nyú ndì ndìtírò. ²² Ní, yà ndì ndóvè, kotdù ndì dhu-dzidǒ, Yěsù nítdègu ndìngbè ìbhù ò rò, nírò ní ndi kàbhà ábhàlǐ náadù yà kǎno dhu nírè. Ní abádhí adù yà Kàgàwà bhà Andítá mà, Yěsù ɱno fǐyò ɔte màna dhu ná'ù.

Yěsù arí ale-afí ò dhu núnǐ kóró dhu

²³ Pbàyàhúdí tó Pásìka tó mànhendù nítdègu Yěsù òtù Yèrùsalemà tó kigò ò, ní ábhǒ ale nyú náa'ù ka yà kà rǎrà ònzìnà rǒ wìwì-okú dò rò. ²⁴ Pbétù, Yěsù nyú ndìtírò náa'ù nzá iwà abádhí ná'ù ndi dhu, kǔni abádhí kóró nídhùnǐ. ²⁵ Ndirò, kǎránà mbǎ ì'ì rǒ ngàm̀bì-atdyú nà ìndrù bhà dhu-okú dò rò, iwà ndì ndùnì ndi ale-afí ò dhu kóró angyangyi nídhùnǐ.

* **2:17** 2.17 Zàb 69.10

3

Nìkòdemù mà rǒte Yèsù nà dhu
(Màt 18.3; Yùw 1.12-13; 2Kò 5.17; Zèk 36.26)

¹ Nìkòdemù tí kátina atdí ale ní'ì Pbàfàrisáyó nzínzi ǒ. Ndi ale ní'ì Pbàyàhúdí tó atdí ádrùngbǎle. ² Ní atdíku, kǐvà ndì ndìrà àhù kúbhingánǎ Yèsù-ti'ò, ndàdù àtìna kànì: «Màlimǒ, mà múni wà dhu nyi rǎrǎ Kàgàwà ívi rìrà dhu ùdhe fǎkà ale. Obhó tí, atdí ale mà rǎ nǎ àdù kǒkò nyi nyarónzina wiwì-tidò nónzi ìmbǎ Kàgàwà í'ì atdíkpá ndì nà rò.» ³ Ní Yèsù adù àtìna kànì: «Ma mí obhó dhu núnò indù. Atdí ale mà rǎ nǎ àdù òtsù òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò inzà ka kùgù ndì òwútána tó uguta nǎ rórò*.» ⁴ Ní, Nìkòdemù adù dhu ìvu Yèsù-tsǎ, ndàti: «Íwà óngò mùlà tí ale nùgù ka kádù ìngbà dhu bhěyi tdítǒ? Ndi ale tí àdù ndàdu tdítǒ íyànà-fitsù ò, kadù ndùgù oyo rí kìsě uguta nǎ?» ⁵ Ní Yèsù adù dhu àdu Nìkòdemù tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núnò indù: ìnzǎ ndì ale náapé ndàbhě kùgù ndì idha mà Hìlǎ-Alafí mànà-otù ǒ, ní ndi ale rǎ nǎ àdù òtsù òrù-akpà ǒ Ádrùngbǎ kamà Kàgàwà bhà idzi ò*.» ⁶ Ìndrǔ òdhi arí ngbǒna ònǎ rò ní ìndrǔ. Ndirò ìndrǔ òdhi arí afína ònǎ rò ní Kàgàwà bhà Hìlǎ-Alafí. ⁷ Ní, dhu àkǎ nzà idhò rùkò nyi yà ma mátina dhu rǎkǎ kùgù nyí òwútána tó uguta nǎ dhu-okú dò rò. ⁸ Awe náarópili, ndàmbe àrà dǒ afína òzè ì, nyadù àmbe tǔna nírì dǒ. Pbétù, nyi nyí nǎ àdù àdhà rò màtí ka rìrà dhu, ndirò

* 3:3 3.3 Kà-tì ní, Kàgàwà rǎ ìndrǔ ùgù afína ònǎ rò dhu. * 3:5 3.5 Zèk 36.25-27; Yùw 7.37-39

àdhà màtí kà rǎrà dhu núnì. Ní ndi dhu rǐ̀ì ndi dhu bhěyi tí, Kàgàwà bhà ǪlǪlǎ-Alafi-otù ǒ ndì nùgù ale tò.» ⁹ Ní, Nìkòdemù adù dhu ìvu Yēsù-tsǔ, ndàtì: «Wòrí dhu rǎdù ndònzì ìngbà dhu bhěyi?» ¹⁰ Ní Yēsù adù dhu àdu kà tò, ndàtì: «Inyi ní atdíđǒ ndì núnì Pbàìsràyélí tó pbìrì ǒ màlimò nyú, ní nyi nyúni tí inzá wò dhu? ¹¹ Ma mí obhó dhu núnò indù. Mǎ marúnona dhu ní ùnǐ mǎ múnì dhu. Ndirò mǎ maróko findá ngàmbì tí dhu ní nyìkpóka nǐ mǎ mála dhu, pbétù nyǐ nyárí nǐ àdù mǎ múnona dhu ná'ù. ¹² Yà ìnzǐ nyǐ nyárí fùkù ma múnona yà adzi đǒ arí 'ònzì dhu ná'ù rò, ní nyǐ nyádù fùkù ma múnona òrù-akpà ò arí 'ònzì dhu ná'ù ìngbà dhu bhěyi? ¹³ Atdí ale mà núpò nzá ányì. Pbétù ányì úpò ní Ìndrǔ t'ídhùnà kèlě, yà ányìrò ifo ale. ¹⁴ Ní àdhàdhì Músà níidì osu-wòyǒ itsu đǒ rò orú rùngù ǒ dhu bhěyi*, dhu-àkǎ kidì Ìndrǔ t'ídhùnà orú, ¹⁵ ndínǐ ka nà'ù ìngbà tí ǪlǪ ndì ale mà náadùya tí dhòdhódhóngà tó ípìrǒngà nábà. ¹⁶ Obhó tí, Kàgàwà náazè yà adzi ǒ ale atdíđǒ. Ní kǐbho yà atdí tí arí'ì Idhùnà yà adzi ǒ, ndínǐ ka nà'ù ìngbà tí ǪlǪ ndì ale mà náadùya tí nǐ àwǐ, pbétù ndì ale adùya tí dhòdhódhóngà tó ípìrǒngà nábà. ¹⁷ Obhó tí, Kàgàwà níivi nzá Idhùnà rǐ̀rà yà adzi ǒ ale-ànyǎ nítđì, pbétù kǐvi ka rǐ̀rà ndínǐ yà adzi ǒ ale nùgù tí otùna ǒ. ¹⁸ Ndì ale náapé kà'ù, ní ndi ale đǒ Kàgàwà adùya nǐ anya òtdì. Pbétù, inzá ka ná'ù ale đǒ kòtdì wà anya angyangyi, inzá kǎ'ù Idhùnà dhu-okú dò rò. ¹⁹ Yàrí ní ndi Kàgàwà níitđiya anya ìndrǔ

* **3:14** 3.14 Ǫzt 21.9

dǒ okúna dò rò dhu. Awáwù níra àhù yà adzi ǒ, pbétù ìndrù náadù ìnò ǒ ì óko dhu nózè atdíǒ, ròsè ndi awáwù dònǎ, nzére dhu ònzi ì arí dhu-okú dò rò. ²⁰ Obhó tí, nzérenga ònzi arí ale náarí awáwù òndrò òndrò tí, ìnzí ndàdù ndòzè ndàhù awáwù ò, akye ndi ndarónzina nzére dhu náadùna àrà ndàla rǒ kpangba nǎ. ²¹ Pbétù, obhó dhu ònzi arí ale náarí ndòzè ndùbhi awáwù ǒ, ndíni ndi ndarónzina dhu náala tí ndi Kàgàwà ózè dhu bhéyi ndi ndarónzina dhu tí.»

*Yēsù ní Ádrùngbǎle ròsè Yùwanì dònǎ
(Yùw 1.19-24)*

²² Wò dhu-dzidǒ, Yēsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà náawù Yùdeyà tó pbìrì ò. Ní ànyì, abádhí náakò ngúfe idho tí, 'àdù òwu bàtizò núbho rǒ ìndrù tǒ. ²³ Yùwanì náarànà bàtizò núbho rǒ átò ìndrù tǒ Sàlimù tí kátina pbanga tí arí'ì ngàtsi pbanga, Àyìnonì tí kátina ǒ. Obhó tí, ndi pbanga ǒ idha ní'ì abho nyú. Ní ìndrù nóowúnà ìwu rǒ Yùwanì rǐ'ì i, kà ràdù bàtizò núbho fíyò. ²⁴ Wò ndi kàsùmì ǒ, Yùwanì ní'ì ìnzá ka kàpè òsòna imbi ò ró.

²⁵ Nírò ní ndi Yùwanì bhà ábhàlǐ mà atdí Màyàhudì mànà náakò 'àmbe 'àgò dǒ ìndrù rǐ ndù'ò ndilǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ tí dhu dǒ. ²⁶ Ní, i ábhàlǐ níwú Yùwanì-tí'ò, 'àdù àtìna kànì: «Màlimǒ, yà Yòròdanì tó idha-akpà-adzè nyí nyí'ì mànà atdíkpá ale, yà nyi nyú tírò nyi nyóvò dhu dòná fǎkà ale, ní rǐ'ì bàtizò ùbhǒ ndi ndi ìndrù tǒ ró. Ndirò kóró ale rǒwu òwu rǒ kà-tí'ò.» ²⁷ Ní Yùwanì adù dhu àdu abádhí tǒ, ndàti: «Ìndrù ràdù àbànà dhu ní òrù-akpà ò rò ka kìbhò

fíndà dhu kèlě. ²⁸ Nyí nyú nyí-tírò, nyí ní yà ma m̀̀no dhu tó ngàmbì. Ma máti ima r̀̀r̀r̀ nzi Krístò, pbétù ma r̀̀r̀r̀ Kàgàwà ívi angyinã r̀̀ò kà tò ale. ²⁹ Àdhìngbã-ɔ̀wútá nà rí'ì ale ní ndi ndi àdhìngbã bhà ale. Pbétù ndi kà bhà ale t'ódhìnà, yà kà-tí idè ndàmbe kà r̀̀nɔ̀na dhu ìr̀̀r̀ d̀̀, níidhè r̀̀d̀d̀ ndìka atdíd̀ kà-tù ìr̀̀r̀ ndi ndí r̀̀. Ndi dhu bhèyi ní ndi, ma mí'ì dhèdhe nà, ndirò ndi dhèdhe náká wà atdíd̀ nyú kòmbí. ³⁰ Ní dhu àká wà Yèsù-ɔ̀vò r̀̀ambe ndòtò d̀̀, ɔ̀vòdu r̀̀d̀d̀ àmbe àwí d̀̀.»

Yùwanì rí Yèsù àti ɔ̀r̀-akpà ò r̀̀ írà ale tí dhu

³¹ Wò dhu-dzid̀, Yùwanì náad̀ dhu-ɔ̀vò tdít̀d̀, ndàti: «Òr̀-akpà ò r̀̀ írà ale ní ndi rí'ì kórò ale d̀̀. Pbétù, yà adzi ɔ̀ ka kùg̀ ale ní yà adzi ɔ̀ ale kèlě, ndirò kà r̀̀d̀d̀ ɔ̀te yà adzi ɔ̀ dhu d̀̀ tí. ɔ̀r̀-akpà ò r̀̀ írà ale rí'ì kórò ale d̀̀. ³² K̀r̀nɔ̀na dhu ní nyìkp̀na nyú nĩ ndi ndála dhu, ndirò ní bina nyú nĩ ndi ndir̀ dhu. Pbétù, ìndr̀ arí nzi àd̀ kà r̀̀nɔ̀na dhu ná'ù. ³³ Kà r̀̀nɔ̀na dhu nà'ù ale návi dhu kpanjanga Kàgàwà r̀̀r̀r̀ obhó dhu ù̀no arí ale. ³⁴ Obhó tí, Kàgàwà ívi ale náarí Kàgàwà bhà ɔ̀te núnɔ̀, atdíd̀ kírã ndi pbìndà Ìlílá-Alafí nĩ dhu-okú d̀̀ r̀̀. ³⁵ Kàgàwà ózè Idhùnà atdíd̀. Ní ndi dhu-okú d̀̀ r̀̀, k̀d̀d̀ kórò dhu tó ádr̀ngbãnga nábh̀ kà-fó. ³⁶ Kàgàwà t'ídhùnà nà'ù ale, ní r̀̀d̀d̀ dhòdhòdhónga tó ípìr̀nga nábà. Pbétù, ndi nùv̀ ìnzí ndir̀ kà t'ídhùnà-tš̀ dhu ale, náabáya nzi dhòdhòdhónga tó ípìr̀nga, pbétù Kàgàwà

bhà nàwí rǒngo àdì dhòdhódhónganà ndi ale dǒ.»

4

Yěsù mà rǒte Sàmàriyà tó pbìrì ǒ atdí tsìbhále nà dhu

(Ìsa 55.1; Yùw 7.37-39; Kas 8.25)

¹ Wò ndi kàsùmì ǒ, Yùdeyà tó pbìrì ǒ Pbàfàrisáyó níri ìndrǔ rǎnǒna Yěsù dǒ dhu. Abádhí ambénà àtìna dǒ, Yěsù rǎrǎ àrà ibí ale nyú núgèrè rǒ rǒngò pbìndà ábhàlǐ tí, ndàdù àrà bàtizò núbho rǒ ábhǒ ale nyú tò, ròsè yà Yùwanì arí kǒnzi tí dhu dònǎ. ² Pbétù, Yěsù nyú ndìtìrò náaràna nǚ bàtizò núbho rǒ ìndrǔ tò, kùbho rǒ owúnà ní kàbhà ábhàlǐ. ³ Ní, Yěsù adù ndìvà Yùdeyà tó pbìrì ǒ rò, ndàdu ndì Gàlìlayà tó pbìrì ǒ. ⁴ Ní ányì ndì ndàrà rò, kǎká ndùdà Sàmàriyà tó pbìrì ǒna nǎ. ⁵ Ní kǎrà àhɛ Sàmàriyà tó pbìrì ǒ atdí pbanga, Sìkarì tí kátina ǒ. Ndi pbanga ní'ì kyèròkyèrò yà idhùnà Yòzefù tò Yàkòbhò náabhù adzi tí. ⁶ Ndirò, Yàkòbhò bhà dzìwò ní'ì ányìrò. Ní, Yěsù itsi àdì wòrì dzìwò-bidǒ atdí dǒ ndì ndìngyě ndì abhi nǐ dhu-okú dò rò. Ndi dhu ní'ì mbèmbè azà adyifò-sisì adyìbhengá nga tó ǒ dhu. ⁷ Ní, Sàmàriyà tó pbìrì ǒ atdí tsìbhále níra idha nítdyò. Ní Yěsù adù àtìna kà nǐ: «Íbho pé idha mòmuvù.» ⁸ Wò ndi kàsùmì ǒ, Yěsù bhà ábhàlǐ náadù ì'ì kigò ǒ ì òwù ònyà núdzi ndínì ì ɔnyɛ tí ró. ⁹ Ní, wò Sàmàriyà tó pbìrì ǒ tsìbhále náadù dhu àdu Yěsù tò, ndàti: «Hòkò! Ìngbà dhu bhěyi dhu, ìnyi Mùyàhudì tí rò, nyi nyí idha nónzi fudú ndínì nyi nyòmuvá tí, àzèmbè ima

nongó ì'ì Mùsàmàriyà-àyi?» Obhó tí, irita ní'ì ìmbá Pbhàhúdì mà nzínzì ǒ Sàmàriyà ǒ bhà mànà. ¹⁰ Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò ndàti: «Nyi nyí'íná gukyè Kàgàwà arábhǎna ìndrù tò dhu núni ale tí, nyadù yà funú rí idha nónzi ndòmvù ale ràrǐ àdhi dhu núni, ní nyi nyàmbènà ndi idha nónzi kà-fó, kà ràdù ípirǒnga àbhǎ rí ìndrù tò idha nábhǎ indù.» ¹¹ Ní wò tsìbhále adù dhu ìvu Yèsù-tsǔ, ndàti: «Ádrùngbǎlé, idha ìtdyò nyi nyádù nǐ ngemekù mà rǐ'ì mbá funú, ndirò yàrí dzìwò rǐ'ì àdzi nyú. Ní nyi nyí wò ndi ípirǒnga àbhǎ rí idha nábà àdhà? ¹² Abhukà Yàkòbhò ní ndi yàrí dzìwò nùbhà fǎkà. Ka nyú nditírò, kàbhà inzo mà, kà bhà mùtungà mànà, nùumvú kà ǒ idha átò. Ní inyi, nyi tí ndi adrùngbǎle ròsè ndi abhukà Yàkòbhò dònǎ?» ¹³ Ní Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ìngbàtí ìli ndi ale mà yàrí dzìwò ǒ idha nòmvù, nóhò idha-atdyú ràdù òho tdítǔ. ¹⁴ Pbhétù, yà ima nyú ma mábhǎna idha nómuvù rí ale, nóhò idha-atdyú rǐ nzǐ àdù tdítǔ akekpá màtí. Obhó tí, ma mábhǎna ndi ale tò idha ràdù òngo dhòdhóhóngà tó ípirǒnga nábhǎ rí ìndrù tò idha rǒngo ìtù ònà rò idha-dòti tí.» ¹⁵ Ní wò tsìbhále adù àtìnà Yèsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, íbhò wòrí idha idù, ìnzǐ idha-atdyú nóongó tí mohò, ndirò ìnzǐ ma mongó tí ìrà idha nítidyò iró tdítǔ.» ¹⁶ Ní Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Árà nyanzi pùkù kpatsìbhále, nyádù ìwu mànà iró.» ¹⁷ Ní wò tsìbhále adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ìmbá ma mí'ì kpatsìbhále nà.» Ní Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Nyi nyàdu dhu mběyi nyú nyati, ìmbá nyi ràrǐ'ì kpatsìbhále nà. ¹⁸ Obhó

tí, nyi nyúmbă nyi imbò kpabhále nyú tò. Ní, yà kombí nyí nyí'ì nà kpatsìbhále ní nzi pbùkù ale. Ní, wò nyí nyànò dhu ní obhó dhu nyú.»

¹⁹ Ní, wò tsìbhále adù dhu àdu Yěsù tò, ndàti: «Ádrùngbălě, iwà ma m̀ni dhu nyi r̀rĩ Kàgàwà bhà nabì nyú. ²⁰ Abhúka nóongónà Kàgàwà núle yàrí pbìrì dǒ rò, pbétù nyí Pbàyàhúdì-tírò, nyí nyarádù àtìnà, Yèrùsalemà tó kigò r̀rĩ ndi Kàgàwà núle ka kádù òwu ònà rò kigò.» ²¹ Ní, Yěsù adù àtìnà kà nĩ: «Yàrí tsìbhălě, á'u yà ma m̀nɔna indù dhu. Atdí kàsùmì ní'íya ìnè, yà ìnzí nyí nyuléya àlě t'Ábanà Kàgàwà yàrí pbìrì dǒ rò m̀tí, ndirò Yèrùsalemà tó kigò ǒ rò m̀tí ònà. ²² Nyí, Sàmàriyà tó pbìrì ǒ bhà tírò, nyí nyárí Kàgàwà núlě inzà nyi nyúni mběyi rórò. Pbétù mǎ, Pbàyàhúdì tírò, mǎ m̀rí kùlě iwà mǎ m̀ni mběyi nyú rórò. Obhó tí, Kàgàwà rìbhona ìndrũ tò ògù rǎhũ Pbàyàhúdì nzínzi-bvũ rò*.

²³ Pbétù, kàsùmì nindù wà ndi, ndirò ndi kàsùmì náká wà. Wò ndi kàsùmì ní, yà Kàgàwà-nyìkpó nòfò dhu bhěyi arí Kàgàwà ùlě ale rĩ 'òpè 'ùlě ka afíya ò, ndirò obhóngà nyú dǒ ònà kàsùmì. Obhó tí, àlě t'Ábanà Kàgàwà arónena ní ndi dhu bhěyi rí ndùlě ale-tidò. ²⁴ Kàgàwà ní Alafí. Ní dhu àkǎ kùlě rí ale rùlě ka afíya ò, ndirò obhóngà nyú dǒ.» ²⁵ Ní wò tsìbhále adù àtìnà Yěsù nĩ: «Ma m̀ni wà dhu M̀siyà, Krístò tí kátina ale riraya ìrà. Ní, kà r̀rà nínganí, kǎweya kóró dhu fǎkà.» ²⁶ Ní Yěsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ìma ní ndi Krístò, yà ìnyì nà ma m̀tè.» ²⁷ Wò ndi kàsùmì ǒ ní ndi, Yěsù bhà ábhàlĩ náadù 'ùtò ányìrǒ. Ní

* 4:22 4.22 Ìsa 2.3

idhò nùukò abádhí atdíđ, ì àla Yěsù mà rǒte atdí tsibhále nà dhu-okú dò rò. Pbétù, atdí ale mà abádhí n̄zínzì ǒ náadù n̄zá ndòm̀vù ndivù dhu Yěsù-tsù, rǎrǎ àdhu Yěsù rǎrǎ atdyúna nà, ndirò rǎrǎ àdhu abádhí rǒte dóná wòrí tsibhále mànà. ²⁸ Nírò ní ndi wò tsibhále nùubhà fóná idha-andù uró, ndàdù òngo ndàrà kigò ò. Kàdù àtìna ànyì ndi ndòtù ale n̄: ²⁹ «Nyìwù nyàndà pé yà kóró ma marónzina dhu nàwe idù ale! Ngãtsi n̄, pbǎ ìnzǐ Krístò ndi.» ³⁰ Ní kòrí ale náadù 'ìvà, 'òwù Yěsù rǎrǎ i. ³¹ Wò ndi kàsùmì ǒ, pbìndà ábhàlǐ nùutu Yěsù 'àti: «Màlimò, ónyu dhu ake.» ³² Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «Ma mǐ'ì ìnè ma mónyuna ònyù nà. Ndi ònyù ní ìnzá nyǐ nyùnì ònyù.» ³³ Ní i ábhàlǐ náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá n̄zínziya ǒ 'àmbe àtìna dǒ: «Atdí ale mà n̄rà tí ìrà ònyù nà kàtò?» ³⁴ Ní Yěsù adù àtìna abádhí n̄: «Pbàkà ònyù ní m̄nzì yà ma nívi ale-afí òzè dhu, madù yà kǐbhò ndín̄ ma m̄nzì tí kasu nónzì mitò. ³⁵ Tí obhó nyǐ ndi nyǐ nyarí àtina: «Ìnga ǒ ró'ò ònyù nógu ka kí òná àbǐ nùbhà ndi ìfo àbǐ tí.» Pbétù ìma, ma m̄tina nyǐ n̄, nyǐ rànge pé duku nyàndà inga. Ònyù nó'ò wà inga ǒ, ndirò kàkǎ wà oguta nà! ³⁶ Ònyù-tsù nundu inga ǒ rò ale náarí pbìndà mùkimbà nábà. Ndirò kǎrǐ ònyù-tsù nundù dhòdhóhóngà tó ìpìrǒnga tò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, yà ònyù-tsè nazò inga ǒ ale mà, kà-tsù nundu adù inga ǒ rò ale mànà-idhè rǎdù ndìka atdíkpá. ³⁷ Obhó tí, yarí mbólí nùnò dhu ní obhó dhu nyú: «Atdí ale náarí ònyù-tsè nózò inga ǒ, ngãtsi ale rǎdù ndi ònyù nógu inga ǒ rò.» ³⁸ Ní ìma, ma m̄vì nyǐ nyòwù ònyù ògù ìnzá

nyí nyazò dhu òná inga ǒ. Ngǔkpà ale náanzì ndì kasu kà ǒ angyinà rò, nyàdù ídzìnga nába abádhí tó kasu-nyu-tsi.»

³⁹ Ní, wòrí kíḡò ǒ aróko Sàmàriyà ǒ ábhǒ ale nyú náa'ù Yèsù, wòrí tsìbhále náwenà fíyò dhu-okú dò rò. Kǎtí: «Kàwε ma mónzì dhu kóró idù.»
⁴⁰ Ní, Sàmàriyà ǒ ale níitdègu ìwu ùvò Yèsù-tí'ò, ní abádhí adù kònzì ndíní adì tí ì mǎnà firábvǔ. Ní Yèsù mà náadù òko abádhí mǎnà óyǒ idho tí.
⁴¹ Ní, ábhǒ ngǔkpà ale nyú náadù Yèsù ná'ù, yà kà rǔnɔna ndì nyú tírò ɔte-okú dò rò. ⁴² Abádhí owúnà àtìnà rǒ wò tsìbhále nǐ: «Mǎ mà'ù Yèsù, ìnzǐ ní nyí nyùnò dhu-okú dò rò tí, pbétù mǎ mà'ù ka yà bika nyú nǐ mǎ mǎrì kà rǔnɔna dhu dhu-okú dò rò. Ndirò, mǎ mǎnì wà dhu ka nyú rarǐ ndì yà adzi ǒ ale tó Ɔḡùba.»

Yèsù nǐ Gálìlayà tó pbìrì ǒ atdí ádrùngbǎle bhà ìngba níḡǔ dhu

(Màt 8.5-13; Luk 7.1-10)

⁴³ Ɔyǒ idho ndì ndònzì Sàmàriyà dhu-dzidǒ, Yèsù iwà ndì ndàrà Gálìlayà. ⁴⁴ Obhó tí, ka ní'ì iwà átì ndì nyú tírò, ìnzǐ ka rarí nabi nífǔ pbìndà pbìrì nyú ǒ*. ⁴⁵ Pbétù, Gálìlayà tó pbìrì ò Yèsù àrà àhɔ rò, ányì bhà náakò ka mběyi nyú, iwà ì awù átò Yèrùsalemà, Pásìka tó mùhendù-idhò ǒ, 'àdù kà rǔnzìna kóró dhu àla nídhunǐ.

⁴⁶ Nírò ní ndì Yèsù adù àrà tdítǒ Kanà tí kátina atdí pbanga ò, Gálìlayà tó pbìrì ò. Ndi pbanga ní ndì kǔgèrè idha ròngò òvayì tí òná. Gálìlayà, Kàpèrnàwumù tí kátina pbanga ǒ, àlitá bhà kasu tó atdí ádrùngbǎle ní'ì ìnè. Ndi ale t'ídhùnà

* **4:44** 4.44 Màt 13.57

ní'ì andi nà. ⁴⁷ Ní, Yěsù ìrà Yùdeyà rò ndìrà àhụ Gálilayà dhu ndì ndìrì rò, wò ádrùngbàlẹ náarà Yěsù-tí'ò. Kádù ndìtsò Yěsù rǒ ndínì awú tí, ndàrà idhùnà nígụ Kàpèrnàwumù. Ndì kà t'ídhùnà ní'ì afína rǒ ka kóḍona ró. ⁴⁸ Ní Yěsù adù àtìnà kàní: «Nyí nyí nzi dhu à'u, inzà nyí nyàla wiwì mà, inzà apèna 'ònzì angyi ìndrù nzínzì ǒ dhu mànà dhu rò!» ⁴⁹ Ní wò ádrùngbàlẹ adù àtìnà Yěsù nǐ: «Ádrùngbàlẹ, ìrà nyawú pbàkà inzà pbàkà ingba-afí nàpè ìtdě rórò.» ⁵⁰ Ní Yěsù adù àtìnà kà nǐ: «Árà ibha! Ìnè idhùnụ rǐ'ì nyìkpóna nà.» Ní wò ádrùngbàlẹ nàa'u Yěsù ùnò fíndà dhu, ndàdù ndìvà, ndàrà. ⁵¹ Ní ibha ndì ndóngo rórò, abádhí núusò ì otu ǒ pbìndà kasutále mànà, i ale ràdù àtìnà iwà kà t'ídhùnà rògù. ⁵² Ní wò ale adù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàtì: «Kǒgùnà ife adyifò-sisì ǒ?» Ní, abádhí adù dhu àdu kàtò 'àtì: «Kǒgùnà inzi, àrùbhà adyifò-sisì adyíbhengá nga tó ǒ.» ⁵³ Ní wò ngbángba t'ábanà adù dhu òsù ányìrǒ rò tí, wò ndì kàsùmì ǒ tí Yěsù rátínà ndì nǐ: iwà pbìndà ingba rògù. Ní àbadhi mà, kóró pbìndà idzá-bhà mànà náadù Yěsù ná'ù atdíǒ. ⁵⁴ Wò dhu bhěyi ní ndì, Yěsù anzì ɔɔ rí kìsě pbìndà wiwì, Yùdeyà rò ndì ndìrà àhụ Gálilayà rò.

5

Yěsù rǐ ngbǒna úve atdí ale nígù dhu

¹ Wò dhu-dzidǒ, yà Pbàyàhúdì rǐ fíyó somà tó atdí m̀hèndù nónzi ònà kàsùmì ǒ, Yěsù iwà ndì ndàrà Yèrùsalemà tó kigò ò. ² Ndi kigò ò ka kótsù ònà atdí tsàtsù-ɔvò ní'ì «Tàmà tó Tsàtsù.» Ní,

ùye ka kúyè idha ní'ì ndi tsätsù tí. Pbàyàhúdì t'ávàna ō, ndi idha-ovò ní'ì Bètèsàyidà. Ndirò, kīgì rǒ ka kasì imbò mbàrazà. ³ Ní, dhèdherò andi-tidò nà ale nóongónà òyì i mbàrazà tsinǎ. † ale ní'ì ndùmùndúmú mà, òtsòtsù ale mà, ndirò ngbǒya úve ale mànà. [⁴ Ní, abádhí ongónà òyì ányìrǒ, 'àmbe Kàgàwà bhà màlàyikà rǐ ndi idha-ǒnga nángbǒ dhu òdò dǒ. Obhó tí, atdí kàsùmì ō, Kàgàwà bhà màlàyikà nóongónà ifo òrù-akpà ò rò, ndòtsù ndi idha ò, ndàdù ònángà àngbo. Ní, wemberè tí òtsù ndi idha ò ale nóongónà àdù ògù dòtsí pbìndà andi ō rò.] ⁵ Ní, ányìrǒ ì'ì atdí ale ní'ì iwà andi alú ndi ró ato árà àhù ìbhù kumì dóná àrù nà ato tí ale. ⁶ Ní, wò ale ndi ndàla àyàyi ró, ndàdù dhu ùni iwà ka rónzi ábhǒ idho nyú andi nà rò, Yèsù ivú dhu kà-tsù, ndàti: «Nyi nyòzè tí iwà nyogù?» ⁷ Ní wò ale adù dhu àdu Yèsù tò ndàti: «Ádrùngbǎlé, idha-ǒnga màlàyikà àngbǒ rò, ma marí mbǎ àdù ì'ì mitdu rí, ndàfǒ ma ndi idha ò ale nà. Ndirò, yà ma mí momvù ndínǐ ma mofo tí idha ò rò, ngǎtsi ale kèlě náarádù òfo angyi rùdú ndi idha ò.» ⁸ Ní Yèsù adù àtìnà wò ale nǐ: «Ívǎ nyi, nyitdù indú ara, nyadù àrà.» ⁹ Ní ányìrǒ rò tí, wò ale náagù, ndàdù pbìndà ara nítdu ndàrà nà.

Wò dhu rǐ ndònzì ònà idho ní'ì sàbatù-idhò. ¹⁰ Ní Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale náadù àtìnà wò ògògù ale nǐ: «Indo rí'ì ní sàbatù-idhò! Ní dhu àkǎ nzá nyanò pbùkù ara nyambe ùbhi dǒ nà.» ¹¹ Ní, wò ale adù dhu àdu abádhí tò ndàti: «†ma nìgǔ ale ní ndi àti ima nǐ, ma ritdu pbàkà ara, madù àrà nà.» ¹² Ní kǒkò Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ

ale adù dhu ìvu kà-tšǔ 'àti: «Ádhi pbá ale ndi nyi ní àti, nyi ritdu pbùkù ara, nyadù àrà nà?»
 13 Pbétù, wò ka kígǔ ale náadù nzá àdhi mà ùnònà ndi dhu dhu núni. Obhó tí, wò ndi kàsùmì ǒ, Yěsù adù ì'ì iwà ndì ndàwǎlǐ ndì, ndàrà ányìrǒ ì'ì ihé-yà nzínzi ǒ rò ró. 14 Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àrà wò ale nótù Kàgàwà bhà idzá, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Kòñí nyi nyògù wà. Ní àpé nyonzi nzérenga tdítǒ, akye nzére dhu nyú ròsè wòrì dònǎ náarana nyabà tdítǒ nǐ.» 15 Ní wò ale náadù àrà, ndìtsì àtìnà Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale nǐ, Yěsù rǎrǐ ndi ndì nìgǔnà. 16 Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, ì ádròdrǒ ale náadù 'òpè 'ònè Yěsù, ndíní ì abhù tí kohò, sàbatù-idhò ǒ kà rǎrà ìndrǔ ìgù rǒ nídhunǐ. 17 Pbétù, Yěsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Àbadu Kàgàwà rǐ'ì ìnè kòmbí màtí ndì ndí kasu ònzi ró, ní ima mà átò, ma mí'ì kasu ònzi ma mí ró.» 18 Ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale náadù 'òpè 'ònè Yěsù tdítǒ atdyúya nyú nà, ndíní ì abhù tí kohò. Abádhí ambénà kònè dǒ, ìnzí ní inzà kǐfù sàbatù-idhò dhu-okú dò rò tí, pbétù kǎradù Kàgàwà àtì àbanà nyú tí, ndi dhu ràdù ndàbhù ì'ì àdhàdhì Kàgàwà nà dhu-okú dò rò.

Kàgàwà t'ídhùnà, Yěsù bhà ádràngbǎnga

19 Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àtìnà Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale nǐ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: Kàgàwà t'Ídhùnà rǐ nzǐ adù atdí dhu mà nónzì dònà rǒ, pbétù kà rǎdù ònzìnà dhu ní yà Àbanà rǒnzìna ró ndì ndálǎna dhu kèlě. Obhó tí, Àbanà arónzìna dhu nónzì kà t'Ídhùnà rǎdù átò. 20 Obhó tí, Àbanà ózè Idhùnà, ndàdù ndì

ndarónzina kóró dhu núvi kà tò. Kàrĩ yà ndì ndónzì dhu ònǎ róse ádròdrǒ dhu núvĩ tǎtǎdǒ ndì Idhùnà tò, ndínì idho adù tí nyũko nĩ atdídǒ.

²¹ Àdhàdhì Àbadu náarí ùvǎve ale nábhũ rǎngbe ì ɔve-bvù rò, ndàdù ípìrǒnga ùbho fǐyò dhu bhěyi tí, ní ka t'Ídhùnà rǎdù ípìrǒnga núbho yà ndì ndòzè ndùbho ka fǐyò ale tò. ²² Ndirò, Àbadu náarí nzĩ ìndrũ-ànyǎ nítǎdì, pbétù kǐbhò anya t'ítǎtǎ tó ádrǎngbǎnga tó ɔbì kóró Idhùnà-fó, ²³ ndínì kóró ale nífũ tí Idhùnà, àdhàdhì ì arí Àbanà nífũ dhu bhěyi. Ní, ìnzĩ arí Kàgàwà t'Ídhùnà nífũ ale, nífũ nzá yà ka nívi Àbanà.

²⁴ Ma mí obhó dhu núno fũkù: Yà ma múnoña dhu níri rí ale, ndàdù yà ima nívi ale ná'ù, nába wà dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga. Ndirò, ka kotǎiya nzĩ anya kà dǒ, pbétù kǎdà wà ɔve òna nǎ, ndàdù òtsù ípìrǒnga ò. ²⁵ Ma mí obhó dhu núno fũkù: kàsùmì níndù wà ndì, ndirò ndì kàsùmì àkǎ wà. Ndi kàsùmì ní yà ùvǎvè kutǎdũ ì ale rĩ Kàgàwà t'Ídhùnà-tù níri ònǎ, ndirò kà-tù ìri rí ale rǎdù ípìrǒnga nába. ²⁶ Obhó tí, àdhàdhì Àba Kàgàwà náarí'ì ípìrǒnga nà nyunatsì dhu bhěyi, ní kǎbhũ Idhùnà rì'ì ípìrǒnga nà átò nyunatsì. ²⁷ Ndirò, kǎdù ìndrũ-ànyǎ t'ítǎtǎ tó ádrǎngbǎnga tó ɔbì nábhũ Idhùnà tò, Ìndrũ t'ídhùnà ní ka dhu-okú dò rò. ²⁸ Ní, àpé nyàbhũ idho rùko nyĩ ndì dhu dǒ. Obhó tí, kàsùmì níndù wà ndì, yà kóró ale kǎkà ùvǎvè kutǎdũ ì rĩ túdu ìri ònǎ, ²⁹ 'àdù 'ùngbe ɔve-bvù rò. Ní yà ídzì nga ònzi ì arí rórò uvè ale núngbeyà ì, 'àdù dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga nába. Pbétù, yà nzérenga ònzi ì arí rórò uvè ale,

núungbeya ì, kadù anya nítdì dòyá* .»

Yěsù rí pbìndà ádrùngbǎnga náví rí ìndrǔ tò dhu nóvò dhu

³⁰ Tdítdǒ Yěsù adù dhu òvò Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale tò, ndàti: «Ima nyé, ma mí nzǐ àdù atdí dhu mà nónzì dùdu rǒ, pbétù ma mádù ìndrǔ-ànyǎ nótdì Àbadu Kàgàwà nóvò ka idù dhu bhěyi. Ndirò ndi anya nótdì ma mádù obhónánga dǒ. Obhó tí, ma marí nzǐ ma mòzè dhu nónzì, pbétù ma marónzìna dhu ní yà ima nivì ale nózè dhu kèlě. ³¹ Ma mapé àdù àdi pbàkà ngàm̀bì tí ma-tírò, ní ma múnona dhu ní nzǐ àdù í'ì obhó dhu. ³² Pbétù, ngǎtsi ale ní ndi pbàkà ngàm̀bì, ndirò ma m̀ni wà dhu, kà rǔnona dùdù dhu rǎrǐ obhó dhu. ³³ Nyǐ nyóvì ìndrǔ ròwù dhu òngù bàtizò núbhǒ arí Yùwanì-tsǔ, ní kǎdù obhó dhu tí rí'ì dhu núnò fǔkù ì ale dǒ. ³⁴ Ima nyé, ma mózè nzá ìndrǔ rǎdi pbàkà ngàm̀bì tí dhu, pbétù ma mí yàrí dhu núnò fǔkù ndínǐ nyǐ nyugù tí. ³⁵ Yùwanì í'ì nzínzìkù ǒ àdhàdhì òbì ka kòbì ràmbe inga nǎwù dǒ tarà bhěyi. Ndirò, nyǐ nyádù idhèkù nábhu rìka ndi ákě kàsùmì kèlě tí kà rǔnona fǔkù dhu tó awáwù ǒ. ³⁶ Ní ima nyé, ma mí'ì inè Yùwanì unò dhu dònǎ òsè ngǎtsi dhu nà. Obhó tí, ndi dhu ní yà Àbadu Kàgàwà íbhò ndínǐ ma m̀nzì tí rǎkǎ kasu, yà inè rí'ì ònzì ma m̀onzìna ró. Ní ì kasu arí ndi dhu àví, Àbadu Kàgàwà rǎrǐ ndi ima nivì. ³⁷ Yà ma nivì Àbadu ní átò pbàkà ngàm̀bì. Ní, nyǐ nyàpè nzá kà-tù níri akèkpá màtì, ndirò nyǐ

* 5:29 5.29 Dàn 12.2

nyàpè nzá kà-nyì-kpa nálǎ. ³⁸ Ndirò, nyǐ nyí'ì mbá kàbhà òte nà afíkù ò, inzá nyǐ nyá'ù yà kivi ale dhu-okú dò rò. ³⁹ Nyǐ nyózè nyögyè Kàgàwà bhà Andítá-ònga, nyǐ nyá'í inga ìrè kötù ò nyǐ rárädù dhòdhódhóngá tó ípìrönga nábà dhu-okú dò rò. Ní, i Andítá ní i pbàkà ngàmbì. ⁴⁰ Pbétù, nyǐ nyózè nzá nyǐwù tidu ò, ndíní nyǐ nyabá tí obhóná ípìrönga. ⁴¹ Ma mózè nzá ìndrù rǐ milè dhu. ⁴² Pbétù, ma múni wà nyǐ: nyǐ nyózè nzá Kàgàwà. ⁴³ Ima, ma mírà Àbadu Kàgàwà-òvò rǒ, ní nyǐ nyádù nzá makò. Pbétù, ngätsi ale náapé àdù ìrà òvòna nyú rǒ, ní nyǐ nyádù ndi ale àkò akye. ⁴⁴ Nyǐ nyádù dhu à'ù ìngbà dhu bhëyi, yà nyǐ nyózè nyǐfu nyǐ nyǐ-tírò nzínzìkù ò, ìnzí nyádù Kàgàwà atdíró rǐ nyǐfù dhu ònè rò? ⁴⁵ Àpé nyìrè nga ima rà'í ndi ma mí nyöbhù Àbadu-fó. Pbétù nyöbhù rí ní Músà, yà atdí'ò nyǐ nyá'ù tsàná dhu ale*. ⁴⁶ Obhó tí, nyǐ nyá'ùyana gukyè Músà náandí dhu, ní nyǐ nyádùyana ma múnòna dhu à'ù átò, okúdu dò rò kändí i dhu nídhuní. ⁴⁷ Ní yà inzá nyǐ nyá'ù kändí dhu rò, nyǐ nyádù ma múnòna òte ná'ù ìngbà dhu bhëyi*?»

6

Yèsù rǐ imbò lufù ale nóngù dhu

(Màt 14.13-21; Mrk 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù adà Gàlìlayà tó rèrù-adzè. Ndi rèrù ka kanzínà átò Tìbèriyà tí. ² Ní ádrùngbǎ ihé-yà náadù òwu kówù ò, andi nà ale rǒ ka rǎrà ònzínà rǒ wìwì nála rǒ ì ówu

* **5:45** 5.45 Tòr 31.26-27 * **5:47** 5.47 Tòr 18.15

nídhuně. ³ Ní Yěsù núupò pbìrì dò, 'àdù òko obvò ányì pbìndà ábhàlǐ mànà. ⁴ Wò ndi kàsùmì ǒ, Pbayàhúdì tó m̀hèndù, Pásìka tí kátina-idhò ní'ì iwà ndìndù ndì ró. ⁵ Ní Yěsù ubè nga ndàndà, ndàdù ihé-yà nála tina ò ríwu ró. Ní kǎdù dhu ìvu Filipò-tsǔ, ndàti: «Àlě kówu m̀gati òdzi àdhà ndíně kǎkà ale ɔnyu tí?» ⁶ Kívú wò dhu Filipò-tsǔ, àbadhi-afí kèlě ndì ndomvú tí nǐ. Obhó tí, kǔnì wà ndì ndádù ònzìnà dhu. ⁷ Ní Filipò adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Àlě kí mbǎ m̀gati nódzi óyǒ miyà f̀rangà-kpǒ rǒ màtí, kǎdù ̀ndòná nìní màtí kòrí ale-fó, ní rǐ nǐ àkǎ abádhí rǒ.» ⁸ Yěsù bhà ábhàlǐ nzínzi ǒ, Àndèreyà tí kátina atdí ale, Sìmonì Péterù t'ádòná, náadù àtìnà Yěsù nǐ: ⁹ «Atdí kpatsìbhíngba rǐ'ì inè iró s̀yirì tí kátina nganù-ra nǐ ka kóbhòlò imbò m̀gati nà, dòná óyǒ ìbhè nà. Pbétù wò ndi dhu mà r̀nzina yà dhu bvè tí ale rǒ dhu ní àdhu?» ¹⁰ Ní Yěsù adù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyàvi ìndrǔ ròkò obvò.» Ányìrǒ irí ní'ì inè abhò. Ní ihé-yà adù òko obvò ndi irí dǒ. I ale-bvu ní'ì mbèmbè imbò lufù kpabhále. ¹¹ Ní Yěsù ugu kǒkò imbò m̀gati ndùlǔ foná. Ní òtsò ndì ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǒ, kǎdù i m̀gati àbhù kundò uró ì'ì ale tò. Ndirò, kǎdù ìbhè nábhù átò kundò abádhí tò, abádhí nà rákǎ dhu bhèyi. ¹² Ihé-yà níitdègu dhu ̀nyu 'ùlè nǐ, ní Yěsù adù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Nyùndu òdòdì m̀gati-go-tsù, akye ndì ninzana kòkórò nǐ.» ¹³ Ní Yěsù bhà ábhàlǐ náadù kǒkò ̀nyu ka kònyà imbò m̀gati ò rò òdì m̀gati-go-tsù núndu, rùlè atdí kumì dòná óyǒ nà s̀ngè ǒ. ¹⁴ Ní

wò Yěsù ònzì wìwì ì àla rò, ihé-yà adù òte òpè nzínziya ò, 'àmbe àtìna dǒ: «Obhó nyú, yàrí ale ní yà ka kuno ìrà ìraya yà adzi ò dhu tí Kàgàwà bhà nabì nyú.» ¹⁵ Ní Yěsù itdègu abádhí rǐ dhu ònzì ndíní ì alú tí ndì, 'ùdo ndì fìyó ádràngbǎ kamà tí dhu ùnǐ, ní kǎdù ndìdha abádhí nzínzi ò rò, ndàdù àrà atdíró p̀bìrì d̀ò.

*Yěsù rùbhi r̀èr̀ù d̀ǒ dhu
(Mát 14.22-33; Mrk 6.45-52)*

¹⁶ Inga níitdègu àti, ní Yěsù bhà ábhàlǐ náawú p̀bìrì d̀ò rò, ìwù ùvò r̀èr̀ù-tsù. ¹⁷ Ní abádhí núupò atdí ìbhú ò, 'adù abhi òpè 'àmbe òwu d̀ǒ r̀èr̀ù-adzè, Kàpèrnàwumù tó pbanga ò. Inga ní'ì iwà ndì ndàtì ró, Yěsù ràdù ì'ì inzà ndì ndàpè ìrà àhù abádhí ì ró. ¹⁸ Ndirò idha adù ì'ì atdídǒ tsina àva ndì awe r̀ǒpìlì òbì nyú nà dhu-okú d̀ò rò ró. ¹⁹ Ní Yěsù bhà ábhàlǐ ní'ì iwà ì òtù ìbhú r̀àrà mbèmbè imbò kilòmètèrè tí, ndirò ngàtsi nǐ mbèmbè azà kilòmètèrè tí r̀èr̀ù-alikpa ò ró. Nírò ní ndì abádhí náala Yěsù idha d̀ǒ rùbhi p̀fona d̀ǒ, ndàmbe ìrà d̀ǒ ìbhú ì ró. Ní òdo nífì atdídǒ abádhí ò. ²⁰ P̀bétù, Yěsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ìnzì nyònzì òdo! Ima ní yà.» ²¹ Ní abádhí náatsú 'àbhù Yěsù r̀upò ìbhú ò, ní kòmbómbí tí ìbhú náadù àrà àhù adzèná idha-bidò, yà abádhí rùbhi àda r̀ǒ ìnǎ rò.

*Ihé-yà r̀ǐ Yěsù ònè ndíní ì ala tí dhu
(Mát 14.34-36; Mrk 6.53-56)*

²² Tsútsǎ nínganí, r̀èr̀ù-adzè ì nùbhàná ihé-yà níirè dhu atdí tí ìbhú r̀í'íná idha-tsùnǎ. Ndirò, abádhí ìrè dhu Yěsù r̀upóná nzá ndì ìbhú ò, 'àdà atdíkpá p̀bìndà ábhàlǐ mànà, p̀bétù ì ábhàlǐ

rówuná òyá. ²³ Ní, ngǔkpà ibhú náadù ìwu Tìbèriyà tó kigò ònǎ rò, ìwù ùvò ìkyèrǒ yà òtsò ndì ndàbhù Kàgàwà tò dhu-dzidǒ, Yèsù ábhuná m̀̀gati ihé-yà r̀̀nyè ró. ²⁴ Ní ihé-yà níitdègu dhu àlǎ, ìmbǎ Yèsù mà, p̀̀bìndà ábhàlǎ mànà r̀̀arǐ'ì nzínzìya ǒ, ní abádhí adù ùpo Tìbèriyà rò ìwù ibhú ǒ, 'òwù Yèsù ònè Kàpèrnàwumù tó kigò ò.

Yèsù rǐ ndàti ípìrǒnga nábhù rádù ìndrù tò m̀̀gati tí dhu

²⁵ Kǒkò ihé-yà náawù ùvò r̀̀èr̀è-adzè, 'àdù Yèsù òtù ányì. Ní abádhí níivú dhu kà-tsǔ 'àti: «M̀̀alimò! Nyì nyìrà àhù ìngbǎ tí ngá àzú?» ²⁶ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu ǹ̀nò f̀̀kù: nyǐ nyǐ m̀̀nɛ dhu ní m̀̀gati nyǐ nyónyuná nyùlè ní dhu, ìnzǐ ní yà ma m̀̀aróznina wìwì nyǐ nyála, nyǎdù à'ùnà dhu. ²⁷ Ní, dhu àkǎ nzá nyóznì kasu ndìnza rádù ònyè-okú dò rò. P̀̀bétù, dhu àkǎ nyóznì kasu dhòdhòdhóna tó ípìrǒnga nábhù rádù f̀̀kù ònyè-okú dò rò. Ndi ònyè àbhù rádù f̀̀kù ní Ìndrù t'ídhunà. Obhó tí, ka ní ndi Àbanà Kàgàwà níli p̀̀bìndà ádr̀̀ngbǎnga tó ize r̀̀oná alɛ, ndínǐ ndì ndívi ndi ka dhu navì tí.» ²⁸ Ní kǒkò ihé-yà adù dhu ìvu Yèsù-tsǔ 'àti: «Ádhu ndi àkǎkǎ m̀̀nzi, ndínǐ mà m̀̀nzi tí Kàgàwà bhà kasu?» ²⁹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Kàgàwà bhà kasu ní, nyǎ'ù yà ndì nyú tírò ndì ndívi alɛ.» ³⁰ Abádhí adù dhu ìvu tdítǒ kà-tsǔ 'àti: «Íngbà wìwì nyì nyóznina màla, ndínǐ mà madù tí nya'ù? Ádhu ndi nyì nyóznina? ³¹ Abhúka náanyè manà tí kátina m̀̀gati r̀̀ngù ǒ, àdhàdhì

yà Kàgàwà bhà Andítá rǎnǎna dhu bhěyi. Ndi Andítá rǎtina: «Kàgàwà náabhù òrù-akpà ò rò ìrà mùgati abádhí rònyè*.»³² Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: ìnzí ní Músà ndi òrù-akpà ò rò ìrà mùgati nabhù fùkù. Pbétù, Àbadu Kàgàwà ní ndi òrù-akpà ò rò ìrà obhóná mùgati nábhù rí fùkù.³³ Obhó tí, Kàgàwà bhà mùgati ní òrù-akpà ò rò ìrà mùgati. Ndirò, ndi mùgati ní dhòdhòdhóna tó ípìrǒnga nábhù rí yà adzi ǒ ale tò mùgati.»³⁴ Ní, ihé-yà adù àtìna Yěsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, óngò wòrì mùgati níbhò fǎkà bílìnganà.»³⁵ Ní Yěsù adù dhu òvò abádhí tò kpanya, ndàti: «Ìma ní ndi yà ípìrǒnga nábhù rádù ìndrù tò mùgati. Ndi ale náapé ìrà tidu ò, ní rǐ nzí àdù àwù nínè akekpá màtí. Ndirò, ndi ale náapé ma'ù, ní rǐ nzí àdù òmvùna ndi ndí dhu-atdyú nóhò akekpá màtí.³⁶ Kòní ma mǎnò wà i dhu fùkù. Nyǐ nyála wà ma, pbétù nyǐ nyàpè nzá ma'ù.³⁷ Àba Kàgàwà níbhò idù ale náká 'iwǔ kóró tidu ò. Ndirò, tidu ò ìrà ale nódì ma mí nzí àdù iri.³⁸ Obhó tí, ma mírà òrù-akpà ò rò, ndíní ma mǎnzi tí yà ma nívi ale-afí ózè dhu. Pbétù, ma mírà nzá ndíní ma mǎnzi tí afídu ózè dhu.³⁹ Yàrí ní ndi yà ma nívi Àbadu-afí ózè dhu: «Dhu àkǎ nzá mabhù yà fudú kǐbhò ale nzínzi ǒ atdí ale mà ràwí. Pbétù, yà adzi ǒ dhu-tsù rǐtsi ndòdì nínganí, dhu akáya mabhù abádhí rùngbe ì.»⁴⁰ Tdítdǒ Yěsù adù àtìna: «Yàrí ní ndi Àbadu ózè dhu: kóró ale yà Idhùnà àlǎ rí, 'àdù

* **6:31** 6.31 Uvt 16.4,15; Zàb 78.24

à'ùnà, rǎdù dhòdhóhóngà tó ípìrǒngà nábà. Ndirò, ma madùya abádhí nábhu rùngbè ì yà adzi ǒ dhu-tsù rǐtsi ndòdì nínganí.» ⁴¹ Ní wò dhu ì ìrì rò, Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale náapè 'àmbe ònu dǒ nzínziya ǒ Yēsù-okú dò rò. Abádhí anù wò Yēsù àti, ndì rǎrǐ òrù-akpà ò rò írà mùgati nídhunǐ. ⁴² Ní, abádhí ambénà àtìna dǒ nzínziya ǒ: «Tí obhó Yēsù, Yòzefù t'ídhùnà nyú yà? Àlě kúni wà kà t'ábanà mà, kà-tsánà mànà. Ní, kà rǎdù àtìna ìngbǎ dhu bhěyi ndì rǐrà òrù-akpà ò rò*?» ⁴³ Ní, Yēsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ìnzǐ nyònu nzínzikù ǒ. ⁴⁴ Ìnzǐ atdí ale mà rǎdù ìrà tidu ò, ìnzǐ ní yà ima nívi Àbadu Kàgàwà kèlě nábhu ndì ndìrà tidu ò rò. Ndi ale ní ndi ma madùya àbhunà rìngbè ndì, yà adzi ǒ dhu-tsù rǐtsi ndòdì nínganí. ⁴⁵ Kàgàwà bhà pbànábí náandí dhu 'àti: <Kàgàwà nyú ndìtìrò núudhèya dhu kóró ale tò*.> Àbadu Kàgàwà rǔnǒna dhu nìrì, ndàdù à'ùnà ale ní ndi rǎdù ìrà tidu ò. ⁴⁶ Atdí ale mà náapè nzá Àbadu àlǎ. Pbétù, kà nála ní yà Kàgàwà-tì'ò rò írà ale kèlě atdí. ⁴⁷ Ma mí obhó dhu núnǒ fǔkù: Yēsù nà'ù ale ní rǐ'ì dhòdhóhóngà tó ípìrǒngà nà. ⁴⁸ Ima ní ndi dhòdhóhóngà tó ípìrǒngà nábhu arí ìndrú tò mùgati. ⁴⁹ Abhúkù náanyù manà tí kátina mùgati rùngù ò, ní abádhí adù wà ùve. ⁵⁰ Pbétù, yàrí ní ndi òrù-akpà ò rò írà mùgati. Ndi mùgati nònyù ale rǐ nzǐ adù òvè. ⁵¹ Ima ní ndi ípìrǒngà tó ndi mùgati, yà òrù-akpà ò rò írà. Ndi ale apé ndi mùgati nónyù, ní ndi ale adùya

* **6:42** 6.42 Mrk 6.3; Mát 13.55; Luk 4.22 * **6:45** 6.45 Ìsa 54.13

dhòdhódhóngá tó ípìrǒngá nábà. Ma mábhǔna ndì ale rònyù m̀̀gati tí dhu ní ngbǒdu. Ma mí ndì ngbǒdu nábhǔ, ndíní yà adzi ǒ ale náabá tí ípìrǒngá otùna ǒ.»

⁵² Wò dhu ì ìrì rò, P̀̀yàhúdí adù 'òpè 'àgò ì ɔbì nyù nà nzínziya ǒ. Abádhí ambénà dhu òngù dǒ tsùyá, 'àmbe àtìna dǒ: «Hòkò! Yàrí ale rǎdù ngbǒna níbhò ìngbǎ dhu bhěyi àlě rònyù?»

⁵³ Ní Yèsù adù àtìna abádhí nǐ: «Ma mí obhó dhu núnɔ fǔkù: Ìnzǐ nyǐ nyapé Ìndrǔ t'ídhunà-ngbò nónyù, ìnzǐ nyǎdù kǎzù nóm̀̀vù, ní nyǐ nyǐ nzǐ àdù dhòdhódhóngá tó ípìrǒngá nábà. ⁵⁴ Ndi ale apé ngbǒdu nónyù, ndàdù azùdu òmvù, ní ndì ale rǎdù dhòdhódhóngá tó ípìrǒngá nábà, ndirò ma madùya ndì ale àbhù rìngbè ndì yà adzi ǒ dhu-tsǔ rǐtsi ndòdì nínaganí. ⁵⁵ Obhó tí, ngbǒdu ní obhóná ònyù, ndirò azùdu ní obhóná ɔmvù. ⁵⁶ Ní ndì ale apé ngbǒdu nónyù, ndàdù azùdu òmvù, ní ma mí'ì ìnè ndì ale-nyutsì, ndirò ndì ale rǐ'ì ìnè nyɔdutsì. ⁵⁷ Ìma níví Àbadu Kàgàwà náarí'ì ìnè ípìrǒngá nà, ndirò ma márí'ì ìnè ípìrǒngá nà kǒkù dò rò. Ní ndì dhu bhěyi tí, ngbǒdu ònyù ale ní rǎdù ì'ì ípìrǒngá nà otùdu ǒ. ⁵⁸ Yàrí ní ndì òrù-akpà ò rò ífò m̀̀gati. Ndi m̀̀gati rǐ'ì mbǎ yà abhúku náanyù m̀̀gati bhěyi. Ndi m̀̀gati ì ònyù dhu-dzidǒ, abádhí náadù wà ùvè. P̀̀bétù, ndì ale náapé yàrí m̀̀gati nónyù, ní rǐ nzǐ àdù òvè ìngbǎ tí ngá màtí.»

⁵⁹ Wòrí ní ndì Yèsù unɔ dhu, yà Kàpèrnàwumù tó pbanga ǒ unduta-dzà ǒ rò ndì ndí dhu núdhě ìndrǔ tò òná kàsùmì ǒ.

Dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá nábhě rí ìndrǔ tò ɔte
(*Èbr 4.12-13*)

⁶⁰ Wò Yěsù ẹ̀nò dhu ì ìrì rò, kàbhà ábhàlì nzínzì ǒ ábhǒ ale nyú náadù 'òpè 'àmbe àtìnà dǒ: «Yàrí ale rǔdhěna ìndrǔ tò dhu nídzo ìdzo tí. Ní ádhì pbá ale ndì kírì rádù?» ⁶¹ Yěsù itdègu kǒkò ale rǒnu nzínziya ǒ yà ndì ndùdhe fíyò dhu-okú dò rò dhu núnì, ní kǎdù dhu ìvu abádhí-tsǔ, ndàtì: «Wò ma múnò dhu nábhu tí nyí nyòtsù nzérengá ọ? ⁶² Olu, nyí nyáláyana gukyè Ìndrǔ t'ídùnà ọrù-akpà ọ rúpo yà angyi ndì ndì'ì ì ró, ní ádhu nyí nyúnòyana? ⁶³ Hlǎ-Alafí ní ndì dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá nábhě arí ìndrǔ tò ale. Pbétù, ìndrǔ nyú rádù ọnzìnà dhu rǐ'ì ìmbǎ. Yà fǔkù ma múnò ɔte ní Hlǎ-Alafí ìbhò múnò fǔkù ɔte. Ndirò, ndì ɔte ní dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá nábhě rí ìndrǔ tò ɔte. ⁶⁴ Pbétù, nzínzìkù ǒ ngǔkpà ale ná'ù nzá ndì ɔte.» Obhó tí, angyangyi nyú, Yěsù núnì wà abádhí nzínzì ǒ ìnzá ndì ná'ù ale mà, ndì nìpfoya ndàbhù ndì òmvǔ-fó ale mànà. ⁶⁵ Ní kǎdù àtìnà tdítǒ abádhí nǐ: «Kòní wò dhu-okú dò rò nga ní ndì, ma múnò dhu fǔkù mati: ìnzì atdí ale mà rǎràdù ìrà tidu ọ, ìnzá Àba Kàgàwà kèlě nábhu ndì ndìrà rò.»

⁶⁶ Ní ròpè ndì ẹ̀rò rò, Yěsù bhà ábhàlì nzínzì ǒ ábhǒ ale nyú núnúdhá ì olù, 'àdù 'òpè ìnzì 'òwù ùbhi rǒ kǒwù ǒ tdítǒ. ⁶⁷ Ní wò dhu ndì ndàlǎ rò, Yěsù adù dhu ìvu pbìndà atdí kumì dòná ọyǒ nà ábhàlì-tsǔ, ndàtì: «Nyí nyú mà nyí nyòzè tí nyòwù átò?» ⁶⁸ Ní Simonì Péterù adù dhu àdu kà tò, ndàtì: «Ádràngbǎlé, mà mówu àdhi bhà?»

Nyi nyarúnona ote ní dhòdhóhóngá tó ípìrǒngá nábhu rádu ìndrù tò ote. ⁶⁹ Ní kòmbí má'í na, má má'ù wà nyi. Ndirò má m̀ni wà dhu nyi r̀ri Kàgàwà bhà r̀ò írà ìlìlá ale.» ⁷⁰ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yà atdí kumì dòná óyǒ nà nyí nyí'ì r̀ò, tí obhó ima ndi ma mavò nyí? Pbéù ǹzínzìkù ǒ r̀í'ì atdí ale ní P̀fòmvo nyú!» ⁷¹ Yèsù ambénà òte dǒ dòná ní Yudhà, Sìmonì Ìskàriyotà t'ídihùnà. Obhó tí, ndi Yudhà ní'ì ndi Yèsù ìpfò r̀í ndàbhu òmvù-fó ale, àzèmbè ndi ndongó ì'ì kàbhà atdí kumì dòná óyǒ nà ábhàlì ǹzínzì ǒ atdí ale.

7

Yèsù t'ádóna r̀í 'ùvǒ ìnzì à'ù ka dhu

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù ubhì Gàlilayà tó pbìrì ònǎ. Obhó tí, kǎzè nzá ndùbhi Yùdeyà tó pbìrì ònǎ, P̀bàyàhúdì tó ádr̀dr̀ò ale r̀owu ndònè r̀ǒ, ndínì ì abhù tí ndi kohò ndi dhu-okú d̀ò r̀ò. ² Wò ndi kàsùmì ǒ, P̀bàyàhúdì tó hemě-dzà tó m̀hendù-idhò ní'ì iwà ndìndù ndi r̀ó. ³ Ní Yèsù t'ádóna náati kà nì: «Ívà nyi iró r̀ò, nyarà Yùdeyà tó pbìrì ò, ndínì p̀bùkù ábhàlì náala tí nyi nyarónzina dhu átò. ⁴ Ìnzì ndi nòzè kuni ndi ale rádu ndi ndarónzina dhu nùrù ùru tí. Ní kǒkò nyi nyarónzina dhu àkǎ nyarà ònzìnà r̀ǒ kóró ale rádu àlanà.» ⁵ Obhó tí, ì Yèsù t'ádóna nyú mà ìtìr̀ò náa'ù nzá kàbhà dhu. ⁶ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nì: «Idù ídzì kàsùmì nápè nzá àkǎ. Pbéù, f̀kù kóró kàsùmì ní ídzì kàsùmì. ⁷ Yà adzi ǒ ale r̀í ǹzì àdù nyǒndr̀ò. Pbéù, ima abádhí óndr̀ò atdíǒ, yà ma márádù dhu ùnò k̀pangba

mati: abádhí arónzina dhu rərĩ nzéře dhu dhu-okú dō rò. ⁸ Ní nyĩ, nyòwu m̀hèndù ò. Ímá na, ma mí nzi àrà wò m̀hèndù ò, inzá anyì ma m̀rà nĩ pbàkà kàsùmì àpè àkã nídhunĩ.» ⁹ Wò dhu ndì ndùnò abádhí tò rò, Yèsù adù àdi Gàlilayà tó pbìrì ò.

Yèsù rĩ dhu ùdhě hemě-dzà tó m̀hèndù ǒ dhu (Law 23.34)

¹⁰ Yèsù t'ádóna níitdègu òwu m̀hèndù ò, ní kádù ndìv̀à ndàrà átò anyì. Kàrà anyì inzì ndìtè ndì kpangba ìndrũ tò. ¹¹ Ní, Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale náambénà kòně dǒ wò ndì m̀hèndù ǒ. Abádhí owúnà dhu òngù rò 'àmbe àtìnà dǒ: «Ka nyú rĩ'ì ìngbòró?»

¹² Wò ndì kàsùmì ǒ, ihé-yà náambénà 'àgò dǒ atdí dǒ nyú nzínziya ǒ Yèsù nàndà dhu dǒ. Atdí dhená ale nówúnà àtìnà rǒ: «Wòrì ale ní idzi ale nyú.» Ngũkpà ale ràdù òwu àtìnà rǒ: «Ìnzì ní wò dhu bhěyi! Wòrì ale náarí ìndrũ nùtrá atdí dǒ.» ¹³ Pbétù, abádhí nzínzi ǒ atdí ale mà náarànà nzi ndì ndòzè ndùnò Yèsù dǒ dhu nówò rǒ kpangba, Pbàyàhúdí tó ádròdrò ale-odò nónzi ì'í dhu-okú dō rò.

¹⁴ Ní, iwà m̀hèndù-ǒnga nàlì ndì rórò ní ndì, Yèsù atsù Kàgàwà bhà idza ò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ìndrũ tò. ¹⁵ Ní idho nùuko Pbàyàhúdí atdí dǒ nyú. Abádhí adù 'òpè 'òngù dhu tsùyá, 'àmbe àtìnà dǒ: «Yàrì ale nyú nùni Andítá ìngbá dhu bhěyi, àzèmbè inzá ndì ndózu dhu rórò?» ¹⁶ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàtì: «Yà ma marúdhèna ìndrũ tò dhu ní nzi dùdu ò rò áhũ dhu, pbétù ndì dhu aráhũ yà ma nívi Àbadu Kàgàwà-dò ò rò. ¹⁷ Kàgàwà ózè

dhu nòzè ndònzì ale ní ndi rádù dhu ùni, yà ma marúdhèna dhu ràtí Kàgàwà údhe idù dhu, ndirò ngätsi nǎ, yà ma marúnona òte ràtí dùdu ò rò àhɛ òte. ¹⁸ Dòna ò rò àhɛ dhu dǒ tí arí ndòzè ndidè ale ní ndi nòzè kifɛ ndi ale. Pbétù, yà ndi nívi ale nòzè kifɛ ale rádù obhó dhu núnò. Ndirò, nzéɛ dhu mà rǎ nǎ àdù àhɛ kà-ò rò. ¹⁹ Músà núubhà tí nzá Ƴyátá fùkù? Pbétù, atdí ale mà nzínzikɛ ǒ náarí nǎ àdù ndi Ƴyátá nífɛ. Ní ádhu nyǎ nyárí mone ndínǎ nyǎ nyabhù tí ma kohò nǎ?» ²⁰ Ní ihé-yà adù dhu àdu Yèsù tò, 'àti: «Nyǎ nyǎ'ì nzéɛ-alafí nà ùnù! Ádhi ndi nyone rí ndínǎ ndi ndabhù tí nyǎ kohò?» ²¹ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mónzi atdí dhu kèlě sàbatù-idhò ǒ, idhò rádù nyǎkò kóró. ²² Músà núuyá dhu fùkù nyòngò fùkú kpabhínzo-ònzǐnga nóbhòlò. (Pbétù ndi dhu nyú napè ní nǎ Músà. Ka napè ní abhúku). Ní, nyǎ nyaràdù kpabhínzo-ònzǐnga nóbhòlò sàbatù-idhò ǒ màtí. ²³ Nyǎ nyárí fùkú kpabhínzo-ònzǐnga nóbhòlò sàbatù-idhò ǒ màtí, ìnzǎ ndi dhu rádù nyǎbhɛ nyǎkò Músà bhà Ƴyátá. Ní ádhu ìndrù-ngbùlù nyú ma mìgǎ sàbatù-idhò ǒ rò nyǎ nyádù àkò rùdú nǎ? ²⁴ Ìnzǎ nyòngò ìndrù-ànyǎ nítdì yà nyǎkpókɛ ǒ nyǎ nyálǎna dhu-okú dò rò tí. Pbétù, nyòngò ìndrù-ànyǎ nítdì obhónánga dǒ.»

*Ìndrù rǎ dhu òngù Yèsù ràtí
yà Kàgàwà unɔ ìrǎyaya dhu tí Ƴgùba dhu*

²⁵ Wò Yèsù ùnò dhu ì ìrǎ rò, Yèrùsalemà tó kigò ǒ atdídhená ale náapè 'òngù dǒ tsùyá, 'àmbe àtìna dǒ: «Hòkò! Tí obhó yà ka kúbhi ònènà

rǒ ndíní kabhù tí kohò ale nyú wò? ²⁶ Nyàndà pé kà rǒte k pangba, ìnzí kadù atdí dhu mà nónzì róná! Àlě tó ádròdrǒ ale nyú núnì tí nzá wà dhu, yàrí ale rǎrǎ obhó nyú Krístò? ²⁷ Pbétù, àlě kùnì wà àdhà rò màtí yàrí ale nírà dhu. Krístò rǎrà nínganí, atdí ale mà núuniya ìnzí àdhà rò màtí kírà dhu.»

²⁸ Nírò ní ndì Kàgàwà bhà idza ǒ rò ndì ndì dhu ùdhě ìndrǔ tò rórò, Yěsù atè ǒrú tǔna nyú nà, ndàtì: «Nyí nyùnì wà ma, ndirò nyí nyùnì wà àdhà ale màtí ma mí'ì dhu. Pbétù, ma mírà nzá ǒvòdu dǒ ma-tírò. Ima nívi ale ní àkǎ àkǎ nyǎ'ù ale, ndirò ndì ale ní inzá nyí nyúnì ale. ²⁹ Pbétù, ma múni wà àbadhi. Obhó tí, ma mírà kà bhà rò, ndirò Ka ní ndì ima nívi ale.» ³⁰ Ní, abádhí adù dhu ònzì ndíní ì alú tí Yěsù, pbétù atdí ale mà náadù nzá ǒtsúna níli kà-rǒ, inzá kà bhà kàsúmì nápè àkǎ nídhuní.

³¹ Pbétù, ihé-yà nzínzì ǒ ábhǒ ale nyú náadù Yěsù à'ù. I ale nóowúnà àtìnà rǒ: «Krístò rǎrà nínganí, kǒnziya tí ònzì idho rǎ ìndrǔ ùkǒ ní dhu ròsè yàrí ale rǎrà ònzìnà rǒ dhu dònǎ?»

³² Pbàfàrisáyó níitdègu kǒkò ihé-yà rǎnna obvò tǔyá na Yěsù dǒ dhu níri, ní pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Pbàfàrisáyó mànà, náavi Kàgàwà bhà idza-ngbò nódo arí sàndìrì, ròwù Yěsù nósò. ³³ Ní abádhí níwǔ ùvò tìná rò Yěsù atì: «Àlě kòko òko atdíkpá nyí mànà ákě kàsúmì tí tdítǒ. Ndi dhu-dzidǒ, ma mí madǔ yà ima nívi ale-tí'ò. ³⁴ Ní, nyí nyowuya ima nómè rǒ, ìnzí nyádù mala. Obhó tí, yà ma mǎrà ì nga ní ìnzí nyí nyádù òwu ùvò ì nga.»

³⁵ Ní, Pbàyàhúdí tó ádròdrö ale náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ö, 'ámbe àtìna dõ: «Hòkò! Kà rĩ ndivà ndàrà àdhà, ìnzĩ àlě kadù tí ndàla? Kà tí àrà yà Pbàgìríkí-bvùnà ì nífàlà Pbàyàhúdí-bvù? Kà tí àrà dhu ùdhe Pbàgìríkí tò? ³⁶ Nyàndà pé kàti, àlě ràrĩ ndòne ìnzĩ àlě ràdù ndàla, ndirò ndì ndàrà ì nga ràrĩ ìnzĩ àlě ka kádù òwu ùvò ònà ngari. Ní wò dhu-tì ní àdhu?»

Yèsù rõte dhòdhóhóngà tó ípìrõnga àbhũ rí idha dõ dhu

³⁷ Hemě-dzà tó m̀hendù rĩku ònà idho ní'ì ndì ádr̀ngbã idho nyú. Ní, ndì nínganí, Yèsù ivà ndì ndidè ihé-yà-ònzĩ, ndàdù dhu òvò abádhí tò orú tũna nyú nà, ndàti: «Idha-atdyú nà rí'ì ale náká ndìrà tidu ò, ndínĩ ndadù tí idha nóm̀vè.

³⁸ Àdhàdhì yà Kàgàwà bhà Andítá r̀nõna dhu bhèyi tí, ima nà'ù ale-afí ò rò dhòdhóhóngà tó ípìrõnga nábhũ rí ìndrũ tò idha ràdù àhũ, rìli ndì yà bhùna ö rókũ idha-akpà ö idha bhèyi.» ³⁹ Yèsù unò wò dhu, yà Kàgàwà ràdù ndì nà'ù ale ìra nĩ Hìlã-Alafí-okú dò rò. Wò ndì kàsùmì ö, Kàgàwà ní'ì inzà ndì ndàpè pb̀ndà Hìlã-Alafí nívi rìrà yà adzi dõ ró. Obhó tí, Kàgàwà ní'ì inzà ndì ndàpè Yèsù idzi, ndìli pb̀ndà ádr̀ngbãnga tó awáwù ö ró.

⁴⁰ Ní wò Yèsù unò dhu ì ìrì rò, ihé-yà nzínzi ö atdídhená ale náati Yèsù ní: «Yàrí ale ní obhó nyú Kàgàwà bhà nabì nyú.» ⁴¹ Ngũkpà ale adù àtìna: «Yàrí ale ní Krístò.» Ndirò, ngũkpà-tsi náadù àtìna: «Hõyì! Krístò tí adù ìrà ìrà Gálilayà tó pb̀rì ò rò? ⁴² Kàgàwà bhà Andítá nàtí obhó àtìna Krístò rahèya Dàwudì-dhú bvũ rò? Ndirò,

kǎtí obhó àtina àbadhi rahùya Bètèlèhemù, yà Dàwudì adì òná pbanga ǒ rò?» ⁴³ Nírò ní ndì ihé-yà-ǒnga náadù ndùndò Yèsù-okú dò rò. ⁴⁴ Ní atdí dhená abádhí nzínzì ǒ ale náatsú 'òsò Yèsù, pbétù atdí ale mà náadù nzá otsúna nǎi kà-rǒ.

Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale rǐ 'ùvǒ ìnzǐ 'à'ù Yèsù dhu

⁴⁵ Wò dhu-dzidǒ, yà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Pbàfàrisáyó màná nóvìnà ròwù Yèsù òsò sàndìrì nítdègu 'àdǔ, ní i ale níivú dhu i sàndìrì-tsǔ, 'àtì: «Ádhu inzá nyǐ nyìwǔ Yèsù nà nǐ?» ⁴⁶ Ní kǒkò sàndìrì náadù dhu àdu 'àtì: «Ínzá atdí ale mà nǎpè òte angyì wǒrì ale rǎrà òte rò dhu bhěyi!» ⁴⁷ Pbàfàrisáyó adù dhu ivu abádhí-tsǔ 'àtì: «Nyǐ nyú mà, nyǐ nyùbhà tí nyǐ kà rùtrǎ nyǐ átò? ⁴⁸ Nyǐ nyála tí àlǎ àlě tó ádròdrǒ ale nzínzì ǒ atdí ale mà, ndirò Pbàfàrisáyó nzínzì ǒ atdí ale mà ka ná'ù ró? ⁴⁹ Pbétù, kǒkò ka ná'ù ihé-yà ní inzá àlě tó Ƴyátá núnì ale. Ndirò, i ale ní òfù tí ka kófù ale.»

⁵⁰ Wò ndì kàsùmì ǒ, Nìkòdemù, yà kùbhingánǎ arà àhù Yèsù-tì'ò ale ní'ì ìnè i Pbàfàrisáyó nzínzì ǒ. Ní kǎdù dhu ivu abádhí-tsǔ, ndàtì: ⁵¹ «Àlě tó Ƴyátá návi tí àvì kǒtdì anya ìndrǔ dǒ, inzá ka kìrì ndì ale rǎnǒna dhu mà, ndirò inzá ka kùnì ndì ale ónzì dhu mà rórò?» ⁵² Ní abádhí adù dhu àdu Nìkòdemù tò 'àtì: «Nyì nǎtí átò Gálilayà tó pbìrì ǒ ale? Ɔne pé Kàgàwà bhà Andítá ò nga mběyi! Ní nyì nyí dhu àlǎ, inzá Kàgàwà bhà nabi rǎpè àhù atdí màtí Gálilayà tó pbìrì ò rò.» [⁵³ Wò dhu-dzidǒ, ngǎtsi ale adù ndìvǎ ndòdì dóna, ndàrà pbìndà.

8

Mùnyòni tó tsìbhále nà ka kíwu ùvò Yěsù-tí'ò dhu

(Zàb 50.18)

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù ivà ndì ndàrà mìzèyìtunì tí kátina itsu náarí'ì dòná pbirì dò. ² Ní, tsútsǎninganì kútsingá nyú, kǎdù ndì tdítǒ Kàgàwà bhà idza, kóró ale ràdù 'àndu tiná. Ní kǎdì obvò, ndàdù ndòpè ndùdhe dhu ìndrù tò. ³ Nírò ní ndì Músà bhà Ʋyátá tó màlímó mà, Pbhàfàrisáyó mànà, níwú atdí tsìbhále nà Yěsù-tí'ò, 'àdù àbhànà ridè kóró ale-ònzì. Ndi tsìbhále ní'ì mùnyòni ònzi rí ró ka kòtdì. ⁴ Ní abádhí ati Yěsù nǐ: «Màlimò, yàrí tsìbhále mà ka kòtdì mùnyòni ònzi rí ró. ⁵ Músà nùuyá dhu fǎkà ndàtì, i dhu bhèyi vèbhále núbvu mà ròngò odu nǐ, ràvè. Ní nyi nyú, nyi nyátina ìngbǎ dhu bhèyi yàrí tsìbhále nǐ?»

⁶ Abádhí níwú wò dhu Yěsù-tsǔ, 'òmvù kà-afi nǐ, ndínì ì idyi tí kǎ-dà-dò, 'àdù kòbhù okúna dò rò. Pbhétù, Yěsù adù ndàgu obvò, ndàdù àdi ndàmbe dhu àndi dǒ ɔtsúna-kpò nǐ adzikpa dǒ. ⁷ Ní Músà bhà Ʋyátá tó màlímó mà, Pbhàfàrisáyó mànà nútù dhu, 'àmbe dhu òngù dǒ tsùná tí rò, Yěsù angbe ndì, ndàdù àtìnà abádhí nǐ: «Nzínzikù ǒ, inzà àpè dhu àfǎ atdíku màtí ale nǎkǎ ndi ndòpè ndùbvù ka wemberè tí odu nǐ.»

⁸ Yěsù adù ndàgu tdítǒ, ndàmbe dhu àndi dǒ adzikpa dǒ. ⁹ Ní abádhí níitdègu wò kùnò dhu níri, ní abádhí adù 'òpè 'ùwè ì atdátírà ǒ ányìrǒ rò, ròpè ndì kǎkà iwà atòya ówù angyi ale rǒ rò. Yěsù mà náadù 'ùbhà óyǒ rò tí wò ndi onzìná

ìdènà tsibhále mànà. ¹⁰ Nírò ní ndi kǎngbe ndi tdítđǒ, ndàdù àtìnà wò tsibhále nǎ: «Hòkò! Kòkò nyobhù rǒ rúbhi ale rǐ'ì ìngboró? Atdí ale mà nótđì tí obhó anya dènú?» ¹¹ Ní wò tsibhále adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, inzá atdí ale mà nótđì anya dùdú.» Ní Yěsù adù àtìnà kà nǎ: «Ma nyú mà, ma mí nǎ'ì anya òtdì dènú. Ní árà, ndirò àpé nyonzi nzérenga tdítđǒ.»]

*Yěsù rǐ ndàti yà adzi ǒ ale-nyǐnga àwù rí awáwù tí dhu
(Yùw 1.4-5; 12.46)*

¹² Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù dhu òvò tdítđǒ ihé-yà tò ndàti: «Ìma ní ndi yà adzi ǒ ale-nyǐnga àwù rí awáwù. Ndi ale náapé owùdu núngǔ, ní rǐ nǎ'ì àdù ùbhi ínò ǒ akekpa màtí, pbétù, kà rǎdù ì'ì ípìrǒnga nábhǔ rí awáwù nà.» ¹³ Ní, Pbàfàrisáyó adù àtìnà Yěsù nǎ: «Nyì nyarádi nyì-tírò nyì nyarónzina dhu tó ngàm̀bì tí. Ní, nyì nyarúnona dhu ní nǎ'ì obhó dhu.»

¹⁴ Ní, Yěsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Ìmbǎ dhu rǐ'ì ma marádi pbàkà ngàm̀bì tí ma-tírò dhu màtí, ní ma marúnona dhu ní obhó dhu. Obhó tí, ma múni wà àdhà rò màtí ma mǎrà dhu, ndirò ma múni wà àdhà màtí ma mǎrà dhu. Pbétù, nyì nyúni nzá àdhà rò màtí ma mǎrà dhu, ndirò nyì nyúni nzá àdhà màtí ma mǎrà dhu. ¹⁵ Nyì nyarí ìndrǔ-ànyǎ nítđì yà adzi ǒ ale náarí ìndrǔ-ànyǎ nítđì òná ófò ǒ. Pbétù, ma marí nǎ'ì atdí ale-ànyǎ mà nótđì. ¹⁶ Ndirò, ma mapé àdù ìndrǔ-ànyǎ nótđì, ní ma mǎdù kòtdì obhóngà đǒ. Obhó tí, ma mí'ì mbǎ atdíró ndi anya t'ítđìta ǒ, pbétù mǎ

má'ì yà ima nívi Àbadu mànà. ¹⁷ Fùkú Hyátá ò ka kándí dhu kati, óyǒ ale rapé òko atdí dhu tó ngàmbì tí, ní i ale ùnò dhu ràràdù ì'ì obhó dhu. ¹⁸ Ní ma marádi pbàkà ngàmbì tí ma-tírò, ndirò yà ma nívi Àbadu ní átò pbàkà ngàmbì.» ¹⁹ Ní Pbàfàrisáyó adù dhu ivu Yèsù-tšǔ 'àti: «Ndi Àbanu rǐ'ì àdhà?» Ní Yèsù adù dhu àdu, ndàti: «Nyǐ nyúni nzá ma, ndirò nyǐ nyúni nzá Àbadu. Nyǐ nyúnìyana gukyè ima, ní nyǐ nyúnìyana ùní Àbadu átò.»

²⁰ Yèsù ambénà wò dhu ùnò dǒ Kàgàwà bhà idzá ndì ndàdi ndàmbe dhu ùdhe dǒ indrǔ tò rórò. Kàdi yà perè tí ka kùbhòna Kàgàwà tò fùrangà nùdǒ ka kárí ònà sàndukù tí. Pbétù, atdí ale mà náadù nzá kòsò, inzà kàbhà kàsùmì nápè àkǎ nídhunǐ.

Yèsù rǎtina indrǔ rǎrǐ nzǐ àdù òwu ndì ndàrà i dhu

²¹ Tdítdǒ, Yèsù adù àtìnà Pbàyàhúdì nǐ: «Kànǐ ma màrà wà, ní nyǐ nyí nyǒpè nyǒnè ma, pbétù, nyǐ nyúve ùvǐ tí fùkú nzérenga ǒ. Ma màrà i nyǐ nyí nzǐ àdù òwu ùvò.» ²² Ní, Pbàyàhúdì adù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Kà tí ndòho òho tí, wò kà rǎtina inzǐ àlǐ ràràdù òwu ùvò ndì ndàrà i rò?»

²³ Ní Yèsù adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyǐ ní obvò bhà, pbétù ima ní orù ale. Nyǐ ní yà adzi ǒ bhà, pbétù ima ní nzǐ yà adzi ǒ ale. ²⁴ Ndi dhu-okú dò rò ní ndì ma màti, ùvǐ tí nyǐ ràràve fùkú nzérenga ǒ nǐ. Obhó tí, inzǐ nyǐ nyapé dhu à'u ima rǎrǐ ndi yà ì'ì arí'ì ale, ní nyǐ nyúve ùvǐ tí fùkú nzérenga ǒ.»

²⁵ Pbàyàhúdí adù dhu ìvu Yěsù-tsǔ 'àti: «Nyí nyú, nyí ní àdhi?» Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tǒ, ndàti: «Ìma ní yà m̀hàngú ò rò ndì napèna rò ma marúnona f̀kù ale. ²⁶ Ma mí'ì ábhǒ dhu nyú nà okúku dǒ rò ma múnona. Ndirò, ma mí'ì d̀kú ma mádù anya ìtdì okúya dǒ rò dhu nà abho nyú. Pbétù, yà ima nívi ale náarúnona dhu ní obhó dhu. Ndirò, ma m̀r̀adù òv̀onà yà adzi ǒ ale tǒ dhu ní kà-tsǔ ma míri dhu.»

²⁷ Ní Pbàyàhúdí náadù nzá dhu ùni Àbanà Kàgàwà-okú dǒ rò kà r̀r̀ubhi òte rǒ f̀yò. ²⁸ Ní Yěsù adù àtìna abádhí nǚ: «Ìndr̀ t'ìdhùnà nùtǒ nyí nyí m̀s̀alabhà dǒ nínganí ní ndì nyí nyuniya dhu ma r̀r̀ ndì yà ì'ì arí'ì ale. Ndirò, nyí nyadàya dhu ùni, ìnzǐ ma rarí atdí dhu mà nónzi ma mòzè ka dhu bhěyi, pbétù, ma marúnona dhu r̀r̀ Àbadu Kàgàwà núudhè idù dhu kèlě. ²⁹ Yà ima nívi Àbadu náarí'ì ìnè atdíkpá ma mànà. Kùbhà nzá ma atdíró, yà ma m̀r̀onzina bìlìnganà dhu ní kà-nyìkpó nǒfò dhu kèlě nídhunǐ.» ³⁰ Nírò ní ndì wò dhu bhěyi Yěsù òtè rò, ábhǒ ale nyú náadù kà'ù.

*Àbràhamù bhà pbàdzukuru nyú ní àdhi mà?
(Ròm 6.14; Gàl 3.7,29; 1Yù 3.8-10)*

³¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àtìna yà ndì nà'ù Pbàyàhúdí nǚ: «Nyí nyapè yà ma m̀nò f̀kù dhu nífù, ní nyí ní'ina obhó nyú pbàkà ábhàlǐ. ³² Nyí nyí obhónga núnǐ, ndì obhónga ràdù nyàbhu nyí'ì d̀kú nyí-tírò.» ³³ Ní kǒkò Pbàyàhúdí náadù dhu ìvu Yěsù-tsǔ, 'àti: «Mǎ ní Àbràhamù bhà pbàdzukuru. Ndirò, mǎ mapèna nzá òko atdí

ale bhà ino mà tí. Ní ádhu nyi nyátina, mǎ rǎrǎ mǔgèrè mǐ'ì d'óká mǎ-tírò nǐ?» ³⁴ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núno fǔkù: Ndi ale náapé àmbe nzérenga nónzì dǒ, ní ndi ale ní nzérenga tó ino. ³⁵ Ino ní ìnzǐ rádù àdi idzá ale nyú tí bilínganà ale. Pbétù, ale t'ídhùnà nyú náarádi idzá ale tí bilínganà. ³⁶ Nírò, Kàgàwà t'ídhùnà nyú náapé adù nyǐpfo ino-kàsǔ ò rò, ní nyǐ nyádù ì'ì obhó tí d'ùkú nyǐ-tírò. ³⁷ Ma múnì wà dhu nyǐ rǎrǎ Àbràhamù bhà pbàdzukuru. Pbétù, nyǐ nyarádù m'òné, ndínǐ nyǎbhù tí ma kohò, ìnzǐ yà ma mún'ona dhu náarádù ngari àbà afiku ò dhu-okú dò rò. ³⁸ Ma marún'ona dhu ní Àbadu Kàgàwà bhà ma mála dhu. Pbétù, nyǐ nyarónzina dhu ní yà àbakù núno fǔkù dhu.»

³⁹ Ní Pbàyàhúdì adù dhu àdu Yēsù tò 'àti: «Àbakà ní'ì Àbràhamù.» Ní kǎdù àtìna abádhí nǐ: «Nyǐ nyǐ'iyana gukyè Àbràhamù bhà inzo nyú tí, ní nyǐ nyóngòyana Àbràhamù anzì kasu nónzì. ⁴⁰ Ma múnò yà Kàgàwà nítè idu obhó dhu fǔkù. Pbétù, nyǐ nyarádù m'òné ndínǐ nyǐ nyǎbhù tí ma kohò. Àbràhamù náanzì nzá dhu wò nyǐ nyarónzina dhu bhěyi. ⁴¹ Nyǐ nyarónzina dhu ní àbakù arónzina dhu.» Ní abádhí adù àtìna Yēsù nǐ: «Mǎ ní nzǐ m'ny'òni ò ka kódhì nzónzo. Àbakà rǐ'ì atdí tí. Ndi Àbakà ní Kàgàwà.»

⁴² Ní Yēsù adù àtìna abádhí nǐ: «Kàgàwà í'iyana gukyè Àbakù tí, ní nyǐ nyózèyana ma òzè, Àbadhi-tí'ò rò ma mǐrà, ndirò kǐvì ndi ima nǐdhunǐ. Ma mǐrà nzá òvòdu dǒ ma-tírò, pbétù

ima nívi nì Àbadhi ndìtírò. ⁴³ Ní ádhu ìnzǐ ma múnɔna dhu náarí dũku àlũ nǐ? Obhó tí, kǎrí nzǐ dũku àlũ, ìnzǐ nyǐ nyádù fũkù ma múnɔna dhu ìrì dhu-okú dò rò. ⁴⁴ Nyǐ ní àbakũ Pfòmvo bhà inzo. Ndirò, nyǐ nyarózèna nyǒnzì dhu ní ndì àbakũ ózè dhu kèlě. Mùhàngú ò rò, àbadhi ní'ì ìndrũ-tse òtdì arí ale. Kǎpèna nzá obhó dhu núno akekpa màtí, ìmbǎ obhóngna náarí'ì kà ò nídhunǐ. Títò ùno ndì ndí rò, kǎrónzina dhu ní pbìndà màndu nyú. Obhó tí, àbadhi ní títò ùno arí ale, ndirò ka ní títò t'ábanà. ⁴⁵ Pbétù ima, ma marúnɔna dhu ní obhó dhu. Ní, ndì dhu-okú dò rò nyǐ nyarí nzǐ àdù ma múnɔna dhu ná'ù. ⁴⁶ Ádhi pbá ale ndì nzínzìkũ ǒ rádù pbàkà nzérenga nítè? Ádhu obhó dhu núno ma mí fũkù rò, nyǐ nyarí nzǐ àdù ma múnɔna dhu ná'ù nǐ? ⁴⁷ Kágawà bhà inzo rádù kàbhà ɔte ìrì. Pbétù, nyǐ nyarí nzǐ kàbhà ɔte ìrì, nyǐ ní nzǐ kàbhà inzo dhu-okú dò rò.»

Yēsù rǐ ndàtì ádrùngbǎle tí Àbràhamù rǒ dhu

⁴⁸ Wò dhu-dzidǒ, Pbàyàhúdì náadù dhu àdu Yēsù tò 'àtì: «Mǎ múnò obhó dhu nyú, yà mǎ màtì nyì rǎrǐ Sàmàriyà tó pbìrì ǒ ale, ndirò nzére-alafí rǎrǐ'ì ùnù rò.» ⁴⁹ Ní Yēsù adù dhu àdu abádhí tò ndàtì: «Nzére-alafí rǐ'ì mbá údù. Ma márí Àbadu Kágawà nífũ, pbétù nyǐ nyarí nzǐ àdù mífũ. ⁵⁰ Ma márí nzǐ ìndrũ rǐ mífũ dhu nóne. Pbétù, ìndrũ rǐ mífũ dhu nóne arí, ndádù ìndrũ-ànyǎ ìtdì atdí ale rǐ'ì inè. ⁵¹ Ma mí obhó dhu núno fũkù. Ndi ale náapé ma múnɔna dhu nífũ, ní ndi ale náalaya nzǐ ɔve-ngbò akekpa màtí.»

⁵² Ní Pbhàyahúdí adù àtìná Yèsù nǎ: «Òtsò! Kòmbí nga ní ndi mà mà'ù dhu inè nzérelafí ràrǎ'ì ùnù nǎ. Àbràhamù náavè wà, ndirò Kàgàwà bhà pbanábí mà núuvè wà átò. Ní nyi nyádù àtìná ìngbǎ dhu bhěyi nyi nyúnona dhu nífǔ rí ale ralaya nzǎ òve-ngbò akekpa màtí? ⁵³ Nyi tí ádrùngbǎle nyú, ròsè yà àvǎvè abhukà Àbràhamù dònǎ? Ndirò, Kàgàwà bhà pbanábí mà núuvè wà átò. Ní nyi nyú, nyi nyózzè nyi àdhi tí?»

⁵⁴ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Dhu í'iyana gukyè ma-tírò ma mǎrí mifǔ dhu tí, ní ndi ifuta ní'iyana mbǎ tǎna nà. Pbhétù, mifǔ arí ní Àbadu Kàgàwà, yà nyǎ nyarátina fùkú Kàgàwà tí. ⁵⁵ Nyǎ nyúni nzá Àbadhi, pbhétù ma múni wà ka. Ma mapé àdù àtìná inzá ma rúni ka, ní ma nádù ì'ì iwà ma mòngò tìtòtǎle tí átò nyǎ bhěyi. Pbhétù ma múni wà ka, ndirò ma mǎrí kà bhà òte nífǔ. ⁵⁶ Abhukù Àbràhamù núuni dhu, àhǔ ndi raraya àhù ma mǎrà yà adzi ǒ òná idho ò. Ní ndi idho ndi ndàla pbinà a'uta ǒ rò, kídhè níka ndi atdíǒ.» ⁵⁷ Ní Pbhàyahúdí adù dhu ìvu Yèsù-tsǔ 'àti: «Nyi nyú, nyi nyàpè nzá imbò kumì ato mà nísě. Ní, nyi nyala tí àlǎ Àbràhamù?» ⁵⁸ Ní Yèsù adù àtìná abádhí nǎ: «Ma mí obhó dhu núno fùkù: Inzá ka kàpè Àbràhamù núgu rórò, ma mí'ì inè.» ⁵⁹ Nírò ní ndi, Pbhàyahúdí náadù 'òpè 'ùwǎ odu, ndíní ì ubvú tí ka nǎ. Pbhétù, kǎdù ndòrù dòtsí, ndàdù àhù Kàgàwà bhà idza ò rò.

*Yěsù rĭ ndùmùndúmú tírò ka kugụ atdí ale
nígũ sàbatù-idhò ǒ dhu*

(Mrk 8.22-25; 10.46-52)

¹ Otu ǒ ì ówu pbìndà ábhàlĭ mànà rórò, Yěsù ala ndùmùndúmú tírò ka kugụ atdí ale.

² Ní kàbhà ábhàlĭ náadù dhu ìvu kà-tsũ 'àti: «Màlimò, ádhi nzérenga nanzì ndínĭ wòrí ale nabhù tí kugù ndùmùndúmú tírò? Tí ka nyú ndi ndítírò nzérenga nanzì? Ndirò ngàtsi nĭ, tí kà t'ábanà mà kà-tsánà mànà ì nzérenga nanzì?»

³ Ní, Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ìnzĭ ní àbadhi bhà nzérenga mà ndi, ndirò ìnzĭ ní kà t'ábanà mà kà-tsánà mànà tó nzérenga mà ndi. Pbétù, wòrí dhu anzì ndì kà-rǒ ndínĭ Kàgàwà bhà ádrùngbànga tó ɔbì náavi tí ndì kà-nyutsi. ⁴ Ní, dhu àkà àlě rónzì yà ma nívi ale bhà kasu àdì inga àdì adyíbhengá nga tí ró. Kònĭ inga rĭrà ndínĭ ndatì tí, yà ìnzĭ atdí ale mà rǎdù kasu ònzì iku ǒ nĭ. ⁵ Yà àdĭ ma màdì yà adzi dǒ òná kàsùmì ǒ, ima ní ndi yà adzi ǒ awáwù.»

⁶ Wò dhu bhěyi ndì ndòtè dhu-dzidǒ, Yěsù isò iso obvò, ndàdù ɔtdɔ nóbhòlò ndi iso nĭ. Tdítdǒ, kǎdù ndi ɔtdɔ nídyì ndàbòlò, ndàdù àtrinà wò ndùmùndúmú-nyìkpó rǒ. ⁷ Kǎdù àtìnà kà nĭ: «Árà nyu'ò nyìkpónu Silòamù tí kátina ùye ka kúyè idha ò.» (Silòamù-tì ní: ìvi tí ka kívi ale.) Ní wò ndùmùndúmú arà idha ò, ndàdù nyìkpóna nú'ò. Ní, ányìrò kà rĭ ndàdù rò, kǎdù ndòpè ndàla inga mběyi.

⁸ Ní, yà atdíkpá abádhí aróko mànà ale mà, yà kàlǎ arí dhu ùnzĭ rí ìndrũ-fó ró ale mànà, náapè 'òngù dhu tsùyá, 'àmbe àtìnà dǒ: «Tí obhó

yà obvò arádi, ndàmbe dhu ùnzi dǒ ìndrǔ-fó ale yà?» ⁹ Atdíthená ale náambénà àtìnà dǒ: «Ka nyú ní yà,» ngǔkpà ràdù àtìnà: «Tìtò! Ìnzí ní ka wò! Kà mà ófò ì nà ale ní wò.» Pbéttù, wò ndùmùndúmú náadù dhu à'ù ndìtírò, ndàti: «Ìma nyú ní yà.» ¹⁰ Ní kòrí ale adù dhu ìvu kà-tsǔ 'àti: «Olu, nyìkpónu nyú núngbe ì ìngbǎ dhu bhěyi?» ¹¹ Ní kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yěsù tí kátina ale ní ndi ɔtdɔ nàbòlò, ndàtri nyìkpódu rǒ, ndàdù àtìnà ma nǐ, ma ràra maru'ò nyìkpódu Silòamù ò. Ní ma màrà ányì, mu'ò nyìkpódu, madù mɔpè mala ìnga dòtsí.» ¹² Kòrí ale adù dhu ìvu tdítǒ kà-tsǔ 'àti: «Wò ndi ale rǐ ì ìngbɔrɔ?» Ní kǎdù dhu àdu, ndàti: «Ìnzá ma m̀ni.»

*Pbàfàrisáyó rǐ dhu òngù
nyìkpóna ùngbe ndì ndùmùndúmú-tsǔ dhu*

¹³ Wò dhu-dzidǒ, ka kadù òwu wòrí ale nà, kowù ùvònà Pbàfàrisáyó-ònzǐ. ¹⁴ Obhó tí, wò Yěsù àbòlò ɔtdɔ, ndùngbe ndùmùndúmú-nyìkpó nǐ ònà idhɔ ní'ì sàbatù-idhò. ¹⁵ Ní ndi dhu-okú dò rò ní ndi, Pbàfàrisáyó mà átò níivú dhu wòrí ale-tsǔ 'àti: «Nyìkpónu nyú núngbe-ndì ìngbǎ dhu bhěyi?» Ní kǎdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yěsù idyi ɔtdɔ ɔtsúna-kpò rǒ, ndàtri nyìkpódu rǒ, madù àrà nyìkpódu nú'ò idha ò. Ní, kòmbí ma mí ìnga nálǎ àlǎ.» ¹⁶ Ní Pbàfàrisáyó nzínzi ǒ atdíthená ale náadù àtìnà: «Wòrí dhu nònzi ale nírà nzá Kàgàwà bhà rò, ìnzá kífú sàbatù-idhò nídhunǐ.» Pbéttù, ngǔkpà-tsí náadù àtìnà: «Nzéréngatále ràdù wòrí wíwì-tidò nónzi ìngbǎ

dhu bhěyi*?» Wò dhu adù abádhí-ǒnga nábhũ rùndò ndì ùndo tí. ¹⁷ Ní Pbàfàrisáyó adù dhu ìvu tdítđó wò ìgũ Yěsù ìgũ ndùmùndùmú-tsũ, 'àti: «Olu ìnyi nyú, nyi nyátina ìngbǎ tí wò nyìkpónũ nàbhũ rùngbe ì ale nǎ?» Ní kǎdù dhu àdu abádhí tò ndàti. «Wòrí ale ní Kàgàwà bhà nabì.»

¹⁸ Pbétù, ì Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale† núuvò ì dòtsì ìnzì à'ù dhu, wòrí ale rí'ì ndùmùndùmú, ní kà ròpè wà ndàla nga kòmbí. Ndi dhu-okú dò rò ní ndì, abádhí núunzi kà t'ábanà mà, kàtsánà màrà rìwũ. ¹⁹ Ní abádhí ìwũ ùvò rò, ì ádròdrǒ ale níivú dhu, 'àti: «Tí yà ndùmùndùmú tíró ka kugũ dhu tí nyí nyarátina idhùkũ nyú yà? Olu kàdù ndòpè ndàla nga ìngbǎ dhu bhěyi kòmbí?»

²⁰ Ní wò ndùmùndùmú t'ábanà mà, kàtsánà màrà náadù dhu àdu abádhí tò 'àti: «Mǎ nyú, mǎ màni dhu ní, yàrí ní idhùkà nyú. Ndirò, mǎ mũgũ ka ndùmùndùmú tíró. ²¹ Pbétù, kàdù ndòpè ndàla nga ìngbǎ dhu bhěyi màtì kòmbí dhu ní mǎ màni nzá. Ndirò, àdhi mà nábhũ kà-nyìkpó rùngbe ì dhu mǎ màni nzá. Àbadhi ní iwà óvì ale. Ní nyivũ dhu kà-tsũ, ndínǎ kàdù tí róná dhu àwe ndìtíró.»

²² Kà t'ábanà mà, kàtsánà màrà náadù dhu wò dhu bhěyi Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale tò, abádhí-odò nónzi ì ì dhu-okú dò rò. Obhó tí, ì Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale ní'ì iwà ì ní'ì angyangyi ndínǎ

* **9:16** 9.16 Pbàyàhúdí-bvǎ, ka kòzúnà otđo àbòlò ka kí kàdù ìndrũ ìgũ nǎ dhu iwà ka kònzì kasu dhu tí. Ní ì kasu-tidò ònzì ka kí sàbatù-idhò ǒ dhu ka kìsò ìsò tí. Ní, wò Yěsù ònzì dhu ní'ì afátá, ràdù kàbhũ kòzù nzérenatále tí. † **9:18** 9.18 Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale tí ka kátina ìró ale ní Pbàfàrisáyó tí ka kàtì ale kèlě.

ì ongó tí Yěsù nàtì Krístò tí ìngbàtí ìlì ndì ale mà nípfo, 'òdì unduta-dzà ǒ rò, ìnzì kadù òzùnà Màyàhudì tí tdítǒ. ²³ Ndi dhu-okú dò rò ní ndì, wò ndùmùndúmú t'ábanà mà, kà-tsánà mà nà náadù àtì nà Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale nǐ: «Àbadhi ní iwà óvì ale, ní nyìvǔ dhu kà-tsǔ nyú.»

²⁴ Ní ɔyɔ rí kisě nǐ, Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale náanzi wò ndùmùndúmú tí arúbhi ì'ì rò ale, 'àdù dhu òvò fíndà 'àti: «Ótso pé dhu Kàgàwà-ònzǐ, nyi rǎrǐ obhó dhu nyú núno. Mǎ nyú, mǎ múnì wà dhu wòrí ale rǎrǐ nzéreatále.» ²⁵ Ní wòrí ale adù àtì nà abádhí nǐ: «Nzéreatále mà tí kà rǐ'ì dhu ma múnì nzá. Pbétù, ùnǐ tí ma múnì atdí dhu ní, ima ní'ì ndùmùndúmú, ní kòmbí ma mí inga nálǎ àlǎ.»

²⁶ Ní abádhí adù dhu ìvu wòrí ale-tsǔ 'àti: «Ádhu nyú wòrí ale nónzì indù? Kàbhù nyìkpónù rùngbe ndì ìngbǎ dhu bhěyi?» ²⁷ Ní kǎdù dhu àdu abádhí tó, ndàti: «Ma màwe wà wò dhu fùkù, pbétù nyǐ nyàdù nzá ma múnìna dhu ìrì. Ní ádhu nyǐ nyòzè mawe nyǐrì tdítǒ? Nyǐ nyòzè tí nzá wà nyǒngò átò kàbhà ábhàlǐ tí?»

²⁸ Nírò ní ndì Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale núno dhu wòrí ale nǐ 'àti: «Inyi nyú, nyi ní ndì kàbhà ábhàlǐ. Pbétù mǎ, mǎ'ì ní Músà bhà ábhàlǐ. ²⁹ Mǎ nyú, mǎ múnì wà dhu Kàgàwà mà ratè Músà nà. Pbétù, àdhà rò màtí wòrí alé írà dhu mǎ múnì nzá.» ³⁰ Ní wò ale adù àtì nà kǒkò Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale nǐ: «Hòkò! Kònnǐ ìdhɔ rǐ ìndrǔ ùkò nǐ dhu nyú ní ndì wò, wò nyǐ nyátìna ìnzá nyǐ rùnì àdhà rò màtí kǐrà dhu. Pbétù nyìkpódù na kùngbe wà! ³¹ Mǎ múnì iwà dhu, Kàgàwà

ràrĩ nzi àdù nzérenгатále tó itsòta níri. Pbéù, ka ràdù pbìndà itsòta níri ale ní, pbìndà Úyátá nífũ arí, ndàdù ndi ndóze dhu ònzì ale. ³² Yà màhàngú ò rò ndi napèna rò, ka kapèna nzá dhu ìri atdí ale mà rùngbe yà àdhi tí ka kadhì ndùmùndùmú tírò ale-nyìkpó. ³³ Inzi dhu í'íná gukyè Kàgàwà bhà rò wòrí ale írà dhu tí, ní kàmbeà nzi atdí dhu mà nónzi.» ³⁴ Nírò ní ndi Pbayàhúdí tó ádròdrò ale adù dhu ìvu wòrí ale-tsũ, 'àti: «Inyi nyú, inyi ka kadhì òdhi tí ngbùlún nyú màná pbùkù nzérenга ò. Ní nyi tí ndi àdù dhu ùdhe fákà?» Wò dhu-dzidò, abádhí adù kípfo, ràhù unduta-idzà ò rò.

*Inzá Yèsù ná'ù ale ní ndùmùndùmú afina òná
rò*
(Luk 10.21; 2Kò 4.3-6)

³⁵ Yèsù itdègu Pbayàhúdí tó ádròdrò ale nípfo wòrí ale ìri unduta-idzà ò rò dhu níri, ní kàrà ndi ale-ti'ò, ndàdù itsi àtìná kà ní: «Inyi nyú, nyi nyá'ù tí wà Ìndrũ t'ídhùnà?» ³⁶ Ní, kádù dhu ìvu Yèsù-tsũ, ndàti: «Màlimò, ádhi pbá ale ndi, ndíní ma madù tí à'ùnà?» ³⁷ Ní Yèsù adù dhu kàtò, ndàti: «Nyi nyàla wà ka! Ndirò ka ní yà nyi nyóte nà kòmbí ale.» ³⁸ Ní, wò ale adù dhu òvò kpanya Yèsù tò, ndàti: «Ádrùngbálé, iwà ma mà'ù nyi.» Kádù ndòkò otdyàna dó Yèsù-ònzì, ndifù ka.

³⁹ Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtìná: «Ma mírà yà adzi ò, ndíní ma múnò tí yà adzi ò ale-ànyá. Ma mírà, ndíní yà adzi ò ndùmùndùmú nòopé tí 'àla nga, yà inga àlà arí ale ràdù 'ùgèrè 'òngò ndùmùndùmú tí.» ⁴⁰ Nírò ní ndi yà Yèsù

mà ì'ì mànà atdíkpá ngúfe Pbàfàrisáyó‡ náadù dhu ìvu kà-tsǔ, 'àti: «Mǎ nyú mà, mà nǎtí ndùmùndúmú átò?»⁴¹ Ní Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Nyǐ nyúnìyana gukyè dhu nyǐ rǎrǐ ndùmùndúmú, ní ka kàmbènà nzǐ àtina nyǐ rǎrǐ'ì nzérenga nà. Pbétù kòmbí nyǐ nyarádù àtìnà àlǎ nyǐ rǎrǐ inga àlǎ. Ní ka kùni wà dhu, fùkú nzérenga rǎrǐ'ì otùna nyú ǔ.»

10

Tàmà t'úndatatále tó mbólí
(Zàb 23; Zèk 34.1-4; 1Pé 2.24-25; 5.1-4)

¹ Wò dhu-dzidǔ, Yèsù adù àtìnà tdítdǔ kǒkò Pbàfàrisáyó nǐ: «Ma mí obhó dhu núnò fùkù. Ìnzǐ arótsù kàlì-lí*, tàmà tó kàlì ò ale, pbétù yà kàlì dònǎ arúpo ndòyò ndì kàlì ò ale ní ogbotále, ndìrò ka ní ǒbi nǐ arí dhu ùdhǎ ìndrǔ-fò rò ale.² Pbétù, yà kàlì-lí arótsù ale ní ndì tàmà ùnda arí ale.³ Kà tò nga ní ndì kàlì-li'ò òdò arí ale rǎdù kàlì-átù ùngbe kà ròtsù ònǎ kàlì ò, tàmà rǎdù kùni tǔna rǔ nǐ. Ní, kà rǎdù pbìndà tàmà nyú núnzì ǒvòya rǔ, ndàdù ìpfonà rùvò kàlì ò rò†.⁴ Ní kóró ndì ndìpfò pbìndà tàmà, rùvò kàlì ò rò dhu-dzidǔ, kà rǎdù àdì ndàmbe àrà dǔ angyi abádhí dò-tsíró, abádhí rǎdù 'òdhò owùna ǔ, kà-tù ì ùni dhu-okú dò rò.⁵ Tàmà rǐ nzǐ adù òwu olo tí rǐ'ì ale-owù ǔ, pbétù abádhí rǎdù òtse òtse tí kà-tsǔ rò, inzǎ ì ùni kà-tù nídhunǐ.»

‡ **9:40** 9.40 Ɔzù 18 otu ǔ ka kàndǐ dhu * **10:1** 10.1 Pàlèstìnà tó pbìrì ǔ, ka kitsúnà tàmà kàlì ò kùbhingá, kadù atdí ùndatatále ìlì ròdò ndì kàlì-lí'ò. † **10:3** 10.3 Pàlèstìnà tó pbìrì ǔ, tàmà okónà màhò ǔ. Ndìrò kóró ì màhò nóongónà ì'ì fìyó ùndatatále nyú nà.

6 Yěsù unɔ wòrí mbólí Pbàfàrisáyó tò, pbétù wò kùnò abádhí tò dhu náadù nzá abádhí-dɔ nálɛ.

Yěsù ní ídzi undataba

7 Yěsù adù àtìnà tdítđ abádhí nǎ; «Ma mí obhó dhu núnɔ fùkù, ima ní ndi tàrà tò kàlì tò tsàtsù.

8 Kóró ale yà angyinǎ rò íwù idù ní'ì ogbotále, ndirò obi nǎ arí dhu ùdhǎ ìndrǔ-fó rò ale. Pbétù, tàrà adù nzá abádhí-tù núnì. 9 Ní, ima ní ndi kàlì tò tsàtsù. Ndi ale náapé ìtsù ùdunǎ, ní rǎdù ògù ògù. Kà rǎdù òtsù kàlì ò, ndàdù àhɛ kàlì ò rò. Ndirò kà rǎdù ònyù nábà àbà. 10 Ogbotále náaríà dhu kèlě ndi nduwé tí. Ndirò kǎrí ìrà, ndíní ndi ndokye tí dhu, ndàdù dhu ìnza. Pbétù ima nyú, ma mírà ndíní ìndrǔ abá tí ípìrǒnga, ndirò ndíní abádhí abá tí ka abhɔ nyú ròsè.

11 Ima ní ídzi undataba. Ídzi undataba náarí pbìndà ípìrǒnga nǎdzí ɔve tò pbìndà tàrà-okú dò rò. 12 Tàrà ùnda arí ndíní ka kubhò tí ndi ale ní nzǎ tàrà-àbadhi. Kǎpé nyàmàsò rǎrà dhu nǎlǎ, ní kà rǎdù òkɛ tí òkɛ, ndàdù tàrà ùbhà víyà dǔ rò. Ní, nyàmàsò rǎdù atdídhénà tàrà nùmbà ndàrà nà, ndàdù ngǔkpà-ǒnga nífalà.

13 Obhó tí, fùrangà-okú dò rò rí kasɛ ònzi ale, náafí àtdu tàrà rǎve dhu rǎ nzǎ àdù. 14 Ima ní ndi ídzi undataba. Ma múnì wà pbàkà tàrà, ndirò pbàkà tàrà núnì wà ma. 15 Àdhàdhì Àbadu núnì ma, madù Àbadu núnì dhu bhěyi, ma mǎdzi wà pbàkà ípìrǒnga ɔve tò pbàkà tàrà-okú dò rò. 16 Ndirò, ma mí'ì ìnè ngǔkpà pbàkà tàrà nà, kǎkà ìmbǎ rǎ'ì yàrí kàlì ò. Ní, ma mǎkǎ marà ì tsí nídí átò madu kàlì ò. Abádhí rǎdù tǔdu ìrì ìrì. Ndi dhu bhěyi ní ndi, tàrà tò màhò rǎdù ì'ì atdí tí, ùndana rí ale rǎdù ì'ì atdí tí átò.

17 Àbadu ózè ma, pbàkà ípìrǒnga ma mádzi ɔve tò, ndíní madùya tí àbàná tdítǒ dhu-okú dò rò. 18 Pbàkà ípìrǒnga nódyì rí atdí ale mà rǐ'ì mbǎ, pbétù, ma mí pbàkà ípìrǒnga nádzǐ ma-tírò ɔve tò. Ma mí'ì inè ádrùngbǎnga tó ɔbi nà madzi pbàkà ípìrǒnga ɔve tò, ndirò ma mí'ì inè ɔbi nà mabà ndi ípìrǒnga tdítǒ. Wòrí ní ndi Àbadu nùyǎ idù dhu.»

19 Ní wò Yěsù ùnò ɔte-okú dò rò, Pbàyàhúdì-ǒnga náadù ndùndò ùndò tí tdítǒ. 20 Abádhí nzínzì ǒ, ábhǒ ale nyú náambénà àtìnà dǒ: «Ìnè pfòmvo rǐ'ì yàrí ale ò. Àrǐ rǐ'ì kà dǒ. Ní ádhu nyǐ nyǐ kà-tsǔ dhu ìrì nǐ?» 21 Pbétù ngǔkpà-tsí ambénà àtìnà dǒ: «Ìnzǐ pfòmvo rǐ'ì ònà ale rǎdù ɔte wò dhu bhěyi. Pfòmvo tí àdù ndùmùndùmù-nyǐkpó ùngbe ùngbě?»

Ìndrǔ rǐ Yěsù àpà 'ùbvǔ odu nǐ dhu

22 Yèrùsalemà tó kigò ǒ, Pbàyàhúdì náambénà yà Kàgàwà bhà idza ka kitsu tdítǒ dhu nírè ka kongónà nǐ m̀hèndù nónzì dǒ. Ndi kàsùmì ní'ì ádrùngbǎ gírì tó kàsùmì. 23 Ní ndi idhò ǒ, Yěsù ambénà ùbhi dǒ Kàgàwà bhà idza-lí, «Sòlòmònì bhà mbàrazà» tí kátina mbàrazà-tsinǎ. 24 Ní ngúfe Pbàyàhúdì andu ì, 'àkpòrò kà-ngbò, 'àdù dhu ìvu kà-tsǔ, 'àti: «Nyǐ nyú, nyǐ nyabhùya afika ràgùrù ndi ràrà àhù ife idhò tí? Nyǐ nyapè ì'ì Krístò nyú tí, ní ɔvo pé ndi dhu kpangba fǎkà.»

25 Ní Yěsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma m̀óvò wà wò dhu fǔkù, pbétù nyǐ nyá'ù nzá ndi dhu. Yà Àba Kàgàwà-ɔvò rǒ ma márónzina wiwì, náarí ndi àdhi-pbá ale màtí ma mí'ì dhu

nítè. ²⁶ Pbé̀tù, nyí nyá́rí nǝ́ ndi dhu ná'ú, ìnzǝ́ ná́rí nyí pbàkà tà̀mà nzínzì ǝ́ tà̀mà dhu-okú d̀ò r̀ò. ²⁷ P̀bàkà tà̀mà náá́rí tú̀du ìrì ìrì. Ma m̀úni wà abádhí, ndirò abádhí náarádù owùdu núngù. ²⁸ Ndirò, ma mí dhòdhódhóngá tó ípíróngá nábhǝ́ owùdu núngù ale tò. Ní abádhí núuwíyá nǝ́ akèkpá m̀tí afíyá ònǝ́ r̀ò. Ndirò, atdí ale mà núudháyá nǝ́ abádhí fudú r̀ò. ²⁹ Àba Kàgàwà yà abádhí nibho fudú, ní ádr̀ungbále ròsè kóró ale d̀onǝ́. Ndirò, atdí ale mà r̀yí ìmbǝ́ ɔbi nà ndìdhǝ́ atdí dhu mà Àbadu-fó r̀ò. ³⁰ Ima, Àbadu Kàgàwà mànà, mǝ́'í ní atdí ale nyú.»

³¹ Ní, P̀bàyàhúdí náadù odu ̀wà tditd̀ǝ́, ndíní ì ubvú tí Yèsù nǝ́. ³² P̀bé̀tù, Yèsù adù àtìnà abádhí nǝ́: «Ma mábhǝ́ nyí nyá́la ábhǝ́ ídzì dhu nyú yà Àba Kàgàwà íbhò idù ɔbi nǝ́. Ní, ádhu ndi kǝ́kǝ́ ì dhu nzínzì ǝ́, nyí nyí mapà nyùbvú ma odu nǝ́ okúna d̀ò r̀ò?» ³³ Ní P̀bàyàhúdí adù dhu àdu Yèsù tò, 'àti: «Ìnzǝ́ ní ídzì dhu-okú d̀ò r̀ò nga ndi mǝ́ mí mǝ́pà m̀bvú nyí nǝ́. P̀bé̀tù, mǝ́ mòzè m̀bvú nyí okúna d̀ò r̀ò dhu ní, nyí nyùnò dhu nzére nyú Kàgàwà nǝ́ dhu. Inyi ní ìndr̀-tsí dhu, ní nyí nyádù àtìnà ìngbǝ́ dhu bhěyi, nyí r̀arǝ́ Kàgàwà!» ³⁴ Yèsù adù dhu àdu tditd̀ǝ́ abádhí tò, ndàti: «F̀ùkú Uyátá* ò ka kándí tí nzá dhu, kati: <Ìma Kàgàwà, ma m̀tí nyí nǝ́, nyí r̀arǝ́ m̀ngǝ́-nzo?» ³⁵ Àlǝ́ k̀uni wà dhu atdí ale mà r̀arǝ́ nǝ́ adù Kàgàwà bhà Andítá-tì núgere. Kàgàwà àtì p̀bìndà ɔte ka k̀unò fíyò ale-ɔvò m̀ngǝ́-nzo tí. ³⁶ Ní, Àba Kàgàwà ópì ndi ima, ndivì ma yà adzi

* **10:34** 10.34 Zàb 82.6

ǒ. Ní, yà ma mátina, ima rǎrǎ kà t'Ídhùnà rò, nyǎ nyádù àtìna ìngbǎ dhu bhěyi ma rùnò dhu nzéře nyú kà nǎ? ³⁷ Dhu apé ì'ì ìnzǎ ma mǎrí Àbadu bhà kasu ònzi dhu tí, ní dhu àkǎ nzá nyǎ'ù ma. ³⁸ Pbéù, dhu apé ì'ì ònzi ma mǎrí kàbhà kasu ònzi dhu tí, ní ìnzá màtí nyǎ nyà'ù ima nyú rò, dhu àkǎ nyǎ'ù yà ma mǎrónzina kasu. Ma mùnò wà dhu, ndínǎ ndi dhu alú tí dǔku, nyádù dhu ùni mběyi nyú Àbadu rǎrǎ'ì nyudutsi, ndirò ma rǎrǎ'ì kà-nyutsi.» ³⁹ Ní, Pbayàhúdí tó ádròdrò ale náadù dhu ònzì tdítǔ ndínǎ ì alú tí Yèsù 'òsò. Pbéù, Yèsù adù ndàwili abádí-fó rò, ndàrà.

⁴⁰ Ní Yèsù adù ndàdu, ndàrà tdítǔ Yòròdanì tó idha-akpà-adzè, yà Yùwanì ùbhi bàtizò ùbho rǒ angyinǎ rò ìndrù tò ì, ndòngò àdi ànyì. ⁴¹ Ní ànyì, ábhǒ ale nyú nóowúnà ìwu rǒ kà ì, 'àdù òwu àtìna rǒ nzínziya ǒ: «Obhó tí, Yùwanì nónzì nzá atdí wiwì mà. Pbéù, yàrí ale dǒ kǎrà àwenà rǒ kóró dhu ní'ì obhó dhu nyú.» ⁴² Ní ábhǒ ale nyú náadù Yèsù à'ù ànyì.

11

Làzarù bhà ɔve (Yùw 5.21; 6.40)

¹ Làzarù tí kátina atdí ale ní'ì andì nà. Ndi ale nóongónà àdi Bètàniyà tí kátina pbanga ǒ. Ndirò, Bètàniyà ní'ì Màriyà mà, awènà Màrità mà, mà tó pbanga. ² Ndi Màriyà ní ndi, yà Ádràngbǎle Yèsù-pfò dǒ adù àrà ndrùù róngu akye nódhò, ndàdù kà-pfò-ngbò núndo dóna-ká nǎ. Ndirò, ka ní'ì ndi wò andì nà ì'ì Làzarù t'áwènà. ³ Ní, Làzarù t'áwèna náavi ìndrù ràrà

dhu òvò Yěsù tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, kǎnǐ yà atdíđǒ nyi nyózè ale, Làzarù rǐ'ì andi nà.» ⁴ Ní wò dhu ndì ndìrì rò, Yěsù adù àtìnà wò ale nǐ: «Wò Làzarù rǎndi nǐ andi rǐ nǐ kǎbhǔ ròvè dòtsí. Pbétù, ndi andi àlǔ ka ndínì Kǎgàwà bhà ádrùngbǎnga tó obi nitè tí, ndàdù kà t'ídhùnà bhà ádrùngbǎnga tó obi nitè átò.»

⁵ Yěsù azè Màrità mà, awènà Màriyà mànà, ndàdù Làzarù nózè átò. ⁶ Ní, Làzarù rǎndi dhu ndì ndìrì rò, Yěsù adù óyǒ idho nyú nónzì, yà ndi andi tó màkǎrù ótù ndì ònà ngari ò. ⁷ Wò dhu-dzidǒ, kǎdù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Kàdu àlě Yùdeyà tó pbìrì ò.» ⁸ Ní, ábhàlǐ adù dhu ìvu kà-tsǔ 'àti: «Hòkò Màlimò! Kòmbí tí ní Pbàyàhúdí nàpà 'ùbvǔ nyi odu nǐ. Ní nyi nyózè tí nyadu nyi ányì tdíđǒ?» ⁹ Ní Yěsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ, ndàti: «Adyíbhengá nga ò, adyifò-sisì náatí obhó ongo ì'ì atdí kumì dòná óyǒ nà? Ní indrǔ apé àmbe ùbhi dǒ adyíbhengá, ní ndi ale rǐ nǐ àdù ndàgìlì ndìtsì, yà adzi dǒ awáwù nǎlǎ ndi ndí dhu-okú dò rò. ¹⁰ Pbétù, kǎpé àmbe ùbhi dǒ kùbhingá, ní kà rǎdù àrà ndàgìlì rǒ ndìtsì, ìnzì ndi ndí inga nǎlǎ dhu-okú dò rò.» ¹¹ Wò dhu ndi ndùnò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Àlě t'ódhìnà Làzarù nódhò òdhò tí. Pbétù, ma mǎrà ndínì ma mitsi tí kìnga idho ò rò.» ¹² Ní, Yěsù bhà ábhàlǐ adù dhu àdu 'àti: «Ádrùngbǎlé, kǎpé ì'ì òdhò tí òdhò dhu tí, ní kà rǒgù ògù.» ¹³ Obhó tí, Yěsù azè ndùnò dhu ní'ì, iwà Làzarù ròvè. Pbétù, kǎbhà ábhàlǐ adù dhu ìrè idho nyú dǒ kà rǎrǒte. ¹⁴ Ní, Yěsù adù dhu òvò k pangba abádhí tò, ndàti: «Làzarù òvè wà.

15 Ndirò, idhèdu nìka okúku dò rò dhu ní, ìmbă ma mì'ì ányì dhu. Ní, wò ndi dhu ònzì ndì, ndíní nyí nyadù tí ma à'ù. Ní, kòwu pé ndi Làzarù òvè i.» 16 Nírò ní ndi Yèsù bhà ábhàlì nzínzì ǒ atdí ale, Tùmasì tí kátina, yà ka kongónà àdù ànzìnà átò Dìdimò* tí, náadù àtìnà ngùkpà ábhàlì nì: «Kòwu átò ányì, ndíní àlě kùvè tí atdíkpá Màlimò mànà.»

*Yèsù ní ìndrù àbhù rádù rìngbè ndì,
ndirò ípìrǒnga àbhù rádù ìndrù tò ale dhu*

17 Yèsù itdègu àrà àhù Bètàniyà, ní kätù Làzarù iwà ka kótdù ka ró idho àhù ifo ró. 18 Ndi Bètàniyà tó pbanga ní'ì mbèmbè ìbhù kilòmētèrè tí Yèrùsàlemà tó kigò rǒ rò. 19 Ní, Pbàyàhúdì nzínzì ǒ ábhǒ ale nyú níiwú Màrità mà Màriyà mànà-tì'ò, ndíní ì opé tí abádhí-afí adòyà Làzarù bhà ǒvè-okú dò rò. 20 Ní, Màrità níitdègu Yèsù rìrà dhu ìrì, ní kǎdù ndìvà, ndàrà kàko otu ò rò. Pbétù, Màriyà adù àdi idza. 21 Ní, Màrità itsi àtìnà Yèsù nì: «Ádrùngbǎlé, nyi nyí'ìyana gukyè iró, ní adòdu óvèyana nzi. 22 Pbétù, ma m̀ni wà dhu, kòmbí m̀tí Kàgàwà rǎrǎ fóná nyi nyónzina kóró dhu nábhù àbhù indù.» 23 Ní, Yèsù adù àtìnà Màrità nì: «Adònu rǎ ndìngbè ìngbè ìbhù ò rò.» 24 Ní, Màrità adù àtìnà kà nì: «Ma m̀ni wà dhu, yà adzi ǒ dhu-tsù rǎ ndòdì nínaganí, yà ùvùvè ale kóró rǎ 'ùngbè rò, àbadhi rìngbèya ndì ìngbè átò.» 25 Ní, Yèsù adù àtìnà kà nì: «Ìma ní ndi ìndrù àbhù rádù rìngbè ndì, ndàdù ípìrǒnga nábhù ìndrù tò ale. Ní, òvè

* 11:16 11.16 Dìdimò-tì ní ozo tí ka kùgù ale.

tí màtí ima ná'ù ale náapé òvè, ní rǎdù ípìrǒnga nába àbà. ²⁶ Ndirò, inè rí'ì p̀b̀ndà ípìrǒnga nà, ndàdù ma'ù ale, ní rǐ nǐ àdù òvè akekpa màtí. Nyì nyà'ù tí wà yà ma m̀ǹò dhu?» ²⁷ Ní, M̀r̀it̀a adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ìwà ma mà'ù ndi dhu Ádr̀ngb̀alé. Ma mà'ù wà dhu inyì r̀ar̀ì ndi Krístò, Kàg̀awà t'íd̀h̀unà, yà ỳar̀ì adzi ò r̀ir̀a dhu tí ka kati ale.»

Yèsù rǐ L̀az̀ar̀u òdzi dhu

²⁸ Wò dhu bhèyi ndi ndàdu dhu Yèsù tò dhu-dzidò, M̀r̀it̀a náadù àrà awènà M̀ar̀iyà nánzi. Ní, idza ndi ndòtsù M̀ar̀iyà i rò, M̀r̀it̀a náadù dhu òvò kàtò bhèlu ò, ndàti: «M̀alimò ìrà wà. Ní kà rǐ nyanzi.» ²⁹ Ní wò M̀r̀it̀a ùnò dhu ndi ndìr̀i rò, M̀ar̀iyà adù àh̀u àr̀ì nyú tí, ndàrà Yèsù rǐ'ì i.

³⁰ Wò ndi kàsùmì ò, Yèsù i'ì inzá ndi ndàpè itsù pbanga ò ró. P̀b̀ét̀u, k̀ad̀ù i'ì àdì ndi ndàdì yà M̀r̀it̀a mànà i òtùnà i ònà ngari ò ró.

³¹ P̀b̀aỳah̀údì ǹí'ì atd̀íkpa M̀ar̀iyà mànà idzá, 'àdù àmbè kà-afí nópè dǒ. Ní, M̀ar̀iyà ìv̀a ndi, ndàh̀u àr̀ì nyú tí dhu i àla rò, abádhí adù 'ìv̀a átò, 'òwù kòwù ò. Abádhí ati ka yà L̀az̀ar̀u ka kòtdù i r̀ar̀a, ndàrà òdzi ànyìr̀ò dhu tí.

³² Ní, yà Yèsù rǐ'ì ró ndi ndàrà àh̀u rò, M̀ar̀iyà níitdègu Yèsù àlǎ, ní k̀ad̀ù ndibvu obvò k̀ap̀fò rǒ, ndàdù àtìnà kà nǐ: «Ádr̀ngb̀alé, nyì nyí'iyana gukye ìrò, ní adòdu óvèyana nǐ.» ³³ Ní M̀ar̀iyà mà, yà owùna ò iwù P̀b̀aỳah̀údì mànà ròdzì dhu ndi ndàla rò, iz̀u núuka Yèsù atdidò, afína r̀am̀bè inga ìrè dǒ. ³⁴ Nírò ní ndi Yèsù adù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Nyì nyótdù ka ìngb̀orò?» Ní abádhí adù dhu àdu kà tò 'àti:

«Ádrùngbǎlé, írà ndíní nyi nyala tí ányìrǒ nga.»
³⁵ Nírò ní ndi Yěsù adù òdzì. ³⁶ Ní, Pbhàhúdí adù òko 'àmbe àtìná dǒ: «Ìgyò! Nyàndà pé kǒzè Làzarù tí dhu!» ³⁷ Pbhétù, abádhí nzínzì ǒ atdídená ale náadù àtìná: «Hòkò! Wò ale nyú ní ndi ndùmùndúmú-nyìkpó nábhù rùngbe ndì. Ní kǎbhùyana tí obhó Làzarù ìnzì rǒvè?»

Yěsù rǐ Làzarù nábhù rùngbè ndì ɔve-bvù rò dhu

³⁸ Kǒkò Pbhàhúdí rǎnɔna dhu ndì ndìrì rò, izu náadù Yěsù ùka atdíǒ nyú. Ní, abádhí adù òwu Làzarù ka kótdù i. Ka katdù ka ònà ibhu ní'ì bhalabhala ò ka kógyè, kadù lina'ò nápbì odu-íyà-ba nǐ ibhu. ³⁹ Ní, ányì ì òwù ùvò rò, Yěsù atì yà tiná ì'ì ale nǐ: «Nyògere wò odu ibhu-lí rò.» Ní Làzarù-bvù t'áwèná Màrità náadù Yěsù iso, ndàtì: «Ìnzè Ádrùngbǎlé! Wò abvo nópè wà ndòngù atdíǒ. Kònzì wà ìfɔ idhɔ nyú ibhu ò.» ⁴⁰ Pbhétù, Yěsù adù dhu àdu Màrità tò, ndàtì: «Ma màtinà tí obhó nyi nǐ, nyi rapé ima ná'u, ní nyi rǎrǐ àdù Kàgàwà bhà ádrùngbǎnga tó awáwù nála?» ⁴¹ Ní, ka kadù odu nógèrè ibhu-lí rò. Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù nyìkpóna náva ndàndà ɔrù nga, ndàdù ndìtsò, ndàtì: «Àba Kàgàwǎ, ma màbhù ɔtsò indù, tsùdú dhu nyi nyìrì nídhunǐ. ⁴² Obhó tí, ma mùni wà dhu ìrì nyi rǎrǐngò tsùdú dhu ìrì bìlìnganà. Pbhétù, ma mìtsò ma wò dhu bhèyi dhu ní, ndíní kǎkà ngbǒdu nàkpòrò iró ale náa'u tí dhu ìnyì rǎrǐ ndi nyi nyívi ma.»

⁴³ Wò dhu ndì ndòrì dhu-dzidǒ, Yěsù adù Làzarù nánzì ɔrú tǔna nyú nà, ndàtì: «Làzarù, áhù wòrì ibhu ò rò.» ⁴⁴ Ní, Làzarù adù àhù ibhu ò

rò, otsúna mà, pŕõna màná ka kùndìlì abvo ùtdě ka karí òná mberù nǐ, kadù nyìna níso mbě̀rè̀sè nǐ rórò. Wò dhu-dzidò, Yèsù adù àtìna ihé-yà nǐ: «Nyùnga Làzarù, nyǎdù ùbhànà ràrà ìbha.»

*Yèsù òne ka kí ndínǐ ka koho tí dhu
(Zàb 71.10; Màt 26.1-5; Mrk 14.1-2; Luk 22.1-2)*

⁴⁵ Yà Màriyà mǎrǎbvù iwùná, 'àdù Yèsù ònzì Làzarù rǒ dhu àla Pbàyàhúdì nzínzì ò, ábhǒ ale nyú náadù Yèsù à'ù. ⁴⁶ Pbétù, abádhí nzínzì ò atdídhená ale náadù òwu Pbàfàrisáyó-tí'ò, 'àdù yà Yèsù ònzì dhu àwe abádhí tò. ⁴⁷ Ní, ndi dhu ì ìrì rò, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Pbàfàrisáyó màná, náadù yà Pbàyàhúdì-bvǔ ádròdrǒ anya nítì arí ale-tsù núndu. Nírò ní ndi abádhí náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziyà ò, 'àmbe àtìna dǒ: «Wòrí ale rǎrà ábhǒ wìwì nyú nónzì rǒ. Ní ádhu ndi àkǎ àkǎ àlě rònzì? ⁴⁸ Àlě kapé kùbha ràmbe ndi dhu ònzì dǒ, ní kóró ale rǐ kà'ù. Ndirò Pbàró má tó pbìrì ò ádròdrǒ ale náadùya ìwu, 'ùgolo àlě tó Sòmǎ-dzà, 'àdù àlě tó pbìrì nínza.»

⁴⁹ Kǒkò ì Pbàyàhúdì-bvǔ ádròdrǒ anya nítì arí ale nzínzì ò, atdí ale-òvò ní'ì Kàyafà. Ní ndi ato ò, ka ní'ì ndi pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà. Ní, kǎtì òdhína nǐ: «Nyǐ nyú nyǐ nyùnì nzá atdí dhu mà wò dhu ò. ⁵⁰ Nyǐ nyùnì tí obhó dhu, dhu rǎkǎnà atdí ale kèlě ròvè kóró ale tó ngari ò, ìnzì àlě tó pbìrì ò kóró ale-tse náadù tí ndòtdì?»

⁵¹ Kǔnò nzá wòrí dhu dóna nyú ò rò àhù rórò. Pbétù, wò ndi ato ò ndi ndi'ì ndi pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà tí dhu-okú dò rò, kǎvò dhu angyangyi, Kàgàwà bhà Nabì bhèyi, ndàti: Yèsù

ràkǎ ndòvè Pbàyàhúdí tó ngari ǒ. ⁵² Ndirò, kǎti átò kà rǎrǎ nzi òvè Pbàyàhúdí tó ngari ǒ tí, pbétù kà ràkǎ ndòvè ndíní ndì ndundu tí yà adzi ǒ ì nifàlà Kàgàwà bhà inzo-tsù, ròkò atdíkpá.

⁵³ Ní, ròpè ndì ndì idho ǒ rò, Pbàyàhúdí-bvǔ ádròdrǒ ale náapè 'ònè Yèsù ndíní ì adù tí àbhunà kohò. ⁵⁴ Wò dhu-okú dò rò ní ndì, Yèsù adù ndòpè ìnzǐ ndàrà ùbhi rǒ kpangba Pbàyàhúdí nzínzi ǒ. Pbétù àbadhi mà, pbìndà àbhàlǐ mànà, náadù 'ivà 'òwù yà rùngù-tí'ò arí'ì mùlengù ǒ atdí pbanga Èfùràyimù tí kátina ò, 'adù òko ányì.

⁵⁵ Wò ndì kàsùmì ǒ, Pbàyàhúdí tó Pásìka tó mùhendù-idhò ní'ì iwà ndì ndìndù ndì ró. Ní, ábhǒ ale nyú níwú fiyó pbanga ònǎ rò, 'iwù ùvò angyinǎ rò Pásìka tò Yèrùsàlemà tó kigò ò, ndíní ì u'ò tí ì, 'ilǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ†. ⁵⁶ Ní, Yèrùsàlemà ì òwù ùvò rò, abádhí ambénà Yèsù ònè dǒ. Ní Kàgàwà bhà-dzá ì í'ì rórò, abádhí ambénà dhu òngù dǒ tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Ádhu nyǐ nyìrè kà-dǒ? Tí ìnzǐ kà rǎrǎ ìrà mùhendù ò?» ⁵⁷ Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Pbàfàrisáyó mànà náadù dhu ùya ìndrǔ tò 'àti: «Atdí ale mà náapè Yèsù rǐ'ì ró nga núní, nákǎ ndìtè ka ndíní kadù tí òwu kòsò.»

12

Màriyà rǐ Yèsù-pfò nùtrǐ ndrùù róngu akye nǐ

† **11:55** 11.55 Pbàyàhúdí tó màndu ní'ì 'ù'ò ì, 'ilǎ Kàgàwà-nyìkpó ǒ Pásìka tó mùhendù tò, àdhàdhì yà fiyó somà tó màndu nòzè ka dhu bhèyi (2 ÿ nanzì 30.17-20).

*dhu**(Màt 26.6-13; Mrk 14.3-9; Luk 7.36-50)*

¹ Azà idhò tí Pásìka tó m̀h̀end̀ù-idhò ǹb̀h̀à ndì rórò, Yèsù ivà ndì ndàrà Bètaniyà tí kátina pbanga ò. Ndi pbanga ní'ì yà kàbhù r̀ng̀b̀è ndì òvè-bv̀è r̀ò Làzarù mà tó pbanga. ² Ní ànyì, ka kabhù ònyù kà tò. Màrità náambénà ònyù ǹnd̀ò d̀ò abádhí t̀ò, Làzarù ràdù ì'ì átò ndi ònyù ònyù rí atdíkpá Yèsù mànà ale nzínzi ò.

³ Nírò ní ndi Màriyà níidi ndrùù r̀ng̀u akye tó atdí lítrè-ònga ka k̀nd̀ò òyò tó atdínga, ndòdhò Yèsù-pf̀ò d̀ò. Ndi akye ní'ì nardò tí kátina irí-ví n̄ ka k̀b̀h̀òl̀ò, odzina ràdù ì'ì orú nyù akye. Wò dhu-dzidò, Màriyà adù Yèsù-pf̀ò-ngb̀ò ǹnd̀ò d̀òna-ká n̄, ndi akye-dzi ràdù nditu, ndàkã kóró ànyì-dzá. ⁴ Ní wò dhu ndi ndàla r̀ò, Yèsù bhà ábhàl̄í nzínzi ò atdí ale, Yudhà Ìskàriyotà tí kátina, yà Yèsù ipfo arana ndàbhù òmvù-fó ale, níivú dhu, ndàti: ⁵ «Ádhu inzà ka kàbhù wòrí akye kodzi ìbhù miyà d̀inari* r̀ò, kadù ndi f̀rangà ǹnd̀ò ǹk̀t̀álè t̀ò n̄?» ⁶ K̀ǹò nzà wò dhu ǹk̀t̀álè-izù ndi ndàla dhu-okú d̀ò r̀ò. Pbétù, k̀ǹò ka ogbotálè tí ndi ndí'ì dhu-okú d̀ò r̀ò. Obhó tí, k̀ng̀ónà ndi f̀rangà tó ìsòwù nòdò, ndàdù àrà ndi f̀rangà núwe r̀ò afina òzè dhu bhèyi. ⁷ Ní, Yèsù adù dhu àdu Yudhà t̀ò, ndàti: «Ébhà Màriyà radì! Ítsè ka r̀òdò wòrí akye ima ka kotdúya òná idhò t̀ò. ⁸ Nyí nyóngo òko ǹk̀t̀álè mànà bìl̀ng̀anà, pbétù àlè, àlè kí nzí ongo òko nyí mànà bìl̀ng̀anà.»

* **12:5** 12.5 Ìbhù miyà d̀inari ní'ì mbèmbè atdí ato nyù tó kasu tó mùkàmbà.

Pbàkùhání tó ádròdrǒ ale rǐ 'ìrì, ndínǐ ì abhù tí Làzarù kohò dhu

⁹ Pbàyàhúdì tó ihé-yà níitdègu Yèsù rǐ'ì Bètàniyà dhu ìrì, ní abádhí adù òwu ányì. Abádhí awù nzá ányì Yèsù-okú dò rò tí, pbétù abádhí awù ányì ndínǐ ì adù tí yà Yèsù ábhù rìngbè ndì ɔve-bvù rò Làzarù-ngbò mà nála átò. ¹⁰ Nírò ní ndì pbàkùhání tó ádròdrǒ ale náadù 'ìrì ndínǐ ì abhù tí Làzarù kohò átò. ¹¹ Obhó tí, ábhò Pbàyàhúdì nyú nòowúnà ùvò rǒ abádhí nzínzì ǒ rò, 'àdù Yèsù ná'ù kǒkú dò rò.

*Yèsù rǒtsù Yèrùsàlemà tó kigò ò dhu
(Mát 21.1-11; Mrk 11.1-11; Luk 19.28-40)*

¹² Tsútsǎ nínganì, yà Pásìka tó mùhendù ò íwũ Yèrùsàlemà tó kigò ò ihé-yà níirì dhu, Yèsù rǎrǐ'ì otu ǒ ndì ndírà átò Yèrùsàlemà tó kigò ò ró. ¹³ Ní, abádhí adù ngazì-kpa-dòkǎ nókò, 'ùvò nà, 'òwù Yèsù àkò nà otu ò rò. Ní, Yèsù ì àla rò, abádhí apè 'ùkǔ, 'àmbe àtìnà dǒ: «Hòsanà†! Ilèta náká kabhù yà Ádrùngbǎle Kàgàwà-ɔvò rǒ rírà Pbàìsráyélì tó Ádrùngbǎ Kamà tò!»

¹⁴ Nírò ní ndì Yèsù abà kayinǒ-ngba, ndàdù ùpo, ndàdì dòná, yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandì dhu bhěyi. † Andítá rǎtina:

¹⁵ «Nyǐ Sàyunì tó kigò‡ ǒ bhǎ, ìnzǐ nyònzì ɔdɔ.

Kòñǐ fùkú Ádrùngbǎ Kamà rǐrà,
kayinǒ-ngba dǒ ndì ndàdì rórò.»

† **12:13** 12.13 Pbàyàhúdì t'ávàna ǒ, Hòsanà-tì nyú ní «frà nyonzi dzànàka.» Pbétù, iró kà-tì ní: «Kàgàwà àká ilèta nà.» ‡ **12:15** 12.15 Sàyunì tó kigò-tì ní Yèrùsàlemà tó kigò.

16 Wò dhu náalú nzá Yěsù bhà ábhàlǐ-do. Pbétù, Yěsù ódzì òrù-akpà ò pbìndà Ádrùngbǎnga tó awáwù ǒ dhu-dzidǒ ní ndi, abádhí awù dhu ìrè, yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu, ka randí Yěsù-okú dò rò. Ndirò, ka rádù ndi dhu ònzi kà-rǒ ndi dhu bhěyi tí.

17 Ábhǒ ale nyé, yà Yěsù rǐ Làzarè ànzi rìngbè ndi òve-bvù rò ró í'ì, náadù òko 'àmbe Yěsù ónzì dhu àwe dǒ ìndrù tò. 18 Ní, kǎrí wiwì ònzi dhu ì ìrì dhu-okú dò rò, ihé-yà náadù òwu Yěsù àko otu ò rò. 19 Nírò ní ndi Pbàfàrisáyó náadù 'òpè 'òtè nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Nyǐ nyàla tí wà! Nyǐ nyǐ nzǐ yà dhu lèma ònzi. Kóró ale òkò wà 'àmbe òwu dǒ kǒwù ǒ tí.»

Ngúfe Pbàgìríkí rǐ Yěsù òne ndínì ì ala tí dhu

20 Yà Pásìka tó mùhendù ò íwù Yèrùsàlemà tó kigò ò, 'iwù Kàgàwà ùle ale nzínzi ǒ, ngúfe Pbàgìríkí ní'ì ìnè átò. 21 Ní, ì Pbàgìríkí níndri Filipò tí kátina ábhàlǐ-tí'ò. Ndi Filipò ní'ì Gàlìlayà tó pbìrì ǒ atdí pbanga, Bètèsàyidà tí kátina ǒ ale. Ní, abádhí avò dhu Filipò tò, 'àti: «Ádrùngbǎlé, mǎ mòzè mǎla Yěsù-ngbò.»

22 Ní Filipò adù àrà wò dhu òvò Àndèrèyà tí kátina ngátsi ábhàlǐ tò. Wò dhu-dzidǒ, abádhí adù 'ivà 'òwù wò dhu òvò atdíkpá Yěsù tò. 23 Ní, Yěsù adù àtìna uró ì'ì ale nǐ: «Àba Kàgàwà rǐ Ìndrù-t'ídhùnà-òvò nábhǔ rilè ndi òná kàsùmì níra wà. 24 Ma mí obhó dhu núnò fùkù: ìnzi nganù-kpǒ náapè ìtsì adzi ò, ndàdù òmò, ní ndi nganù-kpǒ rádù àdi atdíró tí. Pbétù kǎpè òmò, ndàdù ìnga, ní ndi rádù ábhǒ itse nyú nódhì. 25 Pbìndà ípìrǒnga nózè rí ndòdò fìndà

ale níwíyá ka. Pbétù, pbìndà ípìrǒnga nózè rí ndìwí okúdu dò rò yà adzi ǒ ale, náadùya kòdò dhòdhóhóngá tó ípìrǒnga tò. ²⁶ Ndi ale náapé ndòzè ndònzì kàsǔdu, ní ndi ale àkǎ ndùngu owùdu. Ndirò, ma mí'ì ró, pbàkà kasutále rǎdù ì'ì átò. Ndi ale náapé kàsǔdu ònzì, ní Àba Kàgàwà rǎdù ndi ale ìfu.»

Yēsù rǒtè ndì ndóvè dhu dǎ dhu

²⁷ Wò dhu-dzidǒ, Yēsù adù àtìna: «Afídu rǐ inga ìrè atdí dǒ kòmbí. Ní, ma mátina ìngbà tí? Ma tí àtina: Àba Kàgàwà, ígǔ ma yà yàrí kàsùmì ǒ rí ndàpà ndònzì ndì rùdú dhu ǒ rò? Pbétù, ma mírà wò ndi kòmbí rí ndàpà ndònzì ndì dhu-okú dò rò. ²⁸ Ní Àbá, ábhǔ òvònu rìlè ndì.» Nírò ní ndi atdí ale-tù náadù ndìrì òrù-akpà ò rò, ndàti: «Ma màbhǔ wà òvòdu rìlè ndì, ndirò ma mí kàbhǔ àbhǔ rìlè ndì tǎtǎdǒ.» ²⁹ Ní, ànyìrǒ ì ikò ró ì'ì ihé-yà níri wò dhu, 'àdù àtìna: «Ìgyò! Ǔvo nyú ní wò àtá!» Ngǔkpà ale adù àtìna: «Hòkò! Kàgàwà-bhà màlàyikà ní wò dhu nùnò kà tò.»

³⁰ Pbétù, Yēsù adù àtìna abádhí nǐ: «Wò nyǐ nyìrì ale-tù núnò nzá dhu idù, pbétù kùnò ka fǔkù.

³¹ Kòmbí rǐrà kàsùmì ní yà Kàgàwà rǐ yà adzi ǒ ale-ànyǎ nítǎ òná kàsùmì. Ndirò, ndi kàsùmì ní ndi Kàgàwà rǐ Pǎmvo, yà adzi ǒ ádrùngbǎle, nípǎ òná, ndòdì yà adzi ǒ rò. ³² Pbétù ima, yà adzi ǒ rò ka kí modyì marà òrù rò, ma madùya kórǒ ale-tsù nándu tídu ò.» ³³ Wò ndì ndùnò dhu ǒ, Yēsù azè ndìtè dhu ní ìngbà dhu bhéyi òve-tidò nǐ màtí ndì ndóvè dhu.

³⁴ Ní ihé-yà adù dhu ìvu Yēsù-tsǔ, 'àti: «Mǎ mózù dhu Músà bhà Ƴyátá ò, Krístò radìya

dhòdhóhónganà. Ní, ádhu nyi nyádù àtìnà Ìndrũ t'ídhùnà rākă pé ndàrà òrù-akpà ò nǐ? Ndirò, ndi Ìndrũ t'ídhùnà nyú ní àdhi?» ³⁵ Ní, Yèsù adù dhu àdu abádhí tò, ndàtì: «Awáwù rǐ'ì inè nzínzikù ǒ ákě kàsùmì kèlě tí. Ní, dhu àkă nyùbhi yà inè nyí nyí'ì ndi awáwù nà ró, akye ínò adùna tsùku ùtò nǐ. Obhó tí, ínò ǒ rúbhi ale rǐ nzǐ àdù àdhà mətí ndi ndàrà dhu núnì. ³⁶ Ní dhu àkă nyá'ù ndi awáwù, yà òko nyí nyòko atdíkpá kà mànà ònà kàsùmì ǒ, ndínǐ nyí nyadùya tí òko awáwù ǒ nzónzo tí.» Wò dhu ndi ndùnò dhu-dzidò, Yèsù adù àrà ndòrù itse ihé-yà rǒ rò.

Pbàyàhúdì rǐ 'ùvǒ ìnzǐ 'à'ù Yèsù dhu

³⁷ Yèsù anzì mbă ábhǒ wìwì mà Pbàyàhúdì-ònzǐ, ní abádhí adù nzá kà à'ù. ³⁸ Wò ndi dhu anzì ndi ndínǐ yà Kàgàwà bhà nabi Ìsayà núuno dhu náaká tí. Kǎtì:

«Ádrùngbǎle Kàgàwǎ, ádhi tsùká dhu na'ù?

Ndirò, ádhi ndi Ádrùngbǎle Kàgàwà níitè pbìndà ɔbi fǐndà*?»

³⁹ Ndirò, ndi Ìsayà kèlě núuno inzá Pbàyàhúdì náa'ù dhu okúna dò rò dhu. Kǎtì:

⁴⁰ «Kàgàwà níitì abádhí-nyǐnga rǒngò ndùmùndúmú tí, ìnzǐ inga nala tí.

Ndirò, kǎdù abádhí-afí nábhu rò'ò odú, akye dhu alána dòya, ràdù 'ùgèrè 'ùbhà fǐyó nzérénga, ndínǐ ndadù tí abádhí nígu nǐ.»

* **12:38** 12.38 Ìsa 53.1

41 Nabì Ìsayà núnɔ wòrí dhu Yèsù bhà ádrùngbǎnga tó awáwù ndì ndala angyangyi, ndàdù òte kà dǒ dhu-okú dò rò.

42 Pbétù, nabì Ìsayà núnɔ mbǎ wò dhu mà, ní Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale nzínzì ǒ màtí, ábhǒ ale nyú náa'ù Yèsù. Ní, abádhí adúnà nzǐ òwu ndì dhu àvi rǒ kprangba, Pbàfàrisáyó-òdò nónzi ì í dhu-okú dò rò, akye ka kadùna òwu 'ípfo, kodì ì unduta-idzà ǒ rò nídhunǐ. 43 Abádhí náazè ìndrǔ rǐ 'ífù dhu, ròsè Kàgàwà rǐ 'ífù dhu dònà.

Kàgàwà nítǔdiya ìndrǔ-ànyǎ Yèsù bhà ɔte-bvɛ rǒ dhu

44 Wò dhu-dzidǒ, Yèsù apè ɔte ɔrú tǔna nyé nà, ndàtì: «Ndi ale náapè ima ná'ù, ní kà'ù nzá ima kèlě, pbétù kà'ù wà yà ima nivi mirà yà adzi ǒ ale mà átò. 45 Ndirò, ndi ale apè ima àlǎ, nála wà yà ima nivi yà adzi ǒ ale mà átò. 46 Ima, yà adzi ǒ awáwù tǐrò, ma mirà ndínǐ ìnzǐ ima nà'ù ale náadù tǐ àdi ìnò ǒ. 47 Ndi ale náapè ma múnɔna dhu ìri, ìnzǐ ndàdù ndi dhu níli afína ò, ní ndi ale-dǒ rádù anya òtdì ní nzǐ ima. Obhó tǐ, ma mirà nzá ndínǐ mitdì tǐ anya yà adzi ǒ ale dǒ, pbétù ma mirà ndínǐ ma migú tǐ yà adzi ǒ ale ìgǔ tǐ. 48 Ndi ale apè ima nódho, ìnzǐ ndàdù ma múnɔna dhu ná'ù, ní ndi ale nábà wà ànyàna òtdì rǐ dhu. Yà ma múnò ɔte ní ndi kà-ànyǎ nòtdíya yà adzi ǒ dhu-tsù rǐ ndòdì nínganǐ. 49 Obhó tǐ, yà ma marúnɔna dhu núnɔ ma marí nzǐ ràhɛ údù rò ma-tǐrò. Pbétù kǎráhɛ Àbadu Kàgàwà, yà ima nivi mirà yà adzi ǒ ale bhà rò. Ka nyú ndìtǐrò ní ndi dhu náyǎ idù ma màkǎ múnò dhu mà, ma màkǎ mɔvò ìndrǔ tò dhu mànà dhu

dǒ. ⁵⁰ Ndirò, ma m̀̀ni wà dhu yà kǔyǎ dhu rǎrǎ ndì dhòdhòdhóngà tó ípìrǒngà níbhò rádù ìndrù tò dhu. Ní, yà ma m̀̀nɔna dhu núnɔ ma mí àdhàdhì Àbadu Kàgàwà nǔyǎ ka idù dhu bhěyi.»

13

Yěsù rǎ pb̀̀ndà ábhàlǎ-pfò nù'ò dhu

¹ Tsútsǎ nínɡaní P̀̀b̀̀yàhúdí tó Pásika tó m̀̀hendù ní'ina rórò, Yěsù ɔni dhu, yà adzi ǒ rò ndì ndí ndìv̀̀à, ndàrà Àbanà Kàgàwà bhà ònà kàsúmì r̀̀kǎ wà. Ní Yěsù, yà atdíđǒ yà adzi ǒ arí'ì pb̀̀ndà ale nazè, náadù abádhí òzè tdítđǒ ìnzǐ rádù ìku àzè nǎ.

² Ní pb̀̀ts̀̀ngǎnǎ, Yěsù mà ní'ì ònyù-tsùnǎ pb̀̀ndà ábhàlǎ mànà. Nírò ní ndì P̀̀f̀̀m̀̀v̀̀ɔ níitsu dhu Yudhà, Sìmonì Ìskàrìyotà t'íd̀̀hùnà-afí ò, ndínǎ Yěsù nipfo tí ndàbhɔ òmvũ-fó. ³ P̀̀b̀̀étù, Yěsù nyú núnɔni dhu, iwà Àbanà Kàgàwà ribho kóró dhu dǒ ádr̀̀ngbǎngà tó ɔbi fóná. Ndirò, kǔni wà dhu, ndì nyú ndì rírà Àbanà Kàgàwà-ti'ò rò, ní ndì rǎrǎ ndàdũ Àbanà-ti'ò. ⁴ Ní, Yěsù iwà ndì ònyù-tsùnǎ rò, ndìwà rònà ɔrú m̀̀dzarù, ndìli igi. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù b̀̀r̀̀èse nídyi ndìsǒ mv̀̀na 'ò nǎ. ⁵ Tdítđǒ, kǎdù idha ìdyi ndòdhò ádr̀̀ngbǎ sǎnì ǒ, ndàdù ndòpè ndù'ò pb̀̀ndà ábhàlǎ-pfò nǎ, ndàdù àrà ùndonà rǒ yà mv̀̀na 'ò ndì ndìs̀̀nà nǎ b̀̀r̀̀èse nǎ. ⁶ Ní, Yěsù níitdègu àrà àhɔ Sìmonì Péterù tí, ní Péterù adù dhu ìvu kà-tsǔ, ndàti: «Ínyi nyú pb̀̀kà Ádr̀̀ngbǎlé tírò, nyi nyòzè tí nyu'ò pf̀̀du?» ⁷ Ní, Yěsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Yà ma m̀̀nɔzina dhu núnǎ nyi

nyí nǝ kòmbí, pbétù, nyi nyaraya kùni olù.» ⁸ Ní, Péterù adù àtìnà Yèsù nǝ: «Nyí nyí nǝ pfõdu ù'õ akèkpá màtí.» Ní, Yèsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ìnzǝ ma mapé pfõnu nú'õ, ní àlě kǝ'ì ìmbǝ irita nà inyi mànà.» ⁹ Ní, Simoni Péterù adù dhu àdu Yèsù tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, wò dhu bhěyi kà rǝ'ì rò, nyi nyí nǝ pfõdu kèlě nú'õ, pbétù, nyi nyí otsúdu mà, dùdu mànà nú'õ átò!» ¹⁰ Ní, Yèsù adù àtìnà kǝnǝ: «ƒwà ndì nù'o ale rǝ'ì mbǝ ndì ndí ndù'õ tdítđó dhu-atdyú nà. Pbétù kà rǎdù àkǝ ndù'õ pfõna kèlě, iwà ndì ndilǎ kóró otu ò nídhunǝ. Nyǝ nyú, nyǝ nyilǎ wà Kàgàwà-nyìkpó ò. Pbétù, nyǝ kóró nyǝ nyilǎ nzá kà-nyìkpó ò.» ¹¹ Obhó tí, Yèsù núuni ndìpfõ rí ndàbhu ndì òmvũ-fó ale angyangyi. Ndi dhu-okú dò rò ní ndì kǝti pbìndà ábhǎlǝ nǝ: «Nyǝ kóró, nyǝ nyilǎ nzá Kàgàwà-nyìkpó ò.»

¹² Pbìndà ábhǎlǝ-pfò ndì ndù'õ dhu lutìnǎ, Yèsù adù yà ròná rò ndì ndìwànà mùdzarù nídyì ndáfõ ròná, ndàdù ndàdu ònyù-tsù. Nírò ní ndì kǝvú dhu pbìndà ábhǎlǝ-tsù, ndàti: «Nyǝ nyùnì tí ùnǝ yà ma mònzì rùkú dhu-tì? ¹³ Nyǝ nyárí ima nánzi Màlimò tí, ndirò Ádrùngbǎle tí. Ní ndì dhu ní obhó dhu. Obhó tí, ima ní ndì Màlimò. Ndirò, ima ní ndì Ádrùngbǎle. ¹⁴ Nírò ima, fùkú Màlimò tírò nyú, ndirò fùkú Ádrùngbǎle tírò nyú, ma mù'õ pfõku rò, dhu àkǝ nyõngò pfõku ù'õ nzínzìku ò átò. ¹⁵ Obhó tí, yà fùkù ma mìtè dhu ní ófò, ndínǝ nyǝ nyongó tí dhu ònzì átò odhíkù rǝ yà rùkú ma mònzì dhu bhěyi. ¹⁶ Ma mí obhó dhu núno fùkù:

Kasutále bhà ádrùngbǎnga nósè nzá pbìndà kasu tó ádrùngbǎle bhà ádrùngbǎnga dònǎ. Ndirò, òvi ka kòvi ale bhà ádrùngbǎnga nósè nzá yà ndì nòvi ale bhà ádrùngbǎnga dònǎ*. ¹⁷ Kònǎ, kòmbí nyǎ nyùnì wà kǒkò dhu. Ní, nyǎ nyádù hirò ònzì i dhu nyǎ nyònzì nǎ.»

¹⁸ Tdítdǒ Yēsù adù àtìna pbìndà ábhàlǐ nǎ: «Ma mùnò nzá wò dhu okúkù dǒ rò kóró. Ma mùnì wà ima nyú ma mǒvò nzínzìkù ǒ ale. Pbétù, Kàgàwà bhà Andítá arúnona dhu náká rònzi ndì. Ndi Andítá arátina: «Yà atdíkpá mǎ marí dhu ònyu màna ale, nóngò wà rùdú òmvǔ tí.» ¹⁹ Ma mǒvò wò dhu angyangyi fǔkù, inzà ndi dhu àpè ndònzì rórò. Ndi dhu bhěyi ní ndi, ndi dhu rǐtsi ndònzì nínganí, nyǎ nya'uya dhu, ima ràrì «Fǐ arǐ'ì ale.» ²⁰ Ma mí obhó dhu núno fǔkù: ma mòvi ale náko ale, náko wà ima átò. Ndirò, ima náko ale náko wà yà ima nivi mirà yà adzi ǒ ale átò.»

Yēsù rǐ Yudhà rǐ ndìpfǒ, ndàbhù ndì òmvǔ-fó dhu nóvo dhu

(Mát 26.20-25; Mrk 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Wò dhu bhěyi ndì ndòtè dhu-dzidǒ, Yēsù-afi náadù àdi ndàmbe inga nírè dǒ atdítdǒ. Ní, kǎdù dhu òvò k pangba pbìndà ábhàlǐ tò, ndàti: «Ma mí obhó dhu núno fǔkù. Nzínzìkù ǒ atdí ale rǐ ndi mipfǒ, ndàbhù ma òmvǔ-fó.» ²² Ní, Yēsù bhà ábhàlǐ adù òko, 'àmbe 'àndà dǒ nzínziya ǒ, ìnzǐ 'adù adhi dǒ màtí kà rǒte dhu núni. ²³ Wò ndi kàsùmì ǒ, yà atdítdǒ Yēsù ózè pbìndà ábhàlǐ

* **13:16** 13.16 Yùw 15.20

nzínzì ǒ atdí ábhàlǐ ní'ì Yěsù-tí ndì ndàdi ònyù-tsùnǎ ró. ²⁴ Ní, Sìmonì Péterù adù kàvi iwina ǒ rivù dhu Yěsù-tsǔ, rǎrǐ àdhi ndi kà rǔbhi òte rǒ dòná. ²⁵ Ní, wò ábhàlǐ adù ndilò Yěsù dò, ndàdù dhu ìvu kà-tsǔ, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ádhi ndi?» ²⁶ Ní, Yěsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ndi ale ní yà ma mí m̀gati-afà nídyì modù supù ò, madù àbhùnà fìndà ale.» Nírò ní ndi Yěsù adù m̀gati-afà nídyì, ndòdù supù ò, ndàdù àbhùnà Yudhà, Sìmonì Ìskàriyotà t'ídhùnà tò. ²⁷ Yudhà nítdègu wò m̀gati-afà àkǒ, ní Sitanì adù òtsù kà-afì ò. Ní Yěsù adù àtìnà Yudhà ní: «Wò nyi nyòzè nyonzi dhu, náǎ nyonzi tsàkàtsàkà.» ²⁸ Kǒkò uró ì'ì ale nzínzì ǒ, atdí ale mà nùuni nzá àdhu-okú dò rò màtí Yěsù rǐ wò dhu nùno kà tò dhu. ²⁹ Yà fùrangà tó isòwǔ nódò Yudhà arí dhu-okú dò rò, abádhí nzínzì ǒ atdídhená ale náadù dhu àtì, Yěsù àvi ka rùdzì m̀hendù tò àkǎ kudzi dhu dhu tí. Ndirò ngàtsi nǐ, abádhí adù dhu àtì Yěsù àvi ka rùndò fùrangà nǎkùtále tò dhu tí. ³⁰ Pbétù, m̀gati-afà ndì ndàkò Yěsù-fó rò, ndàdù ònyùnà dhu-dzidǒ, Yudhà náadù àhu dòtsí ndàrà. Wò ndi kàsùmì ǒ, inga náadù ì'ì iwà ndì ndàti ró.

Hyátá-owútá

³¹ Yudhà àhu idza rò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Kòmbí nga ní ndi Ìndrǔ t'ídhùnà-ovò ilè ndì nǐ. Ndirò, kòmbí nga ní ndi Kàgàwà-ovò ilè ndì kà-nyutsi nǐ. ³² Kàgàwà-ovò náapé ndilè kà-nyutsi, ní Kàgàwà adùya kǒvò àbhu rilè ndì átò nyunatsi, ndirò kàrǐ ndi kǒvò àbhǔ rilè ndì kòmbí tí. ³³ Pbànǐnzó, àlě kí'ì atdíkpá nyǐ mànà ákě kàsùmì kèlě tí. Nyǐ nyí

μονε ὄνε. Ní àdhàdhì yà ma mùnò Pbàyàhúdí tò dhu bhěyi tí, ma mátina nyí nǎ átò, yà ma mǎrà i nyí rǎrǎ nǎ àdù òwu ùvò. ³⁴ Ní, kǎnǎ fǔkù ma mùbhà uyátá owútá: nyòzè nyí nzínzikù ǎ. Àdhàdhì yà ima nyú ma mózè nyí dhu bhěyi, dhu àkǎ nyòzè nyí átò nzínzikù ǎ. ³⁵ Nyí nyapé nyòzè nzínzikù ǎ, nírò ní ndi kóró ale rǎdù dhu ùni, nyí rǎrǎ pbàkà ábhàlǎ nyú.»

*Yēsù rǎ Péterù rǎ ndòdhò dhu nóvo dhu
(Mát 26.31-35; Mrk 14.27-31; Luk 22.31-34)*

³⁶ Wò dhu-dzidǎ, Sìmonì Péterù adù dhu ìvu Yēsù-tsǎ, ndàti: «Ádrùngbǎlé, nyi nyára àdhà?» Ní, Yēsù adù dhu àdu kǎtò, ndàti: «Nyi nyí nǎ ìrà owùdu ǎ kòmbí, yà ma mǎrà i. Pbétù, nyi nyaraya ìrà owùdu ǎ olù.» ³⁷ Ní Péterù adù dhu ìvu tdítǎ kǎ-tsǎ, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ádhu ìnzǎ ma mǎrà kòmbí owùnu ǎ okúna dò rò? Ma mózè wà miwǎ pbàkà ìpìrǒnga okúnu dò rò.» ³⁸ Ní, Yēsù adù dhu ìvu kǎ-tsǎ, ndàti: «Inyi nyú nyi nyòzè tí wà nyiwǎ pbùkù ìpìrǒnga okúdu dò rò? Ma mí obhó dhu núno indù, ìnzá à'ù-akpà nǎpè òngò rórò, nyi nyí'ina iwà nyi nyòdhò ma ìbhù-gùna, nyàti ìnzá nyi rúni ma ró.»

14

*Yēsù ní Kàgàwà-tí'ò rǎ ìndrǎ àbhǎ rǎrà àhu
otu dhu*

¹ Yēsù adù àtìna tdítǎ pbìndà ábhàlǎ nǎ: «Inzǎ nyàbhù afíkù rìrè inga abho. Nyí nyàkǎ nyǎ'ù Àba Kàgàwà, ndirò nyí nyàkǎ nyǎ'ù ma átò.
² Àba Kàgàwà bhà idzá, òyá ka kóko ngari rǎ'ì

abho. Ìmbă kà rǐ'ì ndi dhu bhěyi nánǐ, ma mambènà nzǐ àtina ma ràrà wà ngari òbhòlò fǔkù. ³ Ndirò, ma mǎrà, madù ngari òbhòlò fǔkù rò, ma mí madù àdù mirà nyǔgù, ndínǐ ma mǎrà àdi ró, nyǐ nyadùya tí òwu òko átò. ⁴ Ndirò, yà ma mǎrà i ràrà otu nyǐ nyúni wà.»

⁵ Ní, Tùmasì adù àtina Yèsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, mǎ muni nzá nyi nyàrà i nga. Olu, mǎ madù ányì ràrà otu núnì ìngbà dhu bhěyi?» ⁶ Ní, Yèsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ìma ní ndi otu, obhóngà, ndirò ípiróngà. Atdí ale mà rǐ nzǐ àdù àrà àhu Àbadu Kàgàwà i, inzá ndì ndùdà otùdu ònǎ rórò. ⁷ Dhu apé ì'ì iwà nyǐ nyúni ma dhu tí, ní nyǐ nyúni wà Àbadu átò. Ní, ròpè ndì kòmbí, nyǐ nyùnì wà ka, ndirò nyǐ nyàla wà ka.»

⁸ Ní, Fìlipò adù àtina Yèsù nǐ: «Ádrùngbǎlé, ítè pé ndi Àbanu mǎ ràla, wòrí kèlě ní ndi àkǎ àkǎ fǎkà dhu.» ⁹ Ní, Yèsù adù dhu àdu Fìlipò tò, ndàti: «Hòkò, Fìlipò! Àlě kókò wà nyǐ mànà ábhǒ idho nyú tí, ní nyi nyàpè tí nzá munì? Ìma nála ale, nála wà Àbadu átò. Ní ìngbà dhu bhěyi dhu nyi nyádù àtina, ma rìtè pé Àbadu nyala nǐ? ¹⁰ Nyi nyà'ù tí nzá dhu, ma rǎrǐ'ì Àbadu-nyutsì, ndirò Àbadu rǎrǐ'ì nyudutsì? Yà ma maráwěna fǔkù dhu ní nzǐ ùdù rò àhu dhu. Pbétù, yà nyudutsì arádi Àbadu ní ndi arí pbìndà kasu ònzi. ¹¹ Nyà'u ima, yà ma mǎtina nyǐ nǐ, ima rǎrǐ'ì Àbadu-nyutsì, ndirò Àbadu rǎrǐ'ì nyudutsì rò. Ìmbă kǐ'ì ndi dhu bhěyi rò, nyà'u ima yà nyudutsinǎ rò rí ndònzì kasu-okú dò rò. ¹² Ma

mí obhó dhu núno fǔkù: ndi ale apé ima ná'u, ní yà ma márónzina kasu nónzì ndi ale rǎdù ònzi átò. Ndirò, kà rǎdù kònzì abho nyú ròsè yà ma márónzina-tsí dònǎ, Àbadu bhà ma mǎrà nídhunǎ. ¹³ Ǫvòdu rǒ nyǎ nyònzì kóró dhu-tsí, nónzì ma móngo ònzi, ndínǎ Àbadu-Ǫvò náadù tí ndilè Idhùnà-nyutsì. ¹⁴ Nyǎ nyapé óngo dhu nónzì fudú Ǫvòdu rǒ, nónzì ma móngo ònzi fǔkù.»

Yēsù rǎ Kàgàwà rǎ Ǽlǎ-Alafí níbhò dhu nóvo dhu
(Yùw 16.5-15)

¹⁵ Tdítdǒ, Yēsù adù àtìna pbìndà ábhàlǎ nǎ: «Nyǎ nyapé ì'ì ima nyǎ nyózè dhu tí, ní nyǎ nyàkǎ nyǎfu pbàkà uyátá. ¹⁶ Ima, ma mí Àbadu Kàgàwà nónzi rìbhò ngǎtsi Mùdzùnàba fǔkù, ndínǎ nyǎ nyongó tí òko màna dhòdhóhonganà. ¹⁷ Ka ní obhónga núdhě arí ìndrǔ tò Ǽlǎ-Alafí. Obhó tí, yà adzi ǒ ale rǎ nzǎ àdù kàko, ìnzǎ ì í kàlǎ, ndirò ìnzá ì úni ka dhu-okú dò rò. Pbétù nyǎ, nyǎ nyúni wà ka, atdíkpá nyǎ nyaróko ka màna, ndirò afíkù ò kàrádi dhu-okú dò rò.

¹⁸ Ma mí nzǎ nyǎbha ìzè tí, ma míngo ìngo tiku ò tdítdǒ. ¹⁹ Ìnzá òtrò idho ǒ, yà adzi ǒ ale rǎ nzǎ malǎ tdítdǒ. Pbétù nyǎ, nyǎ nyǎ malǎ àlǎ, ìnè ma mí'iya nyǎkpódu nà, ndirò ìnè nyǎ nyǎ'iya nyǎkpókù nà átò dhu-okú dò rò. ²⁰ Ndi idho rǎkǎ nínganí ní ndi, nyǎ nyǎniya dhu, ima rarí'ì ìnè Àbadu-nyutsì, nyǎ rarí'ì ìnè nyǎdutsì, ndirò ma rarí'ì ìnè nyǎkutsì.

21 Pbàkà ɥyátá nà'ù, ndàdù ifunà ale, ní ndi ma nózè ale. Ima nózè ale, nózè Àbadu rǎdù átò. Ndirò, ma mádù kòzè átò, madù mitè fíndà.»

22 Nírò ní ndi Yudhà, ìnzǐ ní Yudhà Ìskàrìyotà, níivú dhu Yēsù-tšǔ, ndàti: «Ádrùngbǎlé, ádhu ndi nyi nyádù nyitè fǎkà tí, ìnzǐ nyadù nyitè yà adzi ǒ ngǔkpà ale tò nǐ?» 23 Ní, Yēsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ndi ale náapé ima nózè, ní ndi ale rǎdù ma múnona dhu nífu. Àbadu rǎdù ndi ale nózè átò. Ndirò, mǎ mádù iwu Àbadu mànà ndi ale bhà, mǎdù mǎ móko róngà nóbhòlò kàbhà.

24 Pbétù, ìnzǐ ndi ale náapé mozè, ní rǐ nzǐ àdù ma múnona dhu nífu. Yà nyǐ nyírina ma múnona ró dhu ní rǐ nzǐ àhɥ ùdù rò. Pbétù, kà rǎhɥ yà ma nívi Àbadu ò rò.

25 Kòní, ma mùnò ndi dhu fǔkù, àdì ma màdì nzínzìkù ǒ rórò. 26 Ní, Àbadu rǐvina ɔvòdu rǒ Mùdzùnába, Hǐlǎ-Alafí, róngo kóró dhu núde fǔkù, ndàdù àrà yà fǔkù ma mùnò kóró dhu nábhɥ rǒ nyǐrè.

27 Ma mùbhà màrùngà fǔkù, ma màbhɥ pbàkà màrùngà nyú fǔkù. Ndirò, ma màbhɥ nzá ka fǔkù àdhàdhì yà adzi ǒ ale náarí kàbhǔ ìndrǔ tò òná ófò ǒ. Ní, afíkù àkǎ nzá ndìrè nga abho, ndirò nyǐ nyàkǎ nzá nyǒnzì ɔdɔ. 28 Nyǐ nyírì wà yà fǔkù ma mùnò dhu, matì: «Ma màrà wà, ndirò ma mí madù àdù tikù ò.» Ní nyǐ nyí'íná gukyè ima nyǐ nyózè dhu tí, ní idhèkù àmbènà ndìkǎ ìkǎ tí Àbadu ì ma màrà rò. Obhó tí, ndi Àbadu bhà ádrùngbǎnga nósè wà pbàkà ádrùngbǎnga dònǎ. 29 Kòní, ma mùnò wà ka fǔkù kòmbí inzá ndi dhu àpè ndònzì rórò, ndínǐ ndi dhu rǐ ndònzì

nínganí, nyí nyadùya tí dhu à'ù. ³⁰ Ma mí nzí òte abho nyí mànà tdítđ. Obhó tí, kòní yà adzi ǒ kamà Pfòmvo rìrà. Pbétù, rùdú kà rǒnzina atdí dhu mà rí'í mbá. ³¹ Pbétù, kà rìrà, ndíní yà adzi ǒ ale núuni tí dhu iwà ma rózè Àbadu, ndirò ma rarí dhu ònzi kǔyá idù dhu bhěyi. Nírò, nyìvà nyí, kòwu iró rò.»

15

Yěsù rí ndàti vǐnyò-kpa nyú tí dhu

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yěsù adù àtìnà pbìndà ábhàlì nǐ: «Íma ní ndi vǐnyò-kpa nyú*. Ndirò, Àbadu Kàgàwà ní ndi vǐnyò-kpa-ngbò òbhòlo arí ale. ² Ní kóró ɔpbídu, yà ìnzí arí itsu-kpǒ ì'ǒ, nú'a kà rǎdù ɛ'á tí rùdú rò. Ndirò, yà mběyi arí itsu-kpǒ ì'ǒ ɔpbídu-ngbò núwa kà rǎdù, ndíní adù tí itsu-kpǒ ì'ò abho nyú tdítđ. ³ Ní nyí, ɔpbídu tírò, nyí nyílǎ wà Àbadu-nyìkpó ǒ, yà fǔkù ma móvò ɔte-okú dò rò. ⁴ Nírò, dhu àkǎ nyòkò nyudutsì, àdhàdhì ma marádi nyukutsi dhu bhěyi. Vǐnyò-ɔpbí rí nzí àdù ò'ò, ìmbǎ ndì ndí'ì ndi vǐnyò-kpa rǒ rórò. Ní, ndi dhu bhěyi tí, nyí nyí nzí àdù atdí dhu mà nónzì inzá nyí nyòkò nyudutsi rò.

⁵ Íma ní ndi vǐnyò-kpa, ndirò nyí ní vǐnyò-ɔpbí. Ní, nyudutsì rádi, madù àdi nyunatsi ale, rǎdù itse nódhì abho nyú. Obhó tí, inzá nyí nyòkò nyudutsi rò, nyí nyí nzí àdù atdí dhu mà nónzì. ⁶ Inzá àdi nyudutsi ale, nóbvù ka kádù igi, àdhàdhì yà ìnzí arí itsu-kpǒ ì'ǒ vǐnyò-ɔpbí nú'a

* **15:1** 15.1 Ungbòta-Ayí ò, vǐnyò-kpa rìtèna dhu ní Pbàìsràyélí (Ìsa 5.1-7).

ka karí, kadù òbvùnà igi dhu bhěyi. Kà rǎdù òtdyù, kadù àndunà kawà kàzɛ ò, rǎdù ògbe. ⁷ Pbé̀tù, nyǐ nyapé òko nyɛdutsi, nyǎdù pbàkà ɔte nódò afíkɛ ò, ní nyònzì nyǐ nyòzè kóró dhu Àbadu-fó, ní ka rǎdù ndi dhu àbhɛ fùkù. ⁸ Nyǐ nyapé ídzi kasɛ tó itse nódhi abhɔ, nyǎdù dhu ìtè nyǐ rǎrǐ pbàkà ábhàlǐ nyú, ní Àbadu-ɔvò rǎdù ndilè. ⁹ Àdhàdhì Àbadu ózè ma dhu bhěyi, ma mózè nyǐ átò. Ní dhu àkǎ nyòkò ndi ma mózè nyǐ nǐ àzè ǒ. ¹⁰ Nyǐ nyapé pbàkà ɛyátá nífù, ní nyǐ nyádù òko nyǐ ma mózè nǐ àzè ǒ, àdhàdhì ma mífɛ Àbadu bhà ɛyátá, madù àdi kòzè ma nǐ àzè ǒ dhu bhěyi.

¹¹ Ma m̀nò wò dhu fùkù ndínǐ nyǐ nabhù tí nyǐ'ì pbàkà dhèdhe nà, ndi fùkù dhèdhe rǎdù àkǎ. ¹² Yàrí ní ndi pbàkà ɛyátá fùkù: <Nyòzè nyǐ nzínzìkɛ ǒ, àdhàdhì ma mózè nyǐ dhu bhěyi.> ¹³ Ìndrù rǐ ndàdzì ndòvè ɔdhína tó ngari ǒ nǐ àzè dònǎ róse ngǎtsi àzè rǐ'ì mbǎ. ¹⁴ Nyǐ nyádù òko ɔdhídu tí, yà fùkù ma m̀yǎ dhu nyǐ nyífɛ rò. ¹⁵ Ma mí nzǐ nyǎnzi tdítǒ pbàkà kasutále tí, ìnzǐ kasutále rǎdù pbìndà kasu tó ádr̀ngbǎle r̀nzina dhu ǹnì nídhunǐ. Pbé̀tù, ma mǎrí nyǎnzi ɔdhídu tí, Àbadu-tsù ma miri dhu ní ma móvò wà kóró fùkù nídhunǐ. ¹⁶ Ìnzǐ ní nyǐ ndi nyǐ nyòvò ma, pbé̀tù ima ní ndi ma móvò nyǐ. Ní, ma mòvì nyǐ nyòwù, ndínǐ nyǐ nyòdhi tí dhòdhòdhonganà róngo àdi itse. Ndi dhu bhěyi ní ndi, Àbadu rǎdù fóná nyǐ nyònzì ɔvòdu r̀ò kóró dhu-tsí nábhɛ fùkù. ¹⁷ Nírò, fùkù ma m̀yǎ dhu ní, nyǐ rǎkǎ nyòzè nyǐ nzínzìkɛ ǒ.»

Yà adzi ǒ ale rǐ Yēsù mà pbìndà ábhàlǐ mànà nón-drò dhu

(Màt 10.22-33; Yùw 16.1-3,33)

¹⁸ Tdítdǒ Yēsù àdù àtìnà pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Yà adzi ǒ ale náapé nyǒndrò, ní nyùnì dhu abádhí rón-drò wà ima àtò angyinǎ rò fǔkù. ¹⁹ Nyǐ nyí'iyana gukyè yà adzi ǒ ale tí, ní abádhí ádùyana nyòzè òzè tí, fíyó ale ní nyǐ nídhunǐ. Pbé-tù ima, ma mǒvò nyǐ abádhí nzínzì ǒ rò, màlì nyǐ igì. Ní nyǐ ní nzǐ yà adzi ǒ ale tdítdǒ. Ní ndì dhu-okú dò rò ní ndì abádhí óndrò nyǐ. ²⁰ Nyìrè pé yà fǔkù ma múnò dhu, matì: Kasutále bhà ádrùngbǎnga rósè nzá pbìndà kasu tó ádrùngbǎle bhà ádrùngbǎnga dònǎ. Ní, dhu apé ì'ì abádhí ávu rùdú dhu tí, ní abádhí rávu àvǔ rùkú átò. Ndirò, dhu apé ì'ì abádhí ífu ma múdhe fíyò dhu dhu tí, ní abádhí rǐ nyǐ nyúdhèna fíyò dhu nífǔ ìfǔ átò. ²¹ Obhó tí, abádhí rǒngò kóró kǒkò dhu ònzì rùkú okúdu dò rò, inzà ì únì ima níví mirà yà adzi ǒ ale dhu-okú dò rò. ²² Inzá ma mǐrà yà adzi ǒ, madù dhu òvò abádhí tò nánǐ, abádhí únǐyana nzǐ nzéren-ga nà ì í'ì dhu. Pbé-tù, kòmbí abádhí dǒ ka kí izǔ àbà kubà fíyó nzéren-ga tí dhu rǐ'ì mbǎ. ²³ Ima nón-drò ale nón-drò wà Àbadu átò. ²⁴ Inzá ma mónzì yà inzà atdí ale mà ná-pè ònzina dhu abádhí nzínzì ǒ nánǐ, abádhí únǐyana nzǐ nzéren-ga nà ì í'ì dhu. Pbé-tù, kòmbí abádhí àla wà ma mónzì dhu. Ní iwà ì àla ì dhu rórò màtí, abádhí òko òko ima ì óndrò, 'àdù Àbadu nón-drò átò ró. ²⁵ Abádhí ónzì kòrì dhu kóró, ndínǐ fíyó uyátá ò ka kúnò dhu náaká tí. Ndi uyátá ò ka

kati: <Abádhí óndrò ima ìmbă tǐnă na*.>

²⁶ Tdítdǒ Yēsù adù àtìnă pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Ábadu Kàgàwà-ti'ò rò, ma mí Mùdzùnàba nívi ìvi fùkù. Ndi Mùdzùnàba ní kà bhà rò rírà obhóngà tó Ìlǐlǎ-Alafí. Ní kà rírà àhɯ rò, ka ní'íya ndi pbàkà ngàmbì. ²⁷ Ndirò, nyǐ nyú mà átò, nyǐ ní'íya pbàkà ngàmbì, yà ndi napèna rò, àlě karí'ì inè atdíkpá nyǐ mànà dhu-okú dò rò.»

16

¹ Tdítdǒ, Yēsù adù àtìnă pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Ma mòvò wò dhu angyangyi fùkù, akye nyǐ nyowuya nyăwà fùkú a'uta ǒ rò nǐ. ² Ka kowuya nyǐpfo rǒ, kodì nyǐ unduta-dzà ǒ rò. Ndirò, yà rírà kàsùmì ǒ, nyǒkye rí ale nóowuya dhu ùni rǒ Kàgàwà rărǐ yà ì úlěna. ³ Ndirò, abádhí owuya ndi dhu ònzì rǒ inzà ì úni Ábadu Kàgàwà mà, ndirò inzà ì úni ima mà dhu-okú dò rò. ⁴ Nírò, ma mòvò wò dhu angyangyi fùkù, ndínì ndi kàsùmì rākă rò, nyǐ nyirèya tí dhu, iwà ma ravò ka fùkù.»

Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí-kàsǔ

Yēsù adù àtìnă tdítdǒ pbìndà ábhàlǐ nǐ: «Ma mòvò nzá wò dhu angyangyi fùkù, òko àlě kòko atdíkpá nyǐ mànà dhu-okú dò rò. ⁵ Nírò, kànǐ kòmbí ma màdu wà ma yà ma nívi mirà yà adzi ǒ ale-ti'ò. Ndirò, nzínziku ǒ atdí ale mà nívǔ nzá dhu tsùdú, ndàti: <Nyǐ nyàrà àdhà?> ⁶ Obhó tí, wò dhu bhěyi mà mòvò fùkù dhu nábhɯ wà nyǐ izɯ rùka nyǐ atdítdǒ! ⁷ Nírò, kànǐ ma mí obhó dhu nóvɔ fùkù kòmbí: ídzì dhu tí àkă atdítdǒ fùkù dhu ní marà Ábadu Kàgàwà-ti'ò. Obhó tí,

* 15:25 15.25 Zàb 69.5

inzá ma màrà kà-ti'ò rò, kabhà rò àmbènà ìrà Mùdzùnàba rǐ nǐ àdù ìrà tikù ò. Pbétù, ma mapé àrà, ní ma mádù ndi Mùdzùnàba nívi ìvi rìrà tikù ò. ⁸ Ní kà rǐrà àhɛ rò, kà rǐngò yà adzi ǒ ale tó nzéřnga nítè abádhí tò, ndádù abádhí àkǎnà 'ùbhi òná obhónánga tó otu nítè abádhí tò. Ndirò, kà rǐngò àdù Kàgàwà nítdìya anya ìndrǔ-dǒ tí dhu nítè átò abádhí tò. ⁹ Kà rǐngò inzá abádhí ná'ù ima dhu tó nzéřnga nítè abádhí tò. ¹⁰ Kà rǐngò obhónánga nítè fǔkù, ma mí madǔ Àbadu-ti'ò, ìnzǐ nyádù òwu ma àla rǒ tdítđ nídhunǐ. ¹¹ Ndirò, kà rǐngò Kàgàwà rǐ anya ìtdì ìndrǔ dǒ tí dhu nítè, iwà kǎtdì anya angyangyi yà adzi ǒ ádrùngbǎle Pfòmvo dǒ dhu-okú dǒ rò.

¹² Ma mí'ì ìnè fǔkù ma múnɔna tdítđ ábhǒ dhu nyú nà. Pbétù, ì dhu rǐ nǐ àdù dǔkù àlɛ kòmbí. ¹³ Ndi Hǐlǎ-Alafí, yà obhóna nítè rí ìndrǔ tò rǐrà àhɛ rò, kà rǐngò nyǔndà kóró obhóna* tó otu ǒ. Obhó tí, kà rǐ nǐ ongo ònà rò nyú àhɛ dhu núnò ìndrǔ tò. Pbétù, kà rǐngò ùnòná fǔkù dhu ní Àbadu-tsǔ ndi ndírina dhu. Ndirò, kà rǐngò òvòná fǔkù dhu ní ì nɔnziya dhu. ¹⁴ Kǎraya ɔvòdu nábhu rǒ rìlè ndi, ma maraya dhu náwe rǒ kà tò, kà ràdù ùdàná fǔkù dhu-okú dǒ rò. ¹⁵ Àbadu-fó rí'ì kóró dhu ní pbàkà dhu. Ndi dhu-okú dǒ rò ní ndi ma màti nyǐ nǐ, obhóna tó ndi Hǐlǎ-Alafí raraya ma màwe fǐndà dhu nǔdà rǒ fǔkù.»

Yēsù bhà ábhàlǐ tó izu rǐ ndùgèrè ndòngò dhèdhe tí dhu

* 16:13 16.13 14.6

16 Tdítdǒ, Yěsù adù àtìna p̀bìndà ábhàlǐ nǐ: «Ngúfe idhɔ ǒ, nyǐ nyí nǐ malá. Ndirò, ngúfe idhɔ dzidǒ, nyǐ nyí malá àlǎ tdítǒ.»

17 Ní, kàbhà ábhàlǐ nzínzì ǒ atdídhena áe náadù 'òpè 'òngù dhu tsùyá nzínziya ǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Wò kà rǎwěna àlě tò dhu-tì ní àdhu? Kà rǎtina: <Ngúfe idhɔ dzidǒ, nyǐ nyí nǐ malá, ndirò ngúfe idhɔ dzidǒ, nyǐ nyí malá àlǎ tdítǒ.> Ndirò, kà rǎtina átò: <Ma mǎrà Àbadu Kàgàwà-tì'ò.>» 18 Abádhí adù òko, 'àmbe dhu òngù dǒ tsùyá tdítǒ, 'àmbe àtìna dǒ: «Wò kà rǎnɔna ngúfe idhɔ-tì nyú ní àdhu?» Ní, abádhí adúnà òwu dhu àdu rǒ ìtírò tí, 'àti: «Ínzá àlě kùni wò kà rǎnɔna dhu-tì.»

19 Ní, Yěsù ɛni dhu abádhí rǎrǐ dhu ònzi ndíní ì iyú tí dhu tsùná. Ní kǎdù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàti: «Nyǐ nyátí dhu òngù tsùkú nzínziku ǒ, yà ma m̀nò dhu dǒ? Ma màti, ngúfe idhɔ dzidǒ nyǐ rǎrǐ nǐ malá, ndirò, ngúfe idhɔ dzidǒ, nyǐ rǎrǐ malá àlǎ tdítǒ. 20 Ma mí obhó dhu núno fùkù: Nyǐ nyɔdziya, izu rǎdù nyũka atdítdǒ fùkù àpbè-okú dò rò. Pbétù, ndi dhu adùya yà adzi ǒ ale-idhè nábhɛ rǐka ndi ìkǎ tí. Ndirò, nyǐ nyokoya izùku ǒ, pbétù fùkù izu náadùya ndùgèrè, ndòngò dhèdhe tí. 21 Ɔna rǐ ndàkà tsìbhále, náaróngo ì'ì izu ǒ, ndi ndí ndùgu òná kàsùmì nínù wà ndi nídhunǐ. Pbétù ndi ndùgù ndi rò, kà rǐ nǐ adù yà ndi ndàbàna àpbè nírè tdítǒ, ngbángba ndi ndùgù yà adzi ǒ dhu ìka idhèna dhu-okú dò rò. 22 Nírò, nyǐ nyú mà átò, nyǐ nyí'ì izu nà kòmbí. Pbétù, ma mí nyǎlǎ àlǎ tdítǒ. Nírò ní ndi idhèku níkaya ndi, ìnzǐ atdí

ale mà ràdù ndi fùkú dhèdhe nótù. ²³ Ndi idho rìrà nìnganì, nyi nyowuya nzi atdí dhu mà nívu rǒ tsùdú. Ma mí obhó dhu núno fùkù: ovòdu rǒ nyi nyònzì kóró dhu, nábhù Àbadu Kàgàwà rǒngò àbhù fùkù. ²⁴ Rìrà àhù kòmbíngà ò, nyi nyàpè nzá atdí dhu mà nónzi kà-fó ovòdu rǒ. Nírò, nyòngò dhu ònzi kà-fó, ní kà rǒngò àdù ndi dhu nábhù àbhù fùkù, ndínì idhèku náadù tí ndìka atdídǒ.»

Yèsù ràtina iwà ndi rònzi yà adzi lè mà dhu

²⁵ Yèsù adù àtìnà tdítǒ p̀b̀indà ábhàlì nì: «Ma m̀ǹǹò kǒkò dhu fùkù mbóli ǒ. P̀b̀étù, kàsùmì rìrà ìrà, yà ìnzì ma m̀ngò dhu òvò ònà fùkù mbóli ǒ. Ndi kàsùmì ǒ, ma m̀ngò Àbadu Kàgàwà dǒ dhu nóvò k̀p̀angba fùkù. ²⁶ Ndirò, ndi kàsùmì ǒ, nyi nyóngò dhu ònzi ovòdu rǒ Àbadu-fó. Ma màtì nzá nyi nì, ma r̀r̀r̀ ndi òngò m̀tsò Àbadu rǒ okúku d̀ò r̀ò. ²⁷ Obhó tí, Àbadu nyé ndìtìrò nózè wà nyi, nyi nyózè ima, nyádù dhu à'ù, ma rìrà Kàgàwà-tì'ò r̀ò dhu-okú d̀ò r̀ò. ²⁸ Ima nyé, ma m̀rà Àbadu-tì'ò r̀ò, m̀rà àhù yà adzi ǒ. Ní kòmbí, ma mí m̀v̀à yà adzi ǒ r̀ò, madu ma kà i.»

²⁹ Ní, Yèsù bhà ábhàlì àdù àtìnà kà nì: «Kòni, kòmbí nga ní ndi nyi nyòtè k̀p̀angba fàkà, ìnzì nyùnò atdí dhu mà mbóli ǒ nì. ³⁰ Ndirò kòmbí mã m̀ni wà dhu, nyi r̀ni wà kóró dhu, ndirò nyi rarì ìndr̀ r̀r̀èna ndínì ndì ndivú tí dhu núnì angyangyi. Ndi dhu-okú d̀ò r̀ò ní ndi, mã mà'ù wà dhu nyi rìrà Kàgàwà-tì'ò r̀ò.»

³¹ Ní, Yèsù àdù dhu ìvu abádhí-tsù, ndàtì: «Nyì nyà'ù tí wà dhu kòmbí? ³² Kànì kàsùmì rìrà,

ndirò, ndi kàsùmì nyú náká wà. Ní, nyí nyí nyíndà rùdú rò, ngátsi ale ròdyi otùna, nyádu mabhá atdíró. Pbéù, ma mí nzí mabha atdíró, inè Ábadu rí'ì atdíkpá ima mànà nídhuní. ³³ Ma mòvò wò dhu fùkù ndíní nyí nyabá tí màrùngà nyudutsi. Obhó tí, yà adzi ǒ nyí nyí àpbè nába àbà. Pbéù, àpé nyònzì odo, ma mònzì wà yà adzi-lèmà nídhuní.»

17

Yèsù rí ndìtsò Ábanà rǒ pbìndà ábhàlì-okú dò rò dhu

(Ròm 8.34; Èbr 7.24-25)

¹ Wò dhu bhěyi ndì ndòtè dhu-dzidǒ, Yèsù agéré ndì, ndàndà òrù-akpà ò nga, ndàdu ndìtsò, ndàti: «Àba Kàgàwǎ, kàsùmì náká wà. Ní, ábhǔ Idhùnǔ-òvò rìlè ndì, ndíní Idhùnǔ adù tí òvòǔ àbhǔ rìlè ndì átò. ² Nyi nyábhǔ ka rí'ì ádrùngbǎnga tó obi nà kóró ale dǒ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, kà rǒngo dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga nábhǔ fóná nyi nyábhǔ kóró ale tò. ³ Ndi dhòdhódhóngà tó ípìrǒnga ní: abádhí rùnì inyi kèlě atdíró rǎrǎ ndi obhóná Kàgàwǎ, ndirò abádhí rùnì Yèsù Krístò, yà nyi nyívi rìrà yà adzi ǒ ale. ⁴ Ma mábhǔ wà òvòǔ rìlè ndì yà adzi dǒ, madù yà fudú nyi nyibho ndíní ma mǒnzì tí kasu nǒnzì mitò. ⁵ Ní kòmbí, inyi Ábá, ábhǔ òvòdu rìlè ndì tinú ò, àdhàdhì yà inzá nyi nyàpè yà adzi òbhòlò rórò, òvòdu níilè ndì tinú ò dhu bhěyi.

⁶ Ma mábhǔ wà òvòǔ, yà adzi ǒ ale nzínzì ǒ rò nyi nyóvò, nyibhò fudú ale rùnì. Abádhí

ní'ì pbùkù ale, ní nyi nyádù abádhí níbhò fudú. Ndirò, abádhí nódò wà pbùkù ɔte afíya ò. ⁷ Ní kòmbí, abádhí núni wà dhu, yà fudú nyi nyíbhò kóró dhu ráhɛ fɛnú rò. ⁸ Obhó nyú, ma múdà wà yà abádhí tò ma múdà tí nyi nyíbhò fudú ɔte abádhí tò, abádhí ràdù àkɔnà mběyi nyú. Abádhí úni wà dhu, obhó tí ma rírà tinɛ ò rò, 'àdù dhu à'ù átò nyi rívì ndi ima.

⁹ Abádhí-dǒ nga ní ndi ma mí mitsò nǐ. Ma mí nzǐ mitsò yà adzi ǒ ngǔkpà ale-dǒ. Pbétù, ma mí mitsò yà fudú nyi nyíbhò ale dǒ, pbùkù ale tí abádhí rǐ'ì dhu-okú dò rò. ¹⁰ Kóró ale, yà fudú rǐ'ì ní pbùkù ale, ndirò yà fɛnú rǐ'ì kóró ale ní pbàkà ale. Ndirò ɔvòdu náarí ndilè abádhí-nyutsì. ¹¹ Àbá, ma mí nzǐ àdi tdítǒ yà adzi ǒ. Pbétù, abádhí nóko òko yà adzi ǒ. Ndirò kòmbí ma mára tinɛ ò. Ní Hlǎ Àba Kàgawǎ, ódɔ abádhí yà dùdú nyi nyóvò ɔvòɛ-ɔbì nǐ. Ndi dhu bhěyi ní ndi, abádhí ràdù òko atdí ale tí, àdhàdhì àlě ní atdí ale inyi mànà dhu bhěyi. ¹² Yà abádhí mànà mǎ mí'ì atdíkpá òná kàsùmì ǒ, ma mòdò abádhí, yà dùdú nyi nyavò ɔvòɛ-ɔbì nǐ. Ndirò, ma mòdò abádhí mběyi nyú, ìnzǐ atdí ale mà ràwǐ nzínziya ǒ rò. Pbétù, abádhí nzínzi ǒ rò àwǐ atdí ale ní, yà pbùkù Andítá* ò ka kandí dhu dóná, àwǎwíya dhu tí ale kèlě, ndínǐ ndi Andítá náadù tí àkǎ. ¹³ Ǔ! Àba Kàgawǎ, kànǐ kòmbí ma mí madǔ tinɛ ò. Ní ma móte wò dhu bhěyi, àdì ma màdì yà adzi ǒ rórò, ndínǐ pbàkà dhèdhe nírá tí abádhí. ¹⁴ Ima, ma móvò pbùkù ɔte abádhí tò, ní yà adzi

* 17:12 17.12 Zàb 41.10; Yùw 13.18

ǒ ale nádù abádhí òndrò òndrò tí. I ale óndrò abádhí, abádhí ní nzǐ yà adzi ǒ ale, àdhàdhì ima mà átò, ima ní nzǐ yà adzi ǒ ale dhu bhěyi dhu-okú dò rò. ¹⁵ Àbá, ma mí nzǐ mitsò rùnù, ndíní nyi nyugu tí abádhí yà adzi ǒ rò. Pbétù, ma mí mitsò rùnù, ndíní nyi nyodo tí abádhí Nzére ale, Pfòmvo rǒ rò. ¹⁶ Obhó tí Àbá, abádhí ní nzǐ yà adzi ǒ ale, àdhàdhì ima mà átò, ima ní nzǐ yà adzi ǒ ale dhu bhěyi. ¹⁷ Ní, útrǐ abádhí ròkò pbùkù ale tí obhónge-otù ǒ. Ndi obhónge ní pbùkù ote. ¹⁸ Nyi nyívi ma mirà yà adzi ǒ. Ní ndi dhu bhěyi tí, ma mòvi abádhí átò ròwù yà adzi ǒ ale nzínzi ò. ¹⁹ Abádhí-okú dò rò ní ndi, ma mábhù ma kóró ima nyú tíró indù, ndíní abádhí adù tí 'àbhù átò indù obhónge-otù ǒ.

Yēsù rǐ ndìtsò olù ndì na'uya ngǔkpà ábhàlǐ dǒ dhu

²⁰ Àbá, ma mí nzǐ mitsò yà fudú nyi nyíbhò ale-okú dò rò tí. Pbétù, ma mí mitsò átò yà abádhí rǒvona pbùkù obhónge tó ote níri rí, 'àdù ma'ù ale-okú dò rò màtí. ²¹ Ma mí mitsò átò, ndíní abádhí kóró níí'í tí atdí ale tí, àdhàdhì inyi Àbá, nyi nyarí'ì nyudutsì, madù ì'ì nyunutsì dhu bhěyi. Ma mí mitsò átò ndíní abádhí í'í tí atdí ale tí àlě-nyutsì, ndíní yà adzi ǒ ale náa'u tí dhu, nyi rívi ndi ima, mirà yà adzi ǒ. ²² Ma mábhù wà abádhí-ovò rilè ndì, àdhàdhì nyi nyábhù ovòdu rilè ndì dhu bhěyi, ndíní abádhí í'í tí atdí ale tí, àdhàdhì àlě karí'ì atdí ale tí inyi mànà dhu bhěyi. ²³ Ma mí'ì abádhí-nyutsì, nyadù ì'ì nyudutsì, ndíní abádhí oko tí kóró atdí ale nyú tí, yà adzi

ǒ ale ràdù dhu ùni nyi rívi ndi ima yà adzi ǒ. Ndirò, abádhí ràdù dhu ùni nyi róze ì, àdhàdhì nyi nyóze ima dhu bhèyi.

²⁴ Ndirò Àba Kàgàwǎ, nyi nyíbhò ndi abádhí fudú. Ní, ma mòze mǒwù òko atdíkpá abádhí mànà yà tinú ma mǎrà àdi ró, ndínì abádhí ala tí pbàkà ádrùngbǎnga tó awáwù. Ndi ádrùngbǎnga tó awáwù nyi nyíbhò idù, nyi nyazè ma inzà nyi nyàpè yà adzi òbhòlò rórò dhu-okú dò rò. ²⁵ Obhónánga tó Àba Kàgàwǎ, yà adzi ǒ ábhǒ ale mà nókò mbǎ ìnzǐ 'ùni nyi, ní ima, ma múni wà nyi. Ndirò, yà fudú nyi nyíbhò ale núni wà dhu nyi rívi ndi ma, mirà yà adzi ǒ. ²⁶ Ma mábhù wà ɔvɔnɔ abádhí rùni. Ndirò, ma mí kàbhù àbhù olù ríwu ngǔkpá ale mà rùni átò. Ma mí wò dhu ònzi, ndínì yà nyi nyóze ma nǐ àzè-tidò náadù tí àdi abádhí-afí ò, ndirò madù àdi abádhí-afí ò átò.»

18

Yēsù nǎlǎ ka kí kosò dhu

(Mát 26.47-56; Mrk 14.43-50; Luk 22.47-53)

¹ Wò dhu bhèyi ndi ndìtsò ndi dhu-dzidǒ, Yēsù mà pbìndà ábhǎlǐ mànà núuvò, 'àdù àda Kìdrǒnì tí kátina idhá-ngba-adzè. Ní ányì, atdí inga ní'ì ìnè. Ní, abádhí adù òtsù ndi inga ò. ² Yudhà, yà Yēsù ipfǒ rí ndàbhù òmvù-fó ábhǎlǐ, ní'ì iwà ányìrǒ nga núni átò. Obhó tí, Yēsù mà pbìndà ábhǎlǐ mànà, nóongónà òwu 'undu bìlìnganà ányìrǒ. ³ Ní, Yudhà idè fìndá pìkò-dòtsíró ale níiwú ùvò ndi inga ǒ. Ndi pìkò ǒ ní'ì pbànowí mà, yà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà Pbàfàrisáyó

mànà nívi sàndìrì mànà. Abádhí-fó ní'ì, òrù rórù tarà mà, mùle rǒ kàzù mà, màtsùmù mànà. ⁴ Ní Yěsù, yà angyangyi ròná rí ndònzì kóró dhu nùni, náandri abádhí tí ò, ndàdù dhu ivu tsùyá, ndàti: «Ádhi nyǐ nyónena?» ⁵ Ní, abádhí àdù dhu àdu kà tò 'àti: «Mǎ mónena ní Yěsù, Nàzàretì tó kigò ǒ ale.» Ní, Yěsù àdù àtìna abádhí nǐ: «Ìma ní ndi.» Ndi kàsùmì ǒ, Yudhà yà Yěsù ìpfǒ rí ndàbhù òmvǔ-fó ale, ní'ì inè átò abádhí nzínzì ǒ. ⁶ Ní, Yěsù itdègu ndìtè abádhí tò, ndàti: «Ìma ní ndi.» Ní abádhí adù 'àdu dziyà-dò nǐ olù, 'àdù 'àwà obvò. ⁷ Yěsù ivú dhu tdítǒ abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhi nyǐ nyónena?» Ní, abádhí adù dhu àdu Yěsù tò 'àti: «Mǎ mónena ní Yěsù, Nàzàretì tó kigò ǒ ale.» ⁸ Ní, Yěsù àdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ma mùnò wà dhu fǔkù mati, ima ràrǐ ndi. Ní, dhu apé ì'ì ima nóné nyǐ nyí dhu tí, ní nyùbhà kǎkà ngǔkpà ale ròwù.» ⁹ Yěsù atè wò dhu bhěyi, ndínǐ yà angyinǎrò ndi ndùnòna dhu náaká tí. Kǎti: «Àba Kàgàwǎ, yà fudú nyǐ nyíbhò ale nzínzì ǒ rò, ma mábhù nzá atdí ale mà ràwǐ*.»

¹⁰ Simoni Péterù ní'ì pbìndà obhi-akpà nà. Ní, kǐdhá ka òdhǔna ò rò, ndù'à pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà kasutále nǐ, ndìtsà fangà dòná bǐna. Ndi kasutále-òvò ní'ì Malkò.

¹¹ Pbétù, Yěsù adù àtìna Péterù nǐ: «Péterǔ, ádǔ pbùkù obhi-akpà òdhǔna ò! Nyǐ nyòzè tí obhó yà Àba Kàgàwà ìbhò ndínǐ ma mòmǔvǔ tí àpbè tó kópà-tsù mòmǔvǔ?» ¹² Nírò ní ndi pbánówí tó pìkò, òyá ádrùngbǎle mà, Pbàyàhúdì tó sàndìrì mànà, náalú Yěsù 'òsò, 'àdù otsúna nùtsì.

* 18:9 18.9 17.12

*Yěsù nà ka kówu ùvò pbàkùhání tó ádròdrǒ
ale dǒ kamà, Anà-ònzǐ dhu
(Màt 26.57-58; Mrk 14.53-54; Luk 22.54)*

¹³ Wò dhu-dzidǒ, kǒkò Yěsù nòsò ale náawù kà nà wemberè tí Anà bhà. Ndi Anà ni'ì Kàyafà bhà aguna-akpà. Ndirò, wò dhu rǐ ndònzì òná ato ǒ, Kàyafà ni'ì ndi pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà. ¹⁴ Wò ndi Kàyafà ní ndi dhu navò Pbàyàhúdí tó ádròdrǒ ale tò, ndàti: «Dhu àkǎ atdí ale kèlě ròvè àlě tó pbìrì ǒ kóró ale tó ngari ǒ.»

*Péterù rǎtina inzà ndì rúnì Yěsù dhu
(Màt 26.69-70; Mrk 14.66-68; Luk 22.55-57)*

¹⁵ Yěsù nà ka kówu Anà bhà òná kàsùmì ǒ, Sìmonì Péterù mà, Yěsù bhà ngàtsi ábhàlǐ mànà, náambénà òwu dǒ átò Yěsù-owù ǒ ànyì. Wò ndi ngàtsi ábhàlǐ ni'ì iwà ndi pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà únì angyangyi. Ní, ndi ábhàlǐ adù òtsù Yěsù-owù ǒ, ndi pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà idza-ngbò ka kákpòrò nǐ kàlì ò. ¹⁶ Péterù adù ndùbhà irinǎ rò tsàtsùnǎ. Ní, wò Yěsù-owù ǒ òtsù ngàtsi ábhàlǐ, yà iwà pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà únì angyangyi náahù iri, 'iwù òte yà tsàtsù-ngbò òdò rí tsìbhá sàndìrì nà. Ndi sàndìrì adù Péterù àvi ròtsù kàlì ò. ¹⁷ Ní, kàlì ò Péterù òtsù rò, wòrí tsìbhá sàndìrì níwú dhu kà-tsǔ, ndàti: «Nyi nyú, nyi tí nzǐ átò wò ale bhà ábhàlǐ nzínzì ǒ atdí ale?» Ní, Péterù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Hóò! Ìnzǐ ní ma kàbhà ábhàlǐ.» ¹⁸ Wò ndi kàsùmì ǒ, gírì ambénà ò'ò dǒ atdí. Ní, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà bhà kasutále mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí

sàndìrì mànà, náadù òko 'àmbe yà ì èto kàzù òvò dǒ. Ní, Péterù adù àdi átò, ndàmbe kàzù òvò dǒ atdíkpá abádhí mànà.

Anà rǐ dhu òngù Yēsù-tsǔ dhu

(Màt 26.59-66; Mrk 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Wò Péterù mà rǐ kàzù òvò òná kàsùmì ǒ, Anà, pbàkùhání dǒ ádrùngbǎ kamà, náadù ndòpè ndòngù dhu Yēsù-tsǔ, kàbhà ábhàlǐ mà, ndirò yà ìndrù tò kǎrúdhěna dhu mànà dhu dǒ.

²⁰ Ní, Yēsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ma mára dhu òvò rǒ kpanjanga kóró ale tò. Ndirò, ma mára dhu ùdhe rǒ bìlìnganà Pbàyàhúdì tò, yà abádhí núndu ì fǐyò unduta-dzà ǒ màtí, ndirò, Kàgàwà bhà idza ǒ màtí òná kàsùmì ǒ, ìnzǐ madù àrà atdí dhu mà nórù rǒ abádhí rǒ. ²¹ Ní, ádhu nyì nyí dhu òngù tsùdú nǐ? Nyì nyàkǎ nyongù yà tsùdú abádhí írì fǐyò ma múnɔna ró dhu abádhí-tsǔ. Abádhí únì ndi fǐyò ma múnò dhu mběyi.»

²² Ní, wò dhu ùno Yēsù rǐ òná kàsùmì ǒ ní ndi, ànyìrǒ ì'ì atdí sàndìrì níndri Yēsù-ti'ò, ndòpbi kà-bi-bhù, ndàdù dhu ìvu tsùnà, ndàti: «Nyì tí àdù ɔte àdu wò dhu bhěyi pbàkùhání tó ádrùngbǎ kamà tò?» ²³ Ní, Yēsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Ma mapé ì'ì nzére ma mòtè dhu tí, ní ítè pé ndi nzére ma múnò dhu. Ndirò, dhu apé ì'ì mběyi ma màdu dhu kàtò dhu tí, ní ádhu nyì nyí ima núpbi okúna dò rò?» ²⁴ Wò dhu-dzidǒ, Anà náadù Yēsù àbhù kowù nà ètsi ka kùtsì ɔtsúna rórò pbàkùhání tó ádròdrǒ ale dǒ kamà Kàyafà bhà.

Péterù ràtina tdítǒ ìnzá ndì rúnì Yēsù dhu

(Màt 26.71-75; Mrk 14.69-72; Luk 22.58-62)

25 Wò ndi Yěsù nà ka kówu Kàyafà bhà ònà kàsùmì ǒ, Sìmonì Péterù adì kàzù-tsùnǎ tí, ndàmbe kàzù òvò dǒ. Ní, ka kivú dhu kà-tsǔ, kati: «Nyì tí nzǐ átò wò ka kówu nà ale bhà ábhàlǐ nzínzì ǒ atdí ale?» Ní, Péterù adù ndàgò, ndàti: «Hòò! Ìnzǐ ní ma wò ale bhà ábhàlǐ.» 26 Ní, Anà bhà kasutále nzínzì ǒ atdí ale náadù dhu ìvù Péterù-tsǔ, ndàti: «Hòkò! Ma màlanà tí obhó nyǐ atdíkpá wò ale mànà inga ǒ?» Wò ndi ale ní'ì, yà Péterù ù'ànà, ndìtsà bǐna ale mà t'ídzá ale. 27 Ní, Péterù adù ndàgò àgò tí tdítǒ, ànyìǒ rò tí, à'ù-akpà ràdù òngò.

Pbàró má tó pbìrì ǒ Lìwalì rǐ dhu òngù Yěsù-tsǔ dhu

(Màt 27.1-2,11-14; Mrk 15.1-5; Luk 23.1-5)

28 Wò dhu-dzidǒ, ka kuvò Yěsù nà kútsingá nyú Kàyafà bhà rò, kowù nà Lìwalì Pìlatò bhà idzá-yà-ba ò. Phétù, kǒkò Yěsù nà òwù ànyì Pbàyàhúdì náadù 'ùvo ùvǒ tí, ìnzǐ 'òtsù Pìlatò bhà idza-ngbò ka kákpòrò ní kàlì ò. Abádhí anzì ndi dhu, akye ì owuna òtì Kàgàwà-nyìkpó ǒ, ìnzǐ 'àdù Pásìka tó mùhendù tó ònyù nónyù nǐ. 29 Ní, Pìlatò náadù àhù ndàrà abádhí-tí'ò, ndàdù dhu ìvù abádhí-tsǔ, ndàti: «Ádhu nyǐ nyòbhù yà ale okúna dò rò?» 30 Ní, abádhí adù dhu àdu Pìlatò tò, 'àti: «Ìnzǐ kí'íná gukyè nzére dhu ònzi arí ale tí, ní mǎ màmbènà nzǐ kòsò mǐwù nà fànu ò.» 31 Ní, Pìlatò adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyìdyi ka nyòtdì ànyàna nyǐ nyú tírò yà fùkú uyátá núnò ka dhu bhěyi.» Ní, kǒkò Yěsù nà òwù ànyì Pbàyàhúdì náadù àtìnà Pìlatò nǐ: «Ìmbǎ mǎ mí'ì ìndrǔ-ànyǎ nótdì mǎ mí, ndínǐ ka kohò tí nǐ rusà

nà.» ³² Wò dhu anzì ndì, ndíní yà Yěsù avò angyangyi ìngbà dhu bhěyi ⲟⲩⲉ-tidò nǐ màtí ndì ndovéya dhu náaká tí*.

³³ Wò dhu-dzidǒ, Pilatò adù ndàdu pbìndà idzá-yà-ba ò, ndàdù Yěsù ànzì ndivũ dhu tsuná, ndàti: «Nyì nyú, nyì tí Pbàyàhúdì tó ádrùngbǎ kamà?» ³⁴ Ní, Yěsù adù dhu ìvu kà-tsǔ, ndàti: «Nyì nyú, nyì tí wò dhu ìvũ afínɛ nyú ò rò àhɛ rórò? Ndirò ngǎtsi nǐ nyì tí kivũ ngǎkpà ale náwɛ ndì dhu ìndù dùdú dhu-okú dò rò?»

³⁵ Pilatò ìvú dhu tdítǒ Yěsù-tsǔ, ndàti: «Ìma tí Màyàhudì? Fàkú pbìrì ǒ ale nyú mà, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mànà nípfò ndì nyì 'ìbhò nyì fudú. Ní ádhu nyú nyì nyáfǎ?» ³⁶ Ní, Yěsù adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Pbàkà idzi ní nzǐ yà adzi ǒ idzi-tidò. Pbàkà idzi í'íná gukyè yà adzi ǒ idzi-tidò tí, ní pbàkà ale àmbènà 'ùgye ùgye dùdú ìnzǐ ka kipfo tí ìma, kabhɛ ma Pbàyàhúdì tó ádròdrǒ ale-fó. Pbétù, kòmbí pbàkà idzi ní nzǐ yà adzi ǒ idzi-tidò.» ³⁷ Pilatò adù dhu ìvu Yěsù-tsǔ tdítǒ, ndàti: «Olu ìnyi, nyì tí ádrùngbǎ kamà?» Ní Yěsù adù dhu àdu kà tò, ndàti: «Ìnyi ní ndì nyì nyátina ìma rǎrǐ ádrùngbǎ kamà. Ìma ka kúgù yà adzi ǒ, madù ìrà ndíní ma mongó tí obhóngà nítè ìndrú tò. Obhóngà nózè 'ùni ale rǎdù tǔdu níri ìri.» ³⁸ Ní, Pilatò adù dhu ìvu Yěsù-tsǔ, ndàti: «Obhóngà nyú ní àdhu?»

*Yěsù-ànyǎ nótǎi ka kí ndíní ka koho tí dhu
(Màt 27.15-31; Mrk 15.6-20; Luk 23.13-25)*

Wò dhu bhěyi ndì ndivũ dhu Yěsù-tsǔ dhu-dzidǒ, Pilatò adù àhɛ tdítǒ kàlì ò rò, ndàrà

* 18:32 18.32 12.32-33

Pbàyàhúdì-ti'ò. Ní kǎdù dhu òvò abádhí tò, ndàti: «Ma màla nzá wò ale dǒ ka kí anya nótdì okúna dè rò atdí dhu mà. ³⁹ Pbétù, yà fùkú màndù núnò ka dhu bhěyi, ma marí imbi ò ka kósò atdí ale níkòlò bílǐnganà fùkù yà Pásìka tó màhendù náarí ìrà dhu bhěyi. Ní, nyí nyòzè tí mikòlò Pbàyàhúdì tó ádrùngbǎ kamà fùkù?» ⁴⁰ Ní, abádhí àdù dhu àdu ìkù nyú ǒ Pilatò tò, 'àti: «Ìnzí ní wò ale ndi mà mòzè kíkòlò! Pbétù, mà mòzè kíkòlò ale ní Bàrabà!» Wò ndi Bàrabà ní'ì àrí ònzi arí ale*.

19

¹ Wò dhu bhěyi ihé-yà nádu dhu fíndà dhu-dzidǒ, lìwalì Pilatò náadù Yèsù àvi kalǔ, kǎvi asé nǐ. ² Nírò ní ndi pbànowí náadù okpèna nà itsu-dòkǎ tó mùkàkù nákpòrò, 'àfǒ Yèsù-dò rǒ, 'àdù òlòlù kanzù náfo kà-rǒ. ³ Abádhí nóowúnà ìwu rǒ Yèsù-ti'ò, 'àdù kàtsé, 'àti: «Yàmbù, Pbàyàhúdì tó ádrùngbǎ kamà!» Ndirò, abádhí adúnà òwu kà-bi-bhù nópbì rǒ átò.

⁴ Pilatò náahù tdítǒ kàlì ò rò, ndàrà ihé-yà ì, ndàdù àtìna abádhí nǐ: «Kòñí, ma mí wò ale náví kuvò nà kàlì ò rò, ndíní nyí nyuni tí dhu ìnzá ma ràla kà-dǒ ka kí anya òtdì okúna dè rò atdí dhu mà.» ⁵ Nírò ní ndi Yèsù adù àhù kàlì ò rò dóna rǒ okpèna nà itsu-dòkǎ tó mùkàkù nà, ndirò róná òlòlù kanzù nà. Ní, Pilatò adù àtìna ihé-yà nǐ: «Kàní ndi fùkù ale!» ⁶ Ní, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale mà, Kàgàwà bhà idza-ngbò òdò arí

* **18:40** 18.40 Ndi Bàrabà ka kasò imbi ò, kigò ǒ ndi nónzì wògò-okú dè rò, ndirò ìndrù kǒhò dhu-okú dè rò.

sàndĩrì mànà nítdegù Yěsù àlà, ní abádhí náadù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìnà dǒ Pilatò nǐ: «Ábhǔ kutǒ mùsàlabhà dǒ! Ábhǔ kutǒ mùsàlabhà dǒ!» Pilatò adù àtìnà abádhí nǐ: «Nyìdyi ka nyütǒ nyí-tírò ndi mùsàlabhà dǒ. Obhó tí, ima nyú, ma màla nzá kà-dǒ ka kí anya nótdì okúna dò rò atdí dhu mà.» ⁷ Ní, Pbàyàhúdì náadù dhu àdu Pilatò tò, 'àti: «Mǎ mí'ì inè atdí uyátá nà. Ndi uyátá rǎtina kà rǎkǎ ndòvè, Kàgàwà 'ídhùnà tí kǎrì ndàti ndítírò dhu-okú dò rò.»

⁸ Pilatò itdegù wò ɔte ìrì, ní ɔɔ adù ìsì kà-ò atdí dǒ ròsè yà angyinǎrò kǐ'ìnà nà dònǎ màtí. ⁹ Ní, pbìndà idzá-yà-ba ò ndì ndàdu ndì tdít dǒ rò, Pilatò adù dhu ìvu Yěsù-tsǔ, ndàti: «Nyì ní àdhà ale?» Pbéttù, Yěsù adù nzá atdí dhu mà nádu kà tò. ¹⁰ Pilatò adù dhu ìvu tdít dǒ kà-tsǔ, ndàti: «Nyì nyòzè tí obhó nyadu ɔte idù? Nyì nyùnì tí obhó dhu, ma rǎr'ì inè ádrùngbǎnga tó ɔbi nà mikòlò nyì? Ndirò, nyì nyùnì tí obhó dhu, ma rǎr'ì inè ádrùngbǎnga tó ɔbi nà mabhù nyì kutǒ nyì mùsàlabhà dǒ?» ¹¹ Ní, Yěsù adù dhu àdu Pilatò tò, ndàti: «Hòkò! Ìmbǎ nyì nyí'ì atdí ádrùngbǎnga tó ɔbi nà màtí dùdú, inzá Kàgàwà kèlě nábhù ka indù òrù-akpà ò rò rò. Ndi dhu-okú dò rò, ma mátina nyì nǐ: Yà ma nìpfo ndàbhù ma funú ale bhà nzérénga nóse wà pbùkù nzérénga dònǎ màtí.»

¹² Ní, ròpè ndì uró rò, Pilatò adù ndòpè ndònè Yěsù ìkòlò ndì ndí ònà otu. Pbéttù, Pbàyàhúdì tó ihé-yà náadù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìnà dǒ Pilatò nǐ: «Nyì nyú nyì nyapé wòrì ale ìkòlò, ní nyì nǐ'ina inzá nyì nyóze Pbarómá tó pbìrì ǒ kámá

dǒ ádrùngbǎ kamà ale. Ndi ale apé ndàtì ndìtírò ádrùngbǎ kamà tí, ní ndi ale ní ndi kámá dǒ ádrùngbǎ kamà nà arí ndùgye ale.» ¹³ Ní, kǒkò ale ùnò dhu ndì ndìrì rò, Pìlatò adù Yěsù àvi kuvò nà iri, ndàdù àdi odu nǐ ka kórù, rìvà ndì ɔrú ngari ǒ. Pbàyàhúdì t'ávàna ǒ, ka kí kànzi Gàbatà tí. ¹⁴ Wò dhu rǐ ndònzì ònà idhò ní'ì yà Pásìka tó mànhèndù tò indrǐ rǐ 'òbhòlo ònà idhò. Ndirò, ndi dhu anzi ndì mbèmbè azà adyifò-sisi adyíbhengá nga tó ǒ. Ní, Pìlatò ati Pbàyàhúdì tó ihé-yà nǐ: «Kòñǐ fùkù ádrùngbǎ kamà!» ¹⁵ Pbétù, kòrì ihé-yà náadù 'òpè 'ùkù, 'àmbe àtìna dǒ Pìlatò nǐ: «Kàkǎ ndòvè! Kàkǎ ndòvè! Ábhǔ ka kutǒ mùsàlabhà dǒ!» Pìlatò adù dhu ìvu abádhí-tsǔ, ndàtì: «Nyǐ nyòzè tí mabhǔ fùkù ádrùngbǎ kamà kutǒ mùsàlabhà dǒ?» Ní, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale náadù dhu àdu Pìlatò tò, 'àtì: «Ìmbǎ mǎ mí'ì ngàtsi ádrùngbǎ kamà nà! Fàkǎ ádrùngbǎ kamà ní kámá dǒ ádrùngbǎ kamà kèlě.» ¹⁶ Nírò ní ndi Pìlatò adù Yěsù àbhǔ abádhí-fó, ndínǐ ka kowu tí ùtònà mùsàlabhà dǒ.

*Yěsù nútǒ ka kí mùsàlabhà dǒ dhu
(Màt 27.32-44; Mrk 15.21-32; Luk 23.26-43)*

Pìlatò àvi ì dhu-okú dò rò, Ihé-yà adù Yěsù idyì 'òwùnà kigò ǒ rò, ndínǐ ì owu tí ùtònà mùsàlabhà dǒ. ¹⁷ Ní, kigò ò rò ì ùvò rò, Yěsù anò ndùtǒ ka kí dònà mùsàlabhà ndìtírò, ndàmbe àrà dǒ nà ale-dò-kpa tó ngari tí ka kátina ngari ò. Pbàyàhúdì t'ávàna ǒ, ka kí kànzi Gòlògotà tí. ¹⁸ Ányì ní ndi pbànowí núutó Yěsù mùsàlabhà dǒ. Ka kutó abádhí dhèdhèrò mùsàlabhà dǒ óyǒ ngǔkpà ale mànà. Ka kutó atdí ale, kodì

Yěsù bhà fangà dònǎ rò, kadù ngǎtsi ale nùto, kòdì Yěsù bhà ígù dònǎ rò. ¹⁹ Pilatò adù dhu àvi kandĩ, kapbǎ mùsàlabhà dǒ kà-dònǎ. Ndi andítá ní'ì: «YÀRĪ NĪ YĚSŪ, NÀZÀRETÌ TŃ KĪGŃ Ć ALE, PBÀYÀHÚDÍ TŃ ÁDRŪNGBÀ KAMÀ.» ²⁰ Ní, ábhǒ Pbàyàhúdí nyú nóowúna wò dhu òzù rǒ. Obhó tí, yà Yěsù ka kùtǒ mùsàlabhà dǒ róngá ní'ì íkyèrǒ kígò tí. Ndirò ndi dhu ka kandí Pbàyàhúdí t'ávàna mà, Pbàrómá t'ávàna mà, ndirò Pbàgìríkí t'ávàna màná ǒ. ²¹ Ní, pbàkùhání tó ádròdrǒ ale náadù òwu Pilatò iso, 'ati: «Nzǎndĩ dhu ka rǎrĩ Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà. Pbétù, ándĩ dhu nyati: Àbadhi rátì ndì, ndì rǎrĩ Pbàyàhúdí tó ádrùngbǎ kamà.» ²² Pbétù, Pilatò adù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Yà mà màndĩ dhu ní mà màndĩ wà!»

²³ Yěsù ì ùtǒ mùsàlabhà dǒ dhu-dzidǒ, pbànowí adù kà-rǒ mùdzarù nùgù, 'ùndò oyángá ìfo àdhàdhì, 'àdù ùndònà foyá, ngǎtsi ale rìdyì atdíngá ìfo dǒ fíndà. Ƴró adù ndùbhà ní kà-rǒ kanzù kèlě. Ndi kanzù ní'ì inzà ka kùpbǎ ùpbǎ tí. Pbétù, ka ní'ì atdí-nyìna kèlě tí ka kódyù, ròpè ndì túna ò rò, rǎrà àhù pfǒna ò. ²⁴ Ní, kǒkò pbànowí adù òte nzínziya ǒ, 'ati: «Apé kùfa wò kanzù-ǒngá ùfǎ tí, pbétù, kàkǎ àlě ròvì ngalà ǒ, ndínì àlě kala tí kà rǎdi fíndà ale.» Wò dhu anzì ndì, ndínì Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu náaká tí. Ndi Andítá rǎtina: «Abádhí ùndo rùdú mùdzarù foyá, 'àdù rùdú kanzù nóvì ngalà ǒ*.»

Wòrí ní ndi pbànowí anzì Yěsù rǒ dhu.

* 19:24 19.24 Zàb 22.19

25 Yà Yěsù ka kùtǒ dòná mùsàlabhà tí ikò íkyèrǒ ní: Màriyà, Yěsù-tsánà mà, ndì kà-tsánà t'áwèná nà, ndirò ní Màriyà, Kìliyopà bhà ingba-tsánà mà, Màngàdalà tó kigò ǒ Màriyà mànà. 26 Ní Yěsù itdègu íyànà nálǎ, ndàdù yà atdíǒ ndì ndóze p̀b̀ìndà ábhàlǐ nála kà-tí idè átò ró, ní kǎdù àtìná íyànà nǐ: «Iyá, kònǐ idhùnɛ.» 27 Tdítdǒ, kǎdù àtìná wò ábhàlǐ nǐ: «Pbǎlé, kònǐ íyànɛ.» Ní, ròpè ndì ɛró rò, wò ábhàlǐ náadù Yěsù-tsánà nídyì ndàrà nà p̀b̀ìndà.

Yěsù rǒvè dhu

(Mát 27.45-56; Mrk 15.33-41; Luk 23.44-49)

28 Wò dhu-dzidǒ, Yěsù ɛni dhu, yà ndì ndira ònzìnà yà adzi ǒ kasu rǎkǎ wà kóró. Ní, ndínǐ Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu náaká tí, kǎdù àtìná: «Ma mí'ì idha-atdyú nà*.» 29 Wò ndì kàsùmì ǒ, òdyògyè d̀ìvayì rǐ'ì ònà atdí andu ní'ì inè ányìrǒ. Ní, p̀b̀ànówí adù sifongò nídyì, 'òdù ndì d̀ìvayì ò, 'àdù ndì sifongò òtù hìsopò tí kátina itsukpó-tsù-dǒ, 'àva Yěsù-tsǔ. 30 Ní, Yěsù itdègu ndì d̀ìvayì àndǔ ndòtò, ní kǎdù àtìná: «Kóró dhu àkǎ wà.» Wò dhu-dzidǒ, kǎdù dònà iyù, afína ràdù itdǔ dòtsí.

Atdí mùnowì rǐ Yěsù-ɔngò-kpa òdù àlǐ nǐ dhu

31 Wò dhu anzì ndì ònà idhɔ ní'ì, sàbatù tò ìndrǔ rǐ 'òbhòlò ònà idhɔ. Obhó tí, ndì sàbatù-idhò ní'ì ádr̀èngbǎ idhɔ nyú Pb̀yàhúdí tò. Ní, Pb̀yàhúdí tó ádr̀òdrǒ ale náazè nzá abvo r̀òko mùsàlabhà dǒ ndì idhɔ ǒ dhu. Ní, ndì dhu-okú d̀ò rò, abádhí náawù Pìlatò bhà, 'òwù i abvo

* 19:28 19.28 Zàb 69.22

nónzi, ndíní ka kùkò tí agàya-kpa, kadù ifonà mùsàlabhà dǒ rò. ³² Ní p̀b̀aǹowí náawù, 'adù ìtsi mùsàlabhà dǒ ì'ì Yèsù mànà ale-agà-kpa nùkò. Abádhí nùkò wemberè t'ále-agà-kpa, 'adù ɔyɔ rí kisé ale-agà-kpa nùkò átò. ³³ P̀b̀étù, Yèsù-tí ì iwũ ùvò rò, abádhí adù kòtù iwà afina ìtdě ró, ìnzí 'adù agàna-kpa nùkò. ³⁴ Ní, kòkò p̀b̀aǹowí nzínzi ǒ atdí mùnowì náadù Yèsù-ɔngò-kpa àlì nǐ. Ányìrǒ rò tí, azu mà idha mànà ràdù 'ìsòlò ndì kǔngò-kpa ò rò. ³⁵ Wòrí dhu rǐ ndònzì dhu nala nyìkpóna nyú nǐ ale náawe ka kpangba. Ndirò kùni dhu, ndì ràwe obhó dhu nyú, ndíní nyí nyú mà nyí nya'u tí ka átò. ³⁶ Obhó tí, wò Yèsù-rǒ ndì nanzì dhu náanzì ndì, ndíní yà Kàgàwà bhà Andítá ò ka kandí dhu náaká tí. Ndi Andítá ràtina: «Kà-kpa nzínzi ǒ atdí ale-kpa mà ka kùkòya nzi*.» ³⁷ Ndirò, ngàtsi ngari ǒ, ndì Andítá ràtina tdítǒ: «Abádhí agéréya pé ì, 'àndà yà ɔngòna-kpa ì udù àlì nǐ ale*.»

Yèsù nótdù ka kí dhu
(Màt 27.57-61; Mrk 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Wò dhu-dzidǒ, Yòzefù yà Àrìmàtayò tí kátina kigò ǒ ale, náarà Pilatò bhà, ndàdù Yèsù-abvò nónzi kà-fó, ndíní ka kifo tí mùsàlabhà dǒ rò. Ndi Yòzefù nì'ì átò Yèsù bhà ábhàlì. P̀b̀étù, kábhù nzá kùni ndì Yèsù bhà ábhàlì tí, P̀b̀àyàhúdì tó ádròdrǒ ale-ɔdò nónzi ndì ndarí dhu-okú dò rò. Ní, Pilatò níitdègu wò Yòzefù ùnò dhu ná'u, nì kádù àrà, ndàdù Yèsù-abvò nífo mùsàlabhà dǒ rò. ³⁹ Wò ndì kàsùmì ǒ, Nìkòdemù, yà atdíku

* **19:36** 19.36 Uvt 12.46; Zàb 34.21 * **19:37** 19.37 Zàk 12.10

arà àhụ Yēsù-tí kúbhingá ale, náadù ìrà àhụ átò Yòzefù-tí. Kíra yà mběyi aróngu akye-tidò tó mbèmbè ìbhu kumì kílò nà foná. Ndi akye ní'ì mànèmanè tí kátina itsu-dha mà, kàdzagulè-dha mà nà ka kángbò atdíkpá. ⁴⁰ Ní, Yòzefù mà Nìkòdemù nà níitdu Yēsù-abvò, 'àkpòrò ngbǒna wò ndi ndrùù róngu akye ì ùdho dóná mberù nǐ. Abádhí anzì ndi dhu àdhàdhì yà fíyó màndu ǒ Pbàyàhúdì nàarónzina abvo òtdù ì í rò dhu bhěyi. ⁴¹ Wò ndi Yēsù ka kùtǒnà mùsàlabhà dǒ ró, atdí inga ní'ì inè. Ndirò, ndi inga ǒ, atdí ìbhu-owátá yà inzá ka kápè ìndrù òtdù angyi ònà náadù ì'ì inè átò. ⁴² Ní, sàbatù tò Pbàyàhúdì rǐ 'òbhòò dhu-okú dò rò, ndirò ìkyèrǒ ndi ìbhu nótù ndi dhu-okú dò rò, Yòzefù mà Nìkòdemù nà náadù ùvò Yēsù òtdù ndi ìbhu ò.

20

Yēsù rǐ ndìngbè dhu

(Màt 28.1-8; Mrk 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Yengè-idhò ǒ bhòtsungá, inzá inga àpè ùbho mběyi rórò, Màgàdalà tó kigò ǒ Màriyà níivà ndi, ndàrà Yēsù ka kótdù i. Ní, kátù ìbhu lí'ò ka kápǐ nǐ odu-íyà-ba iwà ka kògèrè igi ró. ² Ní, kángbó ndi owùna-lú, ndòkù wò dhu àwe Simonì Péterù mà, ngàtsi ábhàlǐ yà atdí dǒ Yēsù azè mà nà tò, ndàti: «Íwà ka kùtdù àlě tó Ádrùngbǎle-abvò ìbhu ò rò, kowù nà. Ní, àlě kùni nzá ka kòwù kílì ró-nga!» ³ Ní Péterù mà, wò ndi ngàtsi ábhàlǐ mà nà, náadù òwu Yēsù ka kótdù i. ⁴ Abádhí ambénà òtse dǒ óyǒ rò atdíkpá. Pbétù, wò ngàtsi ábhàlǐ náadù òkù, ndùbhà Péterù olù, ndàdù àrà

àhụ angyi yà Yěsù ka kótdù i. ⁵ Ní, kítsi ndàgu, ndàndà ibhu-ònga, ndàdù yà Yěsù-abvò-ngbò ka kákpòrò nǐ mberù kèlě nála ányì. Pbéttù kǎdù nzá òtsù ányì. ⁶ Tdítdǒ, yà olù ndì nùbhànà Sìmonì Péterù, níira àhụ ányìrǒ, ndàdù òtsù ibhu ò. Ní, kǎdù yà Yěsù-abvò-ngbò ka kákpòrò nǐ mberù mà, ⁷ yà kà-dò ka kátsi nǐ bǐrèse mànà kèlě nótù ndì ibhu ò. Ndi bǐrèse mà ní'ì mbǎ atdíkpá abvo-ngbò ka kákpòrò nǐ mberù mànà, pbétù kí'ì atdíró ka kòkò kílì ró. ⁸ Nírò ní ndì yà angyi àràndà àhụ ábhàlǐ náadù òtsù ibhu ò átò. Ní kǎla wò dhu, ndàdù dhu à'ù iwà Yěsù ringbè ndì. ⁹ Obhó tí, Kàgàwà bhà Andítá ò ka kúnò Yěsù dǒ dhu ní'ì inzà ndì ndàpè kàbhà ábhàlǐ-dò àlǐ ró. Ndi Andítá rǎtina: Ìngbè kà ringbèya ndì ονε-bvù rò*. ¹⁰ Wò dhu-dzidǒ, kòkò óyǒ ábhàlǐ náadù 'adu, 'òwù fíràbvù.

Yěsù rǐ ndàvǐ Màngàdalà tó kígò ǒ Màriyà tò dhu

(Màt 28.9-10; Mrk 16.9-11)

¹¹ Kòkò ábhàlǐ òwù dhu-dzidǒ, Màngàdalà tó kígò ǒ Màriyà níira àhụ átò Yěsù ka kótdù ró, ndàdù itsi ide ndì ibhu tí ndàmbe òdzi dǒ. Ní, òdzi ndì ndódzi rórò, kǎgú ndì, ndàndà ibhu-ònga. ¹² Kǎdù Kàgàwà bhà óyǒ màlàyíkà nála ányì òkò ró. Í màlàyíkà núufó òwǒwù mberù, 'àdù òko yà Yěsù-abvò ka kílì ràyi ró. Atdí màlàyikà náadì kà-dò ka kílì ràyi inǎ rò, ngǎtsi ràdù àdi kà-pfò inǎ rò. ¹³ Ní í màlàyíkà níivú dhu Màriyà-tsǔ, 'àti: «Iyá, ádhu nyi nyódzi nǐ?» Ní, Màriyà àdù dhu àdu abádhí tò, ndàti: «Ka kítùdù

* 20:9 20.9 Zàb 16.10-11

wà pbàkà Ádrùngbǎle-abvò ibhu ò rò kowù nà. Ní ma m̀̀ni nzá ádhà màtí ka kòwù k̀̀li dhu.»

¹⁴ Ní wò dhu ndì nd̀̀nò rò, Màriyà agéré ndì, ndàndà olù nga, ndàdù Yèsù nála ididè ró. Pbétù, k̀̀ni nzá dhu Yèsù r̀̀rĩ ndì. ¹⁵ Ní, Yèsù ivú dhu kà-tsǔ ndàti: «Iyá, ádhu nyi nyódzi nĩ? Ádhi nyi nyónena?» Ní wò Yèsù ka kòtdù òná inga-àbadhi tí ndì ndí Yèsù àti rò, Màriyà adù àtìna k̀̀nĩ: «Pbǎlé, dhu apé ì'ì nyi nyitdù ndì pbàkà Ádrùngbǎle-abvò, nyarà nà dhu tí, ní itè nyi nyàrà k̀̀li ró nga idù, ndínĩ ma madù tí àrà kidyì.» ¹⁶ Ní, Yèsù adù k̀̀nzì òvòna r̀̀, ndàti: «Màriyà!» Nírò ní ndì Màriyà náagéré ndì, ndàdù àtìna kà nĩ Pbàyàhúdì t'ávana ǔ: «Ràbunì!» Kà-tì ní: «Màlimò.» ¹⁷ Ní, Yèsù adù àtìna kà nĩ: «Ìnzĩ ùtò tsùdu! Obhó tí ma màpè nzá madũ Àbadu-ti'ò. Pbétù, àrà nyovo dhu adódu tò nyati, ma r̀̀rĩ àrà Àbadu-ti'ò. Ndi Àbadu ní Àbaku átò. Ka ní pbàkà Kàgàwà, ndirò ka ní f̀̀kú Kàgàwà átò.» ¹⁸ Ní, Màgàdalà tó kigò ǔ Màriyà náadù àrà dhu òvò Yèsù bhà ábhàlĩ tò, ndàti: «Ma màla Ádrùngbǎle!» Kádù yà Yèsù àvinà nd̀̀nò abádhí tò dhu náwe abádhí tò.

Yèsù rĩ ndàvĩ pb̀̀ndà ábhàlĩ tò dhu

(Màt 28.16-20; Mrk 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹ Ndi yengè-idhò ǔ tí, pb̀̀tsòngǎ, Yèsù bhà ábhàlĩ náandu ì atdí idza ǔ, 'adù tsátsù ùpbi idzaná rò, Pbàyàhúdì tó ádròdrò ale-òdò nónzi ì í dhu-okú dò rò. Nírò ní ndì Yèsù ito ndì, ndidè abádhí nzínziya ǔ, ndàdù àtìna abádhí nĩ: «Nyòko màr̀̀ngà ǔ!» ²⁰ Wò dhu ndì nd̀̀rì

dhu-dzidõ, Yësù adù ɔtsúna-tsirò mà, ɔngòna-kpa màná nítè pbìndà ábhàlǐ tò. Ní i ábhàlǐ-idhè náadù ndìka atdíđõ, fìyó Ádrùngbǎle ì àla nídhunǐ. ²¹ Yësù adù àtìná tdítđõ abádhí nǐ: «Nyòko màrùngà ǎ. Ádhàdhì yà Àba Kàgàwà níivi ma mìrà yà adzi ǎ dhu bhéyi, ma mòvì nyǐ átò.» ²² Wò dhu ndì ndòrì dhu-dzidõ, kǐvò ihèna abádhí dò, ndàdù àtìná: «Nyàko Kàgàwà bhà Ìlǐlǎ-Alafí! ²³ Fìyó nzérenga nyǐ nyùbà fìyò ale tò, Kàgàwà rǒngo dhu ùbà átò. Ndirò, inzà nyǐ nyùbà fìyó nzérenga fìyò ale tò, kà rǐ nzǐ ongo adù dhu ùbà átò.»

Yësù rǐ ndàvǐ Tùmasì tò dhu

²⁴ Wò Yësù rǐ ndàvǐ idzá pbìndà ábhàlǐ tò òná kàsùmì ǎ, kàbhà atdí kumì dòná óyõ nà ábhàlǐ nzínzì ǎ atdí ale, Tùmasì tí kátina ní'ì ìmbǎ. Ngǎtsi ndi Tùmasì-ɔvò ní'ì Dìdimò*. ²⁵ Ní, Tùmasì ìrà àhu nzínziya ǎ rò, kǒkò ábhàlǐ adù àtìná kà nǐ: «Mǎ màla wà àlě tó Ádrùngbǎle!» Pbéttù, Tùmasì adù àtìná abádhí nǐ: «Inzá ma màla kǒtsú-tsíró mùsùmali-bhu, madù ɔtsúdu-kpò nótù ndi mùsùmali-bhu ò, ndirò kǒngò-kpa rǒ àlǐ-bhu ò rò, ma mí nzǐ wò dhu ná'u akekpá màtí!»

²⁶ Ní atdí yengè dzidõ, Yësù bhà ábhàlǐ náandu tsùya tdítđõ idzá, Tùmasì ràdù ì'ì átò nzínziya ǎ. Ní, àzèmbè inè tsǎtsù rǐ'ì idzanǎ rò ka kàpbi ró rórò, abádhí ala Yësù iwà idè nzínziya ǎ ró. Ní Yësù adù àtìná abádhí nǐ: «Nyòko màrùngà

* **20:24** 20.24 Dìdimò-tì ní ozo tí ka kugu ale.

ǒ!» ²⁷ Tdítdǒ, kǎdù àtìna Tùmasì nǐ: «Írà ɔtsúnɔ-
kpò nà iró, ndirò, ándà pé ɔtsúdu-tsíró nga. Ígba
ɔtsúnɔ, nyadù ɔtsúnɔ-kpò nótù ɔngòdu rǒ àlǐ-
bhu ò. Nzábhǔ afínɔ rùgùrù, dhu àkǎ nya'ù dhu
à'u tí.» ²⁸ Ní, Tùmasì adù àtìna Yèsù nǐ: «Ínyi ní
pbàkà Ádrùngbǎle, pbàkà Kàgàwà.» ²⁹ Yèsù adù
àtìna kǎnì: «Nyi nyà'ù tí ma nyìkpónɔ nyú nǐ nyì
nyàla ma dhu-okú dò rò? Hirò nónzì ale ní, yà
inzá ì àla dhu rórò arí dhu à'u ale!»

Yùwanì andí pbìndà bhǔkù okúna dò rò dhu

³⁰ Yèsù anzì ábhǒ ngǔkpà wiwì nyú pbìndà
ábhǎlǐ-ònzì. Ní, ì wiwì àndi ka kadù nzá yàrí
bhǔkù ò. ³¹ Pbétù, yàrí bhǔkù ò ka kandí wiwì-
tsí, ní ka kandí, ndínǐ ìndrǔ náa'u tí dhu, Yèsù
ràrǐ Krístò, Kàgàwà t'ídhùnà. Ndirò ka kandí ka
ndínǐ ka nà'ù ale, náadù tí ípìrǒnga nába kǒvò
rǒ.

21

*Yèsù rǐ ndàvǐ pbìndà àrùbhù ábhǎlǐ tò dhu
(Màt 4.18-22; Mrk 1.16-20; Luk 5.1-11)*

¹ Wò dhu-dzidǒ, Yèsù avì ndì tdítdǒ àrùbhù
pbìndà ábhǎlǐ tò, Tibèriyà tí kátina rèrù-bidǒ*.
Yàrí ní ndì, kǎvì ndì abádhí tò tí dhu. ² Wò
ndì kàsùmì ǒ, Simonì Péterù mà, Tùmasì Didimò
tí kátina mà, Nàtànèlì, Gàlilayà tó pbìrì ǒ atdí
pbanga, Kanà tí kátina ǒ ale mà, Zèbèdayò bhà
inzo mà, ndirò Yèsù bhà óyǒ ngǔkpà ábhǎlǐ
mànà, nǐ'ì atdíkpá. ³ Ní pbítsòngǎ, Simonì
Péterù atì ɔdhína nǐ: «Ma màrà wà ìbhè ùpe.»

* **21:1** 21.1 Ngátsi ndì Tibèriyà tó rèrù-ɔvò ní Gàlilayà tó rèrù.

Ní, i kà t'ódhína adù àtìnà kà nǎ: «Mǎ'í mà átò, mǎ mówu atdíkpá nyí mànà.» Ní ányìrǒ rò tí, abádhí adù 'ìvǎ 'òwù, 'àdù ùpo ibhú ò. Pbéttà, ndi iku ǒ, abádhí abà nzá atdí dhu mà.

⁴ Nírò ní ndi mambì òzè ndì rò, Yěsù idè rèrù-bidǒ. Ní, ka ì àla rò, ábhàlǐ adù nzá dhu ùni Yěsù rǎrǐ ndi. ⁵ Ní, Yěsù adù dhu ìvu abádhí-tsǔ, ndàti: «Nzónzǒ, nyí tí'ì inè ònyè nà ake màtí?» Ní, abádhí adù dhu adu kàtò, 'àti: «ǐmbǎ!» ⁶ Ní Yěsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Nyàpe pé imbi fangà dònǎ rò ibhú tò, ní nyí nyí dhu nábà àbà.» Ní, abádhí adù imbi nápe yà Yěsù ìtè ró, ndi imbi ìdha abádhí rǐ dhu ràdù abádhí lè mà nǒnzì ònzì tí, abhò ìbhè rǐ'ì kà ò dhu-okú dǒ rò. ⁷ Ní, wò dhu ndi ndàla rò, yà atdíǒ Yěsù ózè p̀bìndà ábhàlǐ náadù àtìnà Péterù nǎ: «Hàkà! Ádrùngbǎle Yěsù ní wò!» Ní, Péterù itdègu fíyó Ádrùngbǎle tí kà rǐ'ì dhu níri, náadù mberù àfò ròná, ìwa ndi ndìwà ròná rò ró ndi mùdzarù ì'ì nídhunǐ. Wò dhu-dzidǒ, kǎdù ndìbvu idha ò. ⁸ Ngǎkpà ábhàlǐ náadù òko 'àmbe ìwu dǒ ibhú ǒ, ìbhè-mbì àdha ì í rórò. Ndi imbi ní'ì abhò nyú ìbhè nòtsì, ndalè nǎ. Ndirò, ì ábhàlǐ ní'ì mbǎ ìtseta nyú idha-bidǒ rò. Abádhí ì'ì mbèmbè atdí miyà mètèrè kèlè tí idha-bidǒ rò.

⁹ Ní, ibhú ò rò ì ifò 'ùdà idha-bidǒ rò, abádhí ala kàzù-li ìbhè ka kùli ràmbe ìbi dǒ dòná, ndirò m̀gati ràdù ì'ì átò tiná ró. ¹⁰ Ní, Yěsù adù àtìnà abádhí nǎ: «Nyìwǔ pé kǒkò nyí nyòkyè ìbhè-ròrò nà.» ¹¹ Ní, Simoni Péterù adù ùpo tdítdǒ ibhú ò, 'àdù imbi ìpfo ibhú ò rò áyà-bvudò. Ndi imbi ní'ì ìwà ndi ndalè atdí miyà, imbò kumì dòná ìbhù nà ádròdrǒ ìbhè nǎ ró. Pbéttà, ìmbǎ

dhu i'ì wò dhu bvùtí matí ìbhè àlè kà 'ò dhu tí, ní ndi imbi náadù nzá ndùdrù. ¹² Ní, ìbhè níbi dhu-dzidõ, Yèsù adù pbìndà ábhàlǐ nánzì, ndàti: «Nyìwǔ nyònyu dhu!» Wò ndi kàsùmì ǒ, ábhàlǐ nzínzì ǒ atdí alẹ mà náadù nzá dhu ìvu Yèsù-tsǔ ndàti, kà rǎrǐ àdhi. Obhó tí, abádhí núuni wà dhu fiyó Ádrùngbǎle rǎrǐ ndi. ¹³ Ní, Yèsù adù indri abádhí-tí'ò, ndìdìyì m̀gati, ndàdù ùndònà abádhí-fó. Kǎdù ìbhè nùgù átò, ndùndò abádhí-fó. ¹⁴ Wòrí ní'ì ìbhù rí kisé nǐ Yèsù rǐ ndàvǐ pbìndà ábhàlǐ tò, ɔve-bvè rò ndì ndíngbè ndì dhu-dzidõ dhu.

Yèsù rǐ Péterù ìlǐ ràdi pbìndà tàrà t'úndatatále tí dhu

¹⁵ ɔnyù pbìndà ábhàlǐ ònyù dhu-dzidõ, Yèsù adù dhu ìvu Simònì Péterù-tsǔ, ndàti: «Simònì, Yùwanì t'ídhùnǎ, nyi nyú, nyi nyóze tí wà ma, ròsè kóró kǎkà ngǔkpà ɔdhínu nóze ima tí dhu dònǎ?» Ní, Péterù àdù dhu àdu kà tò, ndàti: «Iwà Ádrùngbǎlé! Nyi nyú, nyi nyùnì wà dhu iwà ma róze atdíidõ.» Ní, Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Óngù pbàkà tàrà.» ¹⁶ ɔyo rí kisé nǐ, Yèsù ivú dhu Simònì-tsǔ, ndàti: «Simònì, Yùwanì t'ídhùnǎ, nyi nyóze tí wà ma?» Ní, Simònì adù dhu àdu kàtò, ndàti: «Iwà Ádrùngbǎlé! Nyi nyùnì wà dhu iwà ma róze nyi.» Ní, Yèsù adù àtìnà kà nǐ: «Ádǐ pbàkà tàrà t'úndatatále tí.» ¹⁷ Ìbhù rí kisé nǐ, Yèsù ivú dhu Simònì-tsǔ, ndàti: «Simònì, Yùwanì t'ídhùnǎ, inyi nyú nyi nyóze tí wà ma?» Ní, wò dhu ndi ndìrì rò, izu náadù Simònì ùka atdíidõ, ìbhù-gùna Yèsù ivú dhu tsùnà, ndàti: «Nyi nyóze tí wà ma?» dhu-okú dò rò. Ní, Simònì

adù dhu àdu Yěsù tò, ndàti: «Ádrùngbǎlé, inyi nyú nyi nyúni wà kóró dhu. Ní, nyi nyúni wà dhu iwà ma rózè nyi.» Ní, Yěsù adù àtìnà kà nǐ: «Óngù pbàkà tàrà. ¹⁸ Ma mí obhó dhu núnò indù. Ìndrù-owú tí nyi nyi'ì òná kàsùmì ǒ, nyi nyongónà rùnù dhu iso nyi-tírò, nyadù àrà afínù òzè i. Pbétù, mùlà tí nyi nyóngo rò, nyi nyóngo okùnù nùyi†, ngǎtsi ale ràdù ndi rùnù dhu iso, ndàdù dùnù òtdì, ndàrà nyi nà ìnzá afínù òzè i.» ¹⁹ Yěsù avò dhu wò dhu bhěyi Péterù tò, ndíni ìngbà dhu bhěyi ɔve-tidò nǐ mǎtí Péterù ɔvéya dhu nitè tí, ndi kàbhà ɔve ràdù Kàgàwà-ɔvò àbhù rilè ndi. Wò dhu ndi ndùnò dhu-dzidò, Yěsù adù àtìnà Péterù nǐ: «Éngǔ owùdu.»

Yěsù rǐ dhu àwě Péterù tò yà atdíđǒ ndi ndózè pbìndà ábhàlǐ dǒ dhu

²⁰ Ní, òwu ì ówu rórò, Péterù agéré ndi, ndàndà olùnga, ndàdù yà atdíđǒ Yěsù ózè pbìndà ábhàlǐ nála owùya ǒ rírà ró. Wò ndi ábhàlǐ ní ndi yà ònyù-tsùnǎ ì í'ì rórò ndi nilo Yěsù-dò, ndivù dhu kà-tsǔ, ndàti: rǎrǐ àdhi ndi kípǒ rí ndàbhù òmvù-fó. ²¹ Ní, Péterù itdègu wò ábhàlǐ àlǎ, ní kǎdù dhu ìvu Yěsù-tsǔ, ndàti: «Olu Ádrùngbǎlé, ádhu ndi wò atdíđǒ nyi nyózè pbàkù ábhàlǐ rǒ ndi nǎnziya?» ²² Ní, Yěsù àdù dhu àdu Péterù tò, ndàti: «Ma mapé kòzè ràdi, ìnzǐ ròvè, rǎrà àhù òrù-akpà ò rò ma míngo tdíđǒ yà adzi ǒ òná idho ò, ní ndi dhu àndà tí inyi? Pbétù, ma mǎtina nyi

† 21:18 21.18 Péterù rǐ okùna ùyǐ, ngǎtsi ale ràdù róná dhu iso dhu tí Yěsù ati dhu ní, mùsàlabhà dǒ ka kutóya Péterù dhu.

nǎ: «Ţngǔ owùdu!»» ²³ Wò dhu bhěyi Yěsù ùnò dhu-òyǐ náadù ndùgà ka ná'ù ale nzínzì ǒ, i ale ràdù àmbè àtìnà dǒ, ìnzǐ wò atdíđǒ kǒzè ábhàlǐ rǒvéya. Obhó nyú, Yěsù ati nzá ìnzǐ kà rǒvéya, pbétù, kǎti Sìmonì nǎ: ndì rapé ndì ábhàlǐ nózè ìnzǐ rǒvè, ràrà àhɛ òrù-akpà ò rò ndì ndíngò tdítđǒ yà adzi ǒ òná idhɔ ǒ, ní ndì dhu ràndà tí ka.

²⁴ Kòrí dhu nawɛ, ndàdù àndìnà ale ní yà atdíđǒ Yěsù azè ábhàlǐ. Ndirò, mǎ mà'ù wà dhu kǎndí dhu rǎrǐ obhó dhu nyú. ²⁵ Yěsù anzì ábhǒ ngǔkpà dhu nyú. Ní, ka kandíyana gukyè i dhu atdátdírà ǒ, ní kóró i dhu ka kándí òyà bhǔkù náakána nzǐ yà adzi ǒ.

Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù

Ndrǔna: Ungbòta-Ɔwátá Tó Bhǔkù New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ndrǔna (Ngit)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

abb6c630-aaf1-5647-8172-605215e8fe12